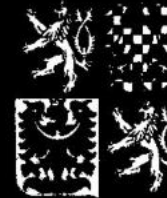

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

5/2006

ročník
LVIII

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

OBSAH:

Rozhodnutí ve věcech trestních	
Jednočinný souběh	č. 29
Krádež	č. 25
Lichva	č. 30
Loupež	č. 26
Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti	č. 27
Odměna ustanoveného obhájce	č. 29
Omezení osobní svobody	č. 26
Pokračování v trestném činu	č. 27
Řízení o odvolání	č. 25
Totožnost skutku	č. 27
Účastenství	č. 25
Účinná lítost	č. 27
Uložení opatření dítěti mladšímu patnácti let	č. 28
Vydírání	č. 26
Zkrácení daně	č. 30
Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních	
Družstva – Nájem bytu	č. 43
Družstva – Nájem bytu	č. 44
Konkurs	č. 45
Mzda – Plat	č. 46
Náhrada škody – Pravomoc českých soudů	č. 41
Náklady řízení – Sazba odměny advokáta za řízení v jednom stupni	č. 38
Odstoupení	č. 40
Okamžité zrušení pracovního poměru	č. 46
Postoupení pohledávky – Zájmové sdružení právnických osob	č. 42
Pravomoc soudu – Rozhodčí řízení	č. 37
Přislušenství pohledávky – Úroky z prodlení	č. 39

NOVINKA!
vychází v červnu 2006

Klíč k soudní síni
příručka pro začínající soudce a advokáty

ROZSUDEK

LexisNexis CZ s. r. o.

Klíč k soudní síni

příručka pro začínající soudce a advokáty

Mimo edice, 432 stran, brožovaná, cena 330,- Kč

Aby mohl absolvent právnické fakulty, který se rozhodne pro službu právu v soudcovském taláru nebo v pozici zástupce či obhájce, plnit důstojně své poslání, musí mít částečně vrozené a částečně zažitě „vytvořené principy“, jako jsou cit pro spravedlnost, úcta k demokratickým a mravním hodnotám, u soudce nestrannost a nezávislost při rozhodovací činnosti, pokora, odolnost proti okolním tlakům (politickým, mediálním). Musí mít částečně vrozené a částečně získané vlastnosti ovlivňující jeho rozhodovací činnost, jako je rozhodnost, „tah na branku“, schopnost logického myšlení, rychlé úvahy, vůle, odpovědnost při samostatné práci u advokáta soudnost, úcta ke klientovi a k protistraně. Kromě vyšších principů a vlastností si však soudce i advokát musí osvojit řadu dovedností, postupů, musí se naučit technice souzení (zastupování, jednání s klientem). Je jisté, že soudce nemorální, bezcharakterní a ovlivnitelný nebude dobrým soudcem ani advokátem, ani geniální znalostí postupů při vedení sporu, na druhé straně, soudce teoreticky zdatný, morálně na vyšší úrovni, nestane se dobrým soudcem, pokud si právě dokonale neosvojí techniku souzení. Obdobně to platí i o výkonné advokacie a technice při zastupování, obhajování, jednání s klientem a soudem.

O jistě vysvětlení těchto vyšších principů a techniky se pokoušejí autoři rozsáhlého díla „Klíč k jednání v soudní síni“, které je míněno jako praktická příručka pro začínající i zkušenější soudce a advokáty, pro studenty právnických fakult, kteří se rozhodují o svém budoucím zaměření, ale i pro laickou veřejnost. Autory jsou zkušení soudci a advokáti, což se projevuje mj. tím, že publikace uvádí desítky praktických příkladů, mnohdy dokumentovaných na „historkách ze života“ v soudních síních i advokátních kancelářích. Tvůrci sledují základní téma skutečně komplexně, vedle ryze právních řeší též aspekty ekonomické, etické, sociální a další.

Z těchto důvodů je kniha neocenitelnou pomůckou pro přípravu na „klasickou“ právníka povolání i vynikajícími rádcem při jejich výkonu.

Jaromír Jirsa
Libor Vávra
Kryštof Janek
Petr Meduna

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

LexisNexis CZ s. r. o.

www.lexisnexus.cz

Nakladatelství LexisNexis CZ s.r.o., Limuzská 2110/8, 100 00 Praha 10
fax: 274 013 256, e-mail: info@lexisnexus.cz

Hot line: 274 013 256

I. Účastenství (§ 10 odst. 1 tr. zák.) na trestném činu krádeže podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák. přichází v úvahu pouze v tom případě, kdy se pachatel (§ 9 tr. zák.) dopustí krádeže za podmínek uvedených v tomto ustanovení, tedy přesto, že byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, a jestliže současně i tato okolnost, týkající se pachatele, je pokryta úmyslným zaviněním účastníka. Nevyžaduje se, aby sám účastník byl v posledních třech letech pro trestný čin krádeže odsouzen nebo potrestán.

II. Překážka uvedená v ustanovení § 259 odst. 5 písm. a) tr. ř., podle které nemůže odvolací soud sám uznat obžalovaného vinným skutkem, pro nějž byl napadeným rozsudkem zproštěn, odůvodňuje v takové věci, ve které připadá v úvahu odsuzující rozsudek, postup podle § 259 odst. 1 tr. ř., tedy vrácení věci soudu prvního stupně, aby ji znovu v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

(Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích
ze dne 1. 6. 2005, sp. zn. 3 To 500/2005)

Krajský soud v Českých Budějovicích k odvolání obžalovaných L. Ž. a K. K. a státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Jindřichově Hradci proti rozsudku Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 25. 4. 2005, sp. zn. 11 T 45/2005 rozhodl takto:

1) K odvolání státní zástupkyně napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil, a to v celé zprošťující části, tedy v části týkající se obžalovaného M. T., a v takto zrušené části věc podle § 259 odst. 1 tr. ř. vrátil okresnímu soudu, aby ji znovu projednal a rozhodl.

2) Dále Krajský soud v Českých Budějovicích zamítl odvolání obžalovaných L. Ž. a K. K.

3) Jinak zůstal napadený rozsudek nedotčen – v celé části týkající se obžalovaných L. Ž., P. Z. a K. K.

Z o d ů v o d n ě n í :

Shora citovaným rozsudkem Okresního soudu v Jindřichově Hradci byl obžalovaný L. Ž. uznán vinným trestnými činy krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák. a porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák.

Obžalovaný K. K. byl tímto rozsudkem uznán vinným rovněž těmito trestnými činy s tím, že v případě krádeže šlo o kvalifikaci podle § 247 odst. 1 písm. b), e) tr. zák.

Podle skutkových zjištění okresního soudu se obžalovaný L. Ž. citovaných trestných činů dopustil jednak tím, že v nočních hodinách z 3. 1. na 4. 1. 2005 v obci D. společně s obžalovaným P. Z. za pomoci doneseného náradí vyhnuli kovovou mříž na okně

a po rozbití jeho skleněné výplně vnikli do prodejny stavební a obchodní firmy majitele F. M., odkud odcizili z nezajištěné zásuvky pokladního pultu dřevěný zásobník a plechovou pokladnu na mince v hodnotě 500 Kč s finanční hotovostí 725 Kč a z pracovního stolu 2 kalkulačky nezajištěné značky v hodnotě 60 Kč, čímž majiteli F. M. způsobili škodu v celkové výši 1335 Kč a další škodu na zařízení ve výši 405 Kč (bod 1 výroku napadeného rozsudku), a jednak tím, že společně s obžalovaným K. K. v přesně nezjištěné době v rozmezí od 10. 12. 2004 do 9. 1. 2005 v k. ú. obce B. vnikli po vypáčení vstupních dveří a rozlomení jejich zámku do rekreační chaty u rybníka M. a odcizili odtud 0,5 l Becherovky, dvouhořákový vaříč na PB s 2,5 kg tlakovou lahví, radiomagnetofon, koženou bundu a deku, čímž způsobili majiteli J. K. škodu ve výši 1176 Kč na odcizených věcech škodu ve výši 1129 Kč na poškozeném zařízení, a obžalovaný K. K. se tohoto jednání dopustil přesto, že byl rozsudkem Okresního soudu Praha – východ ze dne 29. 10. 2001, sp. zn. 1 T 358/2001, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 19. 12. 2001, sp. zn. 12 To 175/2001, uznán vinným trestným činem porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. a pokusem trestného činu krádeže podle § 8 odst. 1 k § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák., k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců, který vykonal 21. 1. 2002 (bod 2 výroku napadeného rozsudku).

Za takto popsanou trestnou činnost byl napadeným rozsudkem obžalovanému L. Ž. uložen úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání jednoho roku, pro jehož výkon byl dle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Obžalovanému K. K. byl uložen úhrnný trest obecně prospěšných prací ve výměře 300 hodin.

Ve výroku o náhradě škody bylo rozhodnuto tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. je obžalovaný L. Ž. povinen zaplatit společně a nerozdílně se spoluobžalovaným P. Z. poškozenému F. M. na náhradě škody částku 1285 Kč, když podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl tento poškozený se zbytkem uplatněného a nepřiznaného nároku na náhradu škody odkázán na občanskoprávní řízení.

Naproti tomu byl obžalovaný M. T. napadeným rozsudkem podle § 226 písm. c) tr. ř. zproštěn obžaloby, kterou mu bylo kladeno za vinu, že v nočních hodinách ze dne 3. 1. na 4. 1. 2005 v obci D. poskytl obžalovaným L. Ž. a P. Z. náradí určené ke vloupání do prodejny stavební a obchodní firmy F. M., kdy oba obžalované měl k tomuto objektu přivést svým osobním autem a sdělit jim, že v prodejně se nachází větší finanční obnos, který by se dal odcizit, a požadoval po nich blíže neurčený podíl z výnosu krádeže, když měl obžalovaným popsat způsob vniknutí do prodejny, a tohoto jednání se měl dopustit přesto, že byl rozsudkem Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 18. 1. 2002, sp. zn. 7 T 378/2001, odsouzen pro trestné činy porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák., krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zák. a poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák., k trestu odnětí svobody v délce 18 měsíců s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu do 25. 1. 2005, v čemž byl spatřován návod a pomoc k trestnému činu krádeže podle § 10 odst. 1 písm. b), c) k § 247 odst. 1 písm. b), e) tr. zák., neboť nebylo prokázáno, že tento skutek spáchal obžalovaný.

Ve věci je třeba konstatovat, že v části týkající se spoluobžalovaného P. Z. rozsudek okresního soudu nabyt právní moci, neboť v této části nebyl napaden odvoláním žádné z k tomu oprávněných osob.

Proti citovanému rozsudku podal odvolání ihned po jeho vyhlášení do protokolu o hlavním líčení obžalovaný K. K. V odvolací lhůtě (§ 248 odst. 1 tr. ř.) bylo dále podáno odvolání obžalovaným L. Ž. a státní zástupkyní Okresního státního zastupitelství v Jindřichově Hradci.

Státní zástupkyně svým odvoláním napadla toliko zprošťující část rozsudku, tedy část týkající se obžalovaného M. T. Podrobně poukázala na obsah výpovědí obžalovaných L. Ž., P. Z. a M. T. v dosavadním průběhu trestního řízení. Má za to, že okresní soud se dostatečně nevypořádal s otázkou nevěrohodnosti tvrzení obžalovaného P. Z. stran vysvětlení rozporů v jeho výpovědích, kdy uvedl, že u policie byl v depresi a proto takto vypovídal. Podle státní zástupkyně je nepochybné, že zejména prvotní výpovědi spoluobžalovaných jednoznačně uvědomovaly obžalovaného M. T. z toho, že poskytl ostatním dvěma spoluobžalovaným tip na vniknutí do vhodného objektu, kde předpokládal uložení věcí finanční částky, dal jim i návod na to, jak nejlépe do daného objektu vniknout. Za tím účelem jim poskytl i nářadí, o kterém těžko lze mít pochybnosti, že by nepatřilo do jeho majetku, neboť i obžalovaný P. Z. v přípravném řízení uvedl, že M. T. vyndal „... nějaký majzlík“, z čehož je zřejmé, že pokud by tyto věci patřily samotnému obžalovanému P. Z., neměl by problém je přesně popsat.

Pokud jde o výhradu okresního soudu k právní kvalifikaci použité v obžalobě ve smyslu § 10 odst. 1 písm. b), c) tr. zák., namítla státní zástupkyně, že komentář k trestnímu zákonu nehovoří o tom, že je vyloučen souběh více forem účastenství, pouze naznačuje, že daného pachatele postačí postihnout pouze jednou, a to pro nejzávažnější formu účastenství. V daném případě pak bylo možno uvažovat místo účastenství ještě o spolupachatelství ve smyslu ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák.

V závěru svého opravného prostředku státní zástupkyně navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil ohledně zprošťujícího výroku a okresnímu soudu přikázal, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Odvolací soud především podrobně vysvětlil, na základě jakých skutečností dospěl po přezkoumání věci k závěru, že jsou odvolání obžalovaných L. Ž. a K. K. nedůvodná a že jako taková musí být podle § 256 tr. ř. zamítnuta.

Pokud jde o odvolání státní zástupkyně, které se týkalo okresním soudem zproštěného M. T., však odvolací soud dospěl k těmto závěrům:

Především soudem prvního stupně vytkl nesprávný postup při zjišťování skutkového stavu věci. Podrobně popsal pochybení při hodnocení důkazů, které činí závěry soudu vnitřně rozpornými. Okresní soud totiž prakticky dvojím způsobem přistoupil k důkazu výpovědí obžalovaného L. Ž. Odvolací soud pak podrobně popsal nesprávný postup soudu prvního stupně s tím, že tyto výhrady jej vedly ke zrušení zprošťující části rozsudku. Odvolací soud považuje za potřebné, aby se okresní

soud znovu s celou důkazní situací vypořádal, aby v odůvodnění svého rozhodnutí podrobněji a přesvědčivěji rozvedl veškeré své úvahy, hodnotil všechny provedené důkazy a zjištěné skutečnosti jednotlivě i ve vzájemných souvislostech a své rozhodnutí i ohledně obžalovaného M. T. odůvodnil tak, aby odpovídalo ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř. Odvolací soud v tomto směru nemohl nahrazovat činnost okresního soudu, neboť by především musel veškeré okresním soudem provedené důkazy znovu v rámci odvolacího řízení opakovat (§ 263 odst. 7 tr. ř.) a nakonec by ani nemohl v úvahu přicházející jiný náhled vyjádřit změnou napadeného rozsudku, neboť podle § 259 odst. 5 písm. a) tr. ř. nemůže odvolací soud sám uznat obžalovaného vinným skutkem, pro nějž byl napadeným rozsudkem zproštěn. Zejména poslední citované zákonné ustanovení proto odůvodňuje postup podle § 259 odst. 1 tr. ř., tedy vrácení věci ve zrušené části soudu prvního stupně, aby ji znovu v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

Odvolací soud v této fázi trestního řízení ponechává na úvaze okresního soudu, zda k objasnění charakteru účasti obžalovaného M. T. na trestné činnosti spáchané ke škodě poškozeného F. M. bude provádět některé další důkazy nebo opakovat důkazy již provedené.

Odvolací soud považuje v této fázi řízení za potřebné poukázat i na některé další skutečnosti, v nichž je třeba spatřovat pochybení, aby se okresní soud pro případ nového rozhodnutí těchto vyvaroval.

Především okresní soud ve věci nesprávně aplikoval ustanovení § 226 písm. c) tr. ř. Pokud by snad rozhodnutí okresního soudu mělo vyústit ve zprošťující rozsudek, nelze mít za to, že by důkazní situace byla taková, jak předpokládá právě ustanovení § 226 písm. c) tr. ř., tedy že by nebylo prokázáno, že skutek kladený za vinu obžalovanému M. T. tento obžalovaný spáchal. Tento zprošťující důvod by byl na místě pouze za předpokladu, že by se obžalovaný M. T. ani zčásti nepodílel na jednání, které je popsáno ve skutkové větě žalobního návrhu. Z rozhodnutí okresního soudu je však zřejmé, že ten považuje za prokázané, že obžalovaný M. T. skutečně přinejmenším spoluobžalované přivezl k místu činu, naznačil jim, že v obci je vhodný objekt k provedení vloupání. Z hlediska zachování totožnosti skutku není relevantní, zda obžalovaný M. T. takto jednal se záměrem napomoci přímým pachatelům majetkové trestné činnosti, nebo šlo o souhru náhod, kdy jednání obžalovaného bylo motivováno naprosto odlišně, okolnostmi, na které poukazuje v rámci své obhajoby. Dosavadní úvahy okresního soudu jsou založeny na tom, že není dostatečně prokázáno, že by obžalovaný M. T. takovouto součinnost vyvinul s úmyslem napomáhat trestné činnosti. Při takovéto skutkové alternativě mělo být aplikováno ustanovení § 226 písm. b) tr. ř., neboť v žalobním návrhu označený skutek by zejména pro nedostatek subjektivní stránky nebyl trestným činem.

Dále odvolací soud považuje za potřebné poukázat na to, že právní kvalifikace, použitá již v obžalobě, není zcela správná. Není především správná v tom, že jednání obžalovaného M. T. bylo posuzováno jako účastenství na trestném činu krádeže

podle § 247 odst. 1 písm. b), e) tr. zák., byť protizákonné jednání přímých pachatelů (obžalovaných L. Ž. a P. Z.), bylo správně kvalifikováno toliko jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák. Tzv. zpětnost ve smyslu § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák. byla obžalobou u obžalovaného M. T. dovozována na základě odsouzení samotného obžalovaného M. T. (tedy návodce či pomocníka) pro majetkovou trestnou činnost rozsudkem Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 18. 1. 2002, sp. zn. 7 T 378/2001.

Takovýto postup však nelze považovat za správný. Trestná činnost účastníka ve smyslu § 10 tr. zák. je vybudována na zásadě akcesority účastenství, což znamená závislost trestní odpovědnosti účastníka na trestní odpovědnosti hlavního pachatele. Právní kvalifikace je odvislá od kvalifikace činu pachatele, k jehož provedení účastník svou součinností některou z forem uvedených v ustanovení § 10 tr. zák. přispívá. V případě účastníka, ať jde o organizátora, návodce či pomocníka, přichází v úvahu kvalifikace podle § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák. pouze v tom případě, když pachatel (§9 tr. zák.) skutečně páchá krádež i za podmínek uvedených v ustanovení § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák. a jestliže současně i tato okolnost je kryta úmyslným zaviněním účastníka (účastník jedná s vědomím, že přímý pachatel se dopouští krádeže přesto, že byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán). Podle názoru odvolacího soudu proto není vůbec rozhodující, že sám účastník je majetkovým recidivistou, že byl v posledních třech letech pro trestný čin krádeže odsouzen nebo potrestán.

S ohledem na shora uvedené proto jednání obžalovaného M. T. může být v projednávaném případě posuzováno toliko jako účastenství na trestném činu krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák.

Pokud jde o souběh více forem účastenství (v projednávaném případě byla obžalobou zvolena kvalifikace podle § 10 odst. 1 písm. b/, c/ tr. zák.), je třeba dodat, že státní zástupkyni lze přisvědčit v tom, že ani komentář k trestnímu zákonu jednoznačně nevylučuje takovýto souběh, ale poukazuje na to, že v případě pachatele, jenž se dopustil jednání, které má znaky několika forem účastenství, postačí jej postihnout pouze jednou, a to pro nejzávažnější formu účastenství. Nejzávažnější formou účastenství je organizátorství, pak následuje návod a nejméně závažnou formou je pomoc, která je podpůrná ke všem ostatním formám účastenství (Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, strana 100, vysvětlivka č. 11). Takto vyjádřený názor v komentáři k trestnímu zákonu odpovídající i dalším významným publikacím v odborné trestní literatuře je však soudní praxí v projednávaných trestních věcech po celá léta uznáván a není důvodu v tomto směru soudní judikaturu měnit.

Jednání pachatele spočívající v uzamčení poškozeného ve vozidle, které není doprovázeno projevy použití fyzické síly nebo pohrůžky bezprostředního použití fyzického násilí proti němu a nejde přitom ani o uvedení do stavu bezbrannosti lstí, není užitím násilí a ani užitím pohrůžky bezprostředního násilí ve smyslu zákonných znaků trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. Takové jednání nelze proto kvalifikovat jako trestný čin loupeže, byť by i směřovalo ke zmocnění se cizí věci. Přichází však v úvahu jeho posouzení jako trestného činu omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák., popř., bude-li shledán znak pohrůžky jiné těžké újmy, jako trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 249/2005)

Nejvyšší soud k dovolání obviněného Z. P. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 4. 2004, sp. zn. 6 To 121/2004, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 5. 11. 2003, sp. zn. 2 T 82/2003, a Obvodnímu soudu pro Prahu 6 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 5. 11. 2003, sp. zn. 2 T 82/2003, byl obviněný Z. P. uznán vinným trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. a odsouzen podle § 234 odst. 1 tr. zák., § 35 odst. 2 tr. zák. k souhrnnému trestu odnětí svobody na dvě léta, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu stanovenou podle § 59 odst. 1 tr. zák. na pět let; současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 2. 10. 2001, sp. zn. 30 T 44/2001, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněný trestného činu loupeže dopustil tím, že dne 20. 9. 1999 v době kolem 15.00 hodin v P. před hotelem P. jako provozovatel taxislužby požadoval na poškozeném H. S. zaplacení jízdného z oblasti S. M. v P. před uvedený hotel v několikanásobné výši, neodpovídající skutečné odjeté vzdálenosti, na což poškozený odmítl přistoupit, proto jej ve vozidle uzamkl a znemožnil mu vystoupit, a to i přes opětovné výzvy poškozeného, v důsledku čehož v době cca 15 minut od počátku konfliktu nakonec poškozený požadovanou částku zaplatil.

Rozsudek soudu prvního stupně napadl obviněný odvoláním, jež směřovalo proti výroku o vině i výroku o trestu. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 22. 4. 2004, sp. zn. 6 To 121/2004, bylo podle § 256 tr. ř. odvolání obviněného jako nedůvodné zamítnuto.

Proti usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím svého obhájce v zákonné lhůtě dovolání v rozsahu odpovídajícím výroku o vině i výroku o trestu. Odkázal v něm na důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a namítl, že napadené usnesení spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Vytkl, že soudy obou stupňů pochybily při hodnocení provedených důkazů a rozhodnutím o jeho vině porušily či ignorovaly princip presumpce neviny i zásadu in dubio pro reo. Ve shodě s již uplatněnou obhajobou opakoval, že se jednání, jímž byl uznán vinným, nedopustil.

Namítl, že soudy přecenily význam jediného usvědčujícího důkazu – výpovědi poškozeného H. S., a naopak dostatečně nepřihlédly k těm důkazům, které podporovaly jeho výpověď. Znovu upozornil, že patřičná pozornost nebyla věnována otázce, jakým způsobem mělo dojít k uzamčení vozidla; závěr odvolacího soudu, že „při konstrukci těchto vozidel postačí vypnutí motoru a spínací skříňky k tomu, aby bylo znemožněno otevírání oken, kdy navíc uzamykání celého vozidla lze ovládat i z místa řidiče,“ podle něj hrubě zkresluje skutečnost, neboť ani vypnutím motoru nebo uzamknutím dveří z místa řidiče nelze zabránit otevření vozidla zevnitř, jak to dokládal i znalecký posudek, který však nebyl proveden. Zdůraznil, že se trestného činu loupeže nedopustil, protože proti jinému neužil násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení Městského soudu v Praze i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 zrušil.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obviněného uvedl, že dovolání bylo sice podáno s odkazem na důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve skutečnosti obviněný namítl toliko neúplnost dokazování a vadné hodnocení provedených důkazů, příp. jejich procesní nepoužitelnost, čímž fakticky napadl soudem učiněná skutková zjištění. Údajně nesprávná skutková zjištění důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. a) – l) tr. ř. však být nemohou, a proto navrhl, aby bylo dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítnuto jako podané z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Z dikce citovaného ustanovení plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytkat výlučně vady právní. Zpochybnění správnosti skutkových zjištění nelze zahrnout do zákonem vymezeného okruhu dovolacích důvodů podle § 265b tr. ř., proto je též dovolací soud vázán skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, event. soudu odvolacího, a těmito soudy zjištěný skutkový stav je pro něj východiskem pro posouzení skutku z hlediska hmotného práva.

V mezích uplatněného dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotně právních. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“. Rozumně se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl relevantně uplatněn v té části dovolání, v níž obviněný zpochybnil správnost právního posouzení skutku jako trestného činu loupeže. Z hlediska napadeného rozhodnutí a obsahu dovolání je významná otázka, zda obviněný skutkem, jak byl zjištěn soudy, naplnil zákonný znak „užil proti jinému násilí“. Protože v této části nebylo možné dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a shledal, že dovolání je důvodné.

Trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. se dopustí, kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci.

Z tzv. právní věty výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně vyplývá, že soud považoval za naplněné znaky trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., které spočívají v tom, že obviněný proti jinému užil násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci.

Skutková část výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně ani ve spojení s odpovídající částí jeho odůvodnění však konkrétní skutková zjištění, která vyjadřují všechny zákonné znaky právě tohoto trestného činu, neobsahuje. Tato zjištění především přesvědčivě nevyjadřují, že obviněný proti jinému „užil násilí“. Z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně plyne, že uzamčení poškozeného ve vozidle a znemožnění mu vystoupit z něj, bylo vyloženo tak, že obviněný „násilím držel poškozeného ve vozidle do té doby, než mu zaplatil požadovanou částku, a naplnil tak ve všech zákonných znacích skutkovou podstatu trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák.“ Podrobnější úvahy o naplnění znaku „násilí“ zde rozvedeny nejsou a nedoplnil je ani odvolací soud v odůvodnění svého usnesení. Ten v daných souvislostech poznamenal, že jednání obviněného „je skutečně nutno kvalifikovat jako trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák.“ a že „nepřichází v úvahu jiná právní kvalifikace, než která byla v tomto případě použita nalézacím soudem.“

Objektem trestného činu loupeže podle § 234 tr. zák. je jednak osobní svoboda, jednak majetek, jehož se chce pachatel zmocnit. Objektivní stránka záleží v použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí jako prostředku k překonání kladeného

nebo očekávaného odporu napadené osoby. Pojem násilí sice není v trestním zákoně definován, při jeho výkladu je třeba vzít v úvahu souvislost, v níž je znaku „násilí“ použito. V tomto kontextu lze rozlišovat násilí ve formě vis absoluta, tj. násilí, které zcela vylučuje volní chování napadeného (například po jeho svázání), a násilí ve formě vis compulsiva, tj. násilí, které nemá za cíl zcela vyřadit vůli napadeného, ale působit na jeho psychiku s cílem přinutit jej, aby se podrobil nátlaku a ukončil svůj odpor (například bitím doprovázeným určitými požadavky).

V obou případech je přítom pro násilí ve smyslu § 234 odst. 1 tr. zák. charakteristické použití fyzické síly k překonání nebo zamezení odporu, a to bez ohledu na to, zda už kladeného nebo jen očekávaného. Násilím proti jinému je zde především útok přímo proti tělu určité napadené osoby, i když nemá za následek újmu na jejím zdraví. Zpravidla přitom takový útok směřuje proti tomu, kdo má věc u sebe. Lze je však spáchat i na jiné osobě, například na někom blízkém bezprostřední oběti, na jejíž vůli je tak působeno ve snaze přimět ji k vydání požadované věci. Vyloučeno však není ani to, aby násilí ve smyslu § 234 tr. zák. působilo na věc, pokud je prostředkem nátlaku na vůli bezprostřední oběti (poškozeného). Z uvedeného je zřejmé, že rozhodující není to, na koho nebo na co použitá fyzická síla přímo působí, ale že jí je použito jako prostředku nátlaku na vůli napadeného s cílem překonat nebo zamezit jím kladený nebo očekávaný odpor (k tomu Šámal, P., Půry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 611, č. 1/1980 Sb. rozh. tr.).

Nelze pominout, že podle § 89 odst. 6 tr. zák. je trestný čin spáchán násilím i tehdy, je-li spáchán na osobě, kterou pachatel uvedl do stavu bezbrannosti lstí. Lstí je v tomto kontextu chápána jako vyvolání omylu u jiné osoby nebo využití omylu této osoby s úmyslem dosáhnout nějakého cíle (př. vlastní obohacení). Lstí musí být uváděna jiná osoba do stavu bezbrannosti. Bezbranností se rozumí stav silné opilosti, silného omámení narkotikem nebo jinou návykovou látkou apod., kdy osoba není v důsledku tohoto stavu schopna účinné obrany proti jednání pachatele.

Ze skutkových zjištění soudů vyplývá, že podstata jednání obviněného spočívala v tom, že poté, co poškozený H. S. odmítl zaplatit přemrštěné jízdné, neodpovídající jejich předchozí dohodě, uzamkl jej ve vozidle a znemožnil mu z něj vystoupit do okamžiku, kdy požadované jízdné zaplatil. V podrobnostech poškozený, slyšen jako svědek, uvedl, že když odmítl zaplatit požadovanou cenu jízdného, seděl na zadním sedadle za řidičem, přičemž ani u jedné z zadních dveří nebyly kliky, jimiž by se daly otevřít dveře nebo okna. Požádal obviněného, aby jej nechal vystoupit, ale ten se dožadoval zaplacení. Situaci popsal dále tak, že ve vozidle bylo horko, obviněný jeho opakované žádosti o otevření dveří nebo alespoň oken nevyhověl. Sdělil též obviněnému, že má bolesti a že musí vystoupit, aby se dostal do hotelu. Asi po patnácti minutách „kapituloval“ a obviněnému přemrštěnou částku zaplatil; on pak otevřel dveře, aby mohl vystoupit, aniž by sám z vozidla vystoupil. Dodal, že k fyzickému kontaktu mezi ním a obviněným po celou dobu nedošlo a že obviněný vůči němu nepoužil žádného násilí.

Ze zjištění soudů, opírajících se o výpověď poškozeného, se podává, že ačkoliv jednání obviněného evidentně směřovalo ke zmocnění se cizí věci, jak přesvědčivě zdůvodnil zejména odvolací soud (odkaz na rozh. č. 33/1971 Sb. rozh. tr. není přesný, správně má být uvedeno rozh. č. 33/1991 Sb. rozh. tr.), nelze uzavřít, že se tak stalo za použití násilí jakožto použití fyzické síly k překonání nebo zamezení odporu poškozeného ve smyslu již vyloženého zákonného znaku skutkové podstaty trestného činu loupeže. Nebylo totiž zjištěno, že by obviněný poškozeného ve vozidle uzamkl a znemožnil mu z něj vystoupit za použití fyzické síly proti němu zaměřené. Z výpovědi poškozeného současně plyne, že nebyl ani v takovém psychosomatickém stavu, který by se dal označit jako „bezbrannost“. Podle přesvědčení dovolacího soudu ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, z nichž v zásadě vycházel i odvolací soud, nelze znak „násilí“ vyvodit.

Nad rámec dosavadních právních závěrů soudů nutno dodat, že shledat nelze ani znak „pohrůžky bezprostředního násilí“. Pohrůžka bezprostředního násilí je pohrůžka takovým násilím, které má být vykonáno ihned, nepodrobí-li se napadený vůli útočníka. Násilí, jímž se hrozí, může směřovat jak proti tomu, kdo má věc u sebe, tak proti jiné osobě nebo věci, pokud je pohrůžka takovým násilím prostředkem nátlaku na vůli poškozeného. Pohrůžka bezprostředního násilí je zpravidla vyjádřena výslovně, ale stačí i konkludentní jednání, je-li z něho a ostatních okolností zřejmé, že násilí se uskuteční ihned, nepodrobí-li se napadený vůli pachatele. O to v posuzovaném případě rovněž nešlo; obviněný podle výpovědi poškozeného neučinil nic, co by bylo možno vyložit jako pohrůžku bezprostředního násilí.

Lze proto uzavřít, že jednání obviněného spočívající v uzamčení poškozeného ve vozidle bez možnosti jeho vystoupení (např. v důsledku technického vybavení vozidla centrálním uzamykáním, jež umožňuje uzamknutí celého vozidla pomocí spínače z místa řidiče), aniž by bylo doprovázeno projevy použití fyzické síly nebo pohrůžky bezprostředního použití fyzického násilí proti němu, a nejde přitom ani o uvedení do stavu bezbrannosti lstí, není užitím násilí a ani užitím pohrůžky bezprostředního násilí ve smyslu zákonných znaků trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. Takové jednání nelze proto kvalifikovat jako trestný čin loupeže, byť i směřovalo ke zmocnění se cizí věci.

Skutková zjištění, která učinil soud prvního stupně a z nichž vycházel v napadeném usnesení i odvolací soud, nevystihují a neobsahují zákonné znaky trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák., a proto výrok o vině tímto trestným činem v rozhodnutích soudů obou stupňů nemůže obstát.

Tím však nemá být řečeno, že čin obviněného nevykazuje znaky žádného trestného činu. Nelze mít pochyb o tom, že jednání obviněného má povahu nátlaku na vůli poškozeného a činu směřujícího proti svobodě rozhodování. Svoboda rozhodování vůbec je objektem trestného činu vydírání podle § 235 tr. zák. Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel jiného nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, a to násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy.

V konkrétním případě není pochyb o existenci zákonného znaku spočívajícího v tom, že pachatel jiného nutil, aby něco konal; nestalo se tak však ani násilím, ani pohrůzkou násilí. Zbývá zabývat se otázkou, zda tak nebylo učiněno pohrůzkou jiné těžké újmy.

Pohrůžka jiné těžké újmy může podle praxe soudů spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, může směřovat k rozvratu manželství a rodinného života apod. Při posuzování, zda jde o jinou těžkou újmu, je nutno přihlížet k osobním poměrům poškozeného, jeho osobním zkušenostem, psychickému stavu apod.

V posuzované věci nebude možné přehlédnout, že poškozený byl uzamčen v relativně malém prostoru auta bez možnosti otevření oken, bez možnosti volného pohybu, a to na dobu nikterak zanedbatelnou, navíc přesně časově nevymezenou; současně nelze nezaznamenat, že se jednalo o starší osobu, v době spáchání činu mu bylo 75 let, přičemž subjektivně pociťoval značné horko, byl zdravotně indisponován, měl bolesti, jak o tom informoval též obviněného.

Za takových okolností není vyloučeno, aby jednání obviněného bylo posouzeno jako pohrůžka jiné těžké újmy, kterou může představovat omezení svobody pohybu osoby uzamčené v osobním automobile na předem nevymezené časové období; taková pohrůžka nabývá na významu zejména tam, kde může případně vést ke zhoršení nepříznivého zdravotního a též psychického stavu starší osoby takto omezené ve volnosti pohybu. Takovému závěru by pochopitelně musela odpovídat i patřičná úprava výroku rozsudku ve smyslu již učiněných relevantních skutkových zjištění.

Nebyl-li by shledán ani zákonný znak „pohrůžky jiné těžké újmy“, přicházelo by v úvahu posouzení skutku jako trestného činu omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák. Objektem tohoto trestného činu je osobní svoboda ve smyslu svobody pohybu, objektivní stránka záleží v tom, že pachatel brání jinému užívat svobodu pohybu, třeba jen na krátkou dobu, je-li bránění nesnadno překonatelné. Uzamčení osoby v osobním automobile (bez dalšího) je jednáním, které zákonné znaky tohoto trestného činu zřetelně nese.

Nad rámec řečeného je třeba dodat, že byl-li by shledán znak „pohrůžky jiné těžké újmy“, šlo by jen o trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., poněvadž omezování osobní svobody by bylo toliko prostředkem jiné, závažnější trestné činnosti vydírání. V takovém případě je omezování osobní svobody již zahrnuto ve skutkové podstatě přísnějšího trestného činu a jednočinný souběh omezování osobní svobody s tímto přísnějším trestným činem je vyloučen (srov. č. 85/1957, 44/1964, 10/1968, 1/1980 Sb. rozh. tr.).

Z obsahu podaného dovolání též vyplývá, že ačkoli obviněný deklaroval dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., uplatnil řadu námitek, které směřovaly proti rozsahu provedení dokazování, proti způsobu, jakým byly hodnoceny provedené důkazy, a proti správnosti skutkových zjištění, která učinil Obvodní soud pro Prahu 6 a z nichž vycházel v napadeném usnesení i Městský soud v Praze. Povahu námitek

skutkových mají především ty výhrady obviněného, které směřovaly vůči správnosti skutkových zjištění učiněných soudy. Do této kategorie námitek jednoznačně náleží ty, jimiž brojil proti způsobu hodnocení provedených důkazů, jimiž namítal, že byly porušeny a ignorovány zásady in dubio pro reo a presumpe nevinny.

Prostřednictvím takto vymezených výhrad se obviněný primárně domáhal změny skutkových zjištění ve svůj prospěch, a následně ze změny skutkových zjištění vyvozoval, že se žádného trestného činu nedopustil. Námítky skutkové však nezakládají žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř., a proto ve vztahu k nim neexistuje zákonná povinnost soudu dovolání přezkoumat (srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 1. 2004, sp. zn. II. ÚS 651/02). Z těchto důvodů nebylo možno učinit jiný závěr, než že v tomto rozsahu, tj. v rozsahu námitek skutkových, dovolání obviněného nebylo opřeno nejen o důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale ani o žádný jiný z důvodů dovolání uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., a proto k nim dovolací soud nepřihlížel.

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. napadené usnesení Městského soudu v Praze zrušil a jako vadnou část předcházejícího řízení zrušil i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 (§ 265k odst. 1 tr. ř.). Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu (§ 265k odst. 2 tr. ř.). Obvodnímu soudu pro Prahu 6 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 265l odst. 1 tr. ř.). Při novém rozhodování je soud vázán právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud. Rozhodnutí soudů obou stupňů byla zrušena jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného, takže v novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch. Toto rozhodnutí učinil dovolací soud v neveřejném zasedání, neboť je zřejmé, že vady nelze odstranit ve veřejném zasedání (§ 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.).

I. Trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 tr. zák. může být trestným činem pokračujícím a skládat se z jednotlivých dílčích útoků. Za tyto jednotlivé dílčí útoky je v takovém případě třeba považovat neodvedení povinných plateb v jednotlivých stanovených obdobích, byť i různým subjektům. Soud může podle § 220 odst. 1 tr. ř. s ohledem na ustanovení § 12 odst. 12 tr. ř. rozhodovat jen o těch dílčích útocích, které jsou uvedeny v žalobním návrhu.

II. Pokud byly v případě trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 tr. zák. dlužné částky za uvedené neuhrazené povinné platby zaplacený až prostřednictvím exekuce bez přičinění obviněného, nebudou v této části podmínky účinné lítosti ve smyslu § 147a tr. zák. splněny. O účinnou lítost může jít jen tehdy, jestliže pachatel nějakým způsobem zajistí nebo přispěje k tomu, aby dlužné platby byly uhrazeny, byť i jinou osobou, popřípadě právnickou osobou, za kterou jednal.

(Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové
ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. 10 To 325/2005)

Krajský soud z podnětu podaných odvolání zrušil rozsudek Okresního soudu v Náchodě ze dne 14. 6. 2005, sp. zn. 11 T 106/2004, a věc vrátil okresnímu soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem ze dne 14. 6. 2005, sp. zn. 11 T 106/2004, uznal Okresní soud v Náchodě obžalovaného vinným trestným činem neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák., za který mu uložil trest odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu tří let a dále trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu obchodní společnosti s předmětem činnosti textilní výroba, zprostředkovatelská činnost a koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej na dobu čtyř let.

Uvedeného trestného činu se podle napadeného rozsudku obžalovaný dopustil tím, že v rámci výkonu funkce ředitele a jednatele spol. V., s r. o., se sídlem v N. M., v měsíci lednu 2002 nezajistil odvedení pojistného na sociální zabezpečení včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za zaměstnance společnosti v odpovídající výši, přestože toto bylo zaměstnancům společnosti z vyplacených mezd účetně sraženo,

v důsledku čehož nebyla Okresní správně sociálního zabezpečení v N. odvedena celkem částka 11 133 Kč, v měsících listopad 1999, říjen, listopad 2000, listopad 2001, srpen a září 2002 nezajistil odvedení pojistného na zdravotní pojištění za zaměstnance společnosti příslušné zdravotní pojišťovně v odpovídajících výších, přestože toto bylo zaměstnancům společnosti z vyplacených mezd sraženo, v důsledku čehož Všeobecné zdravotní pojišťovně – Okresní pojišťovně v N. nebyla odvedena celkem částka 201 179 Kč, a v měsících listopad 1999, prosinec 2001 a leden 2002 nezajistil odvedení záloh na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků v odpovídajících výších příslušnému správci daně, přestože zálohy na daň byly zaměstnancům společnosti z vyplacených mezd sraženy, v důsledku čehož Finančnímu úřadu v N. nebyla odvedena částka v celkové výši 204 700 Kč, kdy tímto státnímu rozpočtu České republiky a příslušné zdravotní pojišťovně nebyla takto odvedena částka v celkové výši 417 012 Kč, ačkoli v daném období společnost disponovala jak finančními prostředky na úhradu mezd zaměstnancům, tak i na odvody částek, které byly zaměstnancům z mezd účetně sraženy za účelem úhrady příslušných plateb.

Popis skutku v napadeném rozsudku je tedy zcela shodný s žalobním návrhem.

Proti tomuto rozsudku podali v zákonné lhůtě odvolání obžalovaný a státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Náchodě.

Obžalovaný ve svém odvolání odůvodněným prostřednictvím obhájce napadl rozsudek ve výroku o vině i trestu. Namítl, že nebyly naplněny všechny formální znaky uvedeného trestného činu, zejména subjektivní stránka, když obžalovaný rozhodně nebyl srozuměn se zákonem předpokládaným následkem. Obžalovaný se vždy snažil dodatečně pokrýt platby povinně hrazené za zaměstnance a na tyto položky skládal své platby přednostně, na což příslušné instituce písemně upozornil. Netušil a nemohl tušit, že v rámci Všeobecné zdravotní pojišťovny existují nějaké normy, podle kterých si tato instituce může došlé platby přiřazovat na jednotlivé účty podle své vůle a nikoli podle vůle plátce. Obžalovaný se snažil odvádět příslušným institucím částky, které mnohokrát převyšovaly dlužné částky, které jsou předmětem tohoto řízení. Navíc očekával výnos z konkursního řízení. U obžalovaného by proto bylo možno dovozovat nanejvýše nedbalost, nikoli úmysl. Okresnímu soudu je dále vytknuto, že nevzal v úvahu návrhy obhájce na doplnění dokazování ve smyslu úhrad dlužných částek ze strany obžalovaného, včetně částek vymožených exekucí. Poukazováno je na rozpory v rozsudku, když obžalovaný byl uznán vinným, že v měsících listopad 1999, prosinec 2001 a leden 2002 nezajistil odvedení záloh na daň z příjmu fyzických osob, ačkoli v odůvodnění okresní soud uznává, že příslušná částka finančnímu úřadu uhrazena byla. Také zpráva finančního úřadu potvrzuje, že celá pohledávka zanikla zaplacením. Dále odvolatel poukazuje na to, že v době před vydáním napadeného rozsudku uhradil sám za společnost nebo prostřednictvím částek vymožených exekutory Okresní správě sociálního zabezpečení jen v lednu 2002 celkovou částku 580 201 Kč, z níž měla být předmětná částka uhrazena. Není ani zřejmé, jakou úhradu má představovat částka 11 133 Kč, když tato neodpovídá žádné výši pojistného, které se v té době odvádělo.

Rovněž na účet Všeobecné zdravotní pojišťovny byly složeny příslušné částky, které by postačovaly k úhradě povinných odvodů. Tyto částky odvolatel blíže vypočítává. Také ze znaleckého posudku vyplývá, že obžalovaným byly provedeny úhrady. Doplněním znaleckého posudku, případně vyžádáním zpráv od Všeobecné zdravotní pojišťovny by bylo možno ověřit, že platby došlé na jejich účty pokrývají pohledávky společnosti V., s. r. o. Znalecký posudek nepostihuje celé předmětné období ani porovnání odvodů s úhradami. V této souvislosti odvolatel předkládá tabulku za jednotlivé měsíce. Rovněž nesouhlasí s tím, jakým způsobem se okresní soud vypořádal s faktem, že některé z úhrad byly provedeny z plnění vymožených exekutorem. Rozhodující je, že platby provedeny byly a v tomto směru byly splněny podmínky účinné litosti podle § 147a tr. zák. Obžalovaný také shledává nesprávným postup soudu, který nepokládal za důvodné zabývat se dalšími měsíci v období od července 1999 do října 2003 s odůvodněním časové náročnosti přepracování znaleckého posudku, když znalec se zabýval pouze stavem prostředků na účtech a v pokladně společnosti ke dni, kdy mělo dojít k odvodu. Odvolatel uzavírá, že se snažil dlužné částky podle svých nejlepších schopností a vědomostí uhradit, přičemž uhrazení plateb se navíc nepromítlo ani do výroku o trestu. Závěrem navrhl, aby krajský soud napadený rozsudek zrušil a zprostil jej obžaloby, event. aby věc vrátil okresnímu soudu k novému projednání.

Státní zástupce své odvolání podal v neprospěch obžalovaného a zaměřil je do výroku o vině. Uvedl v něm, že v podané obžalobě bylo při vymezení období (měsíců) páčání trestného činu mj. vycházeno i ze zpracování znaleckého posudku, v němž byla znalce zjišťována finanční situace společnosti v jednotlivých obdobích. Obžaloba byla potom podána pouze pro ta období (měsíce), v nichž podle znalce společnost na pokladně a na účtech fakticky k datu splatnosti povinných plateb disponovala dostatečným množstvím volných finančních prostředků. U výsledku v hlavním líčení znalec uvedl, že platební schopnost subjektu hodnotil pouze v tom směru, že bral v úvahu volné finanční prostředky v termínech platnosti povinných plateb, tedy peníze, které se fakticky nacházely na pokladně nebo na účtech. Především je však rozhodující, zda plátce měl v jednotlivých obdobích k dispozici dostatečné množství finančních prostředků, které by mohly na úhradu být použity, a to bez ohledu na to, jak bylo v těchto obdobích fakticky s prostředky naloženo, tedy zda byly využity na zajištění chodu společnosti, nákup surovin, zboží, úhrady energií, osobní spotřebu představitelů společnosti apod. Znalec by se tedy měl zabývat i tím, s jakými výšemi finančních prostředků společnost v jednotlivých obdobích fakticky disponovala, tedy měl by zjistit sumy vydaných a přijatých peněz (úhrady dodavatelům, platby od odběratelů apod.). Toto v daném případě nebylo učiněno, přičemž by tím mohlo být upřesněno období, za které je možno klást obžalovanému za vinu nezajištění realizace odvodů povinných plateb. V rámci soudního řízení bylo proto možné požádat znalce o doplnění znaleckého posudku. Tento odvolatel navrhl, aby krajský soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Z podnětu podaných odvolání přezkoumal krajský soud podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku i správnost postupu řízení, které jeho vydání předcházelo, a to zejména z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nebyly odvoláními vytýkány, přihlížel, pokud měly vliv na správnost výroků napadeného rozsudku.

Krajský soud především zjistil, že státní zástupce ani okresní soud si neujasnili otázku rozsahu a vymezení žalovaných skutků. Trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti je trestným činem pokračujícím (nikoli trvajícím). Ten se skládá z jednotlivých dílčích útoků, kterými jsou dílčí jednání pachatele, zpravidla do určité míry oddělená časově i místně, pokud tato dílčí jednání jsou součástí souhrnu takových obdobných dílčích útoků při naplnění znaků pokračování v trestném činu podle § 89 odst. 3 tr. zák. Důležité rovněž je, zda je následek, respektive účinek takových jednotlivých útoků zřetelně oddělitelný (například vznikem konkrétní oddělitelné škody, neodvedením konkrétních dávek za jednotlivé měsíce apod.). Za jednotlivé dílčí útoky je proto třeba v daném případě považovat neodvedení povinných plateb v jednotlivých měsících (třeba i různým subjektům). Pokračující charakter daného trestného činu dokresluje i zákonodárcem použitý termín „nesplní“ (na rozdíl od termínu „neplní“, použitého při formulaci skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák.). Pokračováním v trestném činu se rozumí takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují stejnou skutkovou podstatu trestného činu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a v předmětu útoku. Blízká časová souvislost není dána, pokud mezi jednotlivými dílčími útoky uplyne delší doba, za kterou se zpravidla považuje doba více než několika týdnů. V případě, že mezi jednotlivými dílčími útoky je časový odstup několika měsíců, je třeba vzít v úvahu celkový rozsah posuzované trestné činnosti a celkovou dobu jejího páčání, jakož i další okolnosti, např. to, zda v mezidobí probíhala příprava na další dílčí útok. Starší judikatura (před úpravou znaků pokračování v trestném činu v zákoně, kdy došlo k určité restrikci upřesněním těchto znaků) uváděla maximální časový odstup mezi dvěma dílčími útoky pokračujícího trestného činu zpravidla dobu tří měsíců.

Z uvedeného vyplývá, že trestné jednání obžalovaného uvedené v žalobním návrhu by muselo být rozčleněno do čtyř samostatných trestných činů (skutků). První by byl spáchán v listopadu 1999, další v měsících říjen a listopad 2000, další v době od listopadu 2001 do ledna 2002 a poslední v měsících srpna a září 2002. Tímto vymezením skutků v obžalobě a v jeho rámci definovanými dílčími útoky byl okresní soud vázán, neboť podle § 220 odst. 1 tr. ř. může soud rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu. Přitom skutkem podle trestního řádu se rozumí též dílčí útok pokračujícího trestného činu (§ 12 odst. 12 tr. ř.). Okresní soud tedy mohl rozhodovat jen o dílčích útocích tak, jak jsou uvedeny v žalobním návrhu a jak byly shora naznačeny. Z těchto důvodů je nesprávné stanovisko státního zástupce prezentované

v odvolání, že okresní soud mohl na základě doplnění znaleckého posudku upřesnit období, za které je možno obžalovanému klást za vinu spáchání trestného činu, tedy jinými slovy rozšířit skutky kladené obžalovanému za vinu i o ty dílčí útoky, které nejsou uvedeny v žalobním návrhu. V odvolání se státní zástupce nemístně domáhá toho, že znalecký posudek se měl zabývat celým obdobím (od června 1999 do července 2003, jak bylo vymezeno v usnesení o zahájení trestního stíhání). Takto měl být znalecký posudek, případně jeho doplněk, zadán již v přípravném řízení. Pokud státní zástupce po výslechu znalce v hlavním líčení dospěl k závěru, že se obžalovaný mohl dopustit ještě dalších dílčích skutků, bylo v daném případě namístě postupovat podle § 221 odst. 2 tr. ř. a požádat o vrácení věci státnímu zástupci k došetření vzhledem k potřebě společného projednání. Kromě toho se nabízel i možnost zpětvzetí obžaloby podle § 182 tr. ř. (to ovšem za podmínky, že by obžalovaný netrval na pokračování v hlavním líčení). Vzhledem k tomu, že nejsou splněny zákonné podmínky pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření odvolacím soudem podle § 260 tr. ř. (to je možné jen pro neodstranitelné procesní vady) a v následném řízení před okresním soudem ani podle § 221 odst. 1 tr. ř. (podstatná změna okolností případu), a vzhledem k tomu, že státního zástupce nelze nutit k postupu podle § 182 tr. ř. nebo podle § 221 odst. 2 tr. ř., je nutno v současném stadiu řízení vycházet z toho, že je vedeno pouze pro čtyři skutky výše naznačené tak, jak jsou specifikovány v žalobním návrhu.

Za této situace je nutné, aby si okresní soud ujasnil, a to samostatně za jednotlivé měsíce (odpovídající žalovaným dílčím útokům) a v návaznosti na to i ve vztahu k jednotlivým čtyřem žalovaným skutkům, v jaké výši a kterým subjektům měl obžalovaný zajistit povinné odvody a do jaké výše tuto povinnost nesplnil. Těmito otázkami se okresní soud dosud přesně nezabýval a napadený rozsudek je v tomto směru nepřezkoumatelný. V rámci posuzování jednotlivých skutků se bude okresní soud zabývat také námitkami obžalovaného ohledně úhrady jednotlivých plateb, zejména i námitkou, že obžalovaný platil odvody Všeobecné zdravotní pojišťovně, ale tato si platby chybně přiřazovala. V této souvislosti bude třeba vyžádat od Všeobecné zdravotní pojišťovny související korespondenci od společnosti obžalovaného v posuzovaném období, vztahující se k objasnění otázky, ve kterých případech byly jednotlivé platby výslovně určeny na pojistné za předmětná období. Určitou důvodnost lze přiznat také námitce ohledně neodvedené částky 11 133 Kč v lednu 2002. Okresní správa sociálního zabezpečení v N. Bude nutno ujasnit, jak byla tato částka vypočtena, když sice koresponduje s listinnými důkazy, ale nekoresponduje se znaleckým posudkem, znalec by se měl tedy k uvedené částce vyjádřit, případně vysvětlit její výpočet. Obdobným způsobem by měl být objasněn rozsah ostatních dílčích útoků. Po ujasnění těchto skutkových otázek se bude okresní soud zabývat tím, zda obžalovaný svoji zákonnou povinnost nesplnil v případě jednotlivých skutků ve větším rozsahu.

Při posuzování subjektivní stránky činu bude třeba, aby se okresní soud žalovanými skutky zabýval v kontextu celého shora uvedeného období. Okresnímu soudu nelze vytknout, že by se subjektivní stránkou jednání obžalovaného neza-

býval. Okresní soud zejména uvádí, že obžalovaný vzhledem ke svému postavení ve společnosti V., s. r. o., musel mít znalosti o skutečných finančních možnostech své společnosti a musel také vědět, že soustavným neodváděním jednotlivých částek strhávaných zaměstnancům se pouze vystavuje riziku penále a pokut, které finanční situaci společnosti mohou jen zhoršit, a musel tak být srozuměn i s tím, že vzhledem k délce jeho počínání (v daném případě více než rok) se nejedná pouze o přechodné období, ale že finanční a platební schopnost jeho firmy se zhoršuje a že jednotlivé nejprve krácené a postupně odsouvané zákonné platby z jeho strany uhrazeny v konečném důsledku nebudou. Okresní soud zde tedy správně měl na mysli, že úmysl pachatele u tohoto trestného činu musí směřovat k tomu, že zákonnou povinnost odvést provedené srážky neuskuteční vůbec, nestačí zjištění, že je neodvedl v době, kdy je odvést měl. Přitom s ohledem na ustanovení § 4 písm. b) tr. zák. postačí závěr, že pachatel věděl, že v důsledku jeho jednání záležitosti v neodvedení sražené částky ze mzdy zaměstnanců v termínu, ve kterém k němu mělo dojít, a jejího použití na jiné účely může způsobit, že tato částka nebude odvedena oprávněným příjemcům vůbec, a pro případ, že se tak stane, byl s tím srozuměn. Při posuzování subjektivní stránky měl však okresní soud přihlídnout i k tomu, že všem třem oprávněným subjektům byly opakovaně v průběhu uvedeného období hrazeny poměrně vysoké částky společností V., s. r. o., dále že ve společnosti bylo účetnictví vedeno řádně a také že podle vývoje hospodářské situace společnosti se stav nijak výrazně nezhoršoval, byť již od r. 1999 byla společnost v prvotní platební neschopnosti. Okresní soud sice přiléhavě argumentuje tím, že každý podnikatel je povinen při vedení podniku přizpůsobit hospodaření tak, aby svou zákonnou povinnost odvádět platby uvedené v ustanovení § 147 odst. 1 tr. zák. plnil, a pokud zjistí, že podnik není schopen zajistit pokrytí nákladů provozu, platy zaměstnanců a odvod srážených částek, musí takové podnikání ukončit, ale na druhé straně – a to má význam i pro hodnocení stupně společenské nebezpečnosti jednání – je třeba hodnotit i důvody, které k neodvedení (odložení) plateb vedly, a zda toto neodvedení nebylo pouze důsledkem výjimečného a krátkodobého určení priority vynaložených finančních prostředků z hlediska přežití podniku a zachování s ním spojených pracovních míst, když i tento zájem společnosti je nutno mít na zřeteli. Pro zjištění úmyslu nesplnit zákonnou povinnost odvést zmíněné platby bude rozhodující objasnění hospodářské situace podniku v celém období, kdy měly být žalované trestné činy spáchány, a to z hlediska, zda vůbec bylo reálné, aby platby byly uskutečněny v jiném v úvahu připadajícím termínu. Okresní soud sice v odůvodnění napadeného rozsudku klade obžalovanému za vinu, že se trestného jednání dopouštěl po dlouhou dobu – takřka dvou let (ve skutečnosti měl patrně na mysli dobu zhruba tří let, jak vyplývá z výroku rozsudku), avšak z rozsahu skutků, pro něž obžalovaný byl obžalován (a uznán vinným), by vyplývalo, že se ve zmíněném období trestných útoků dopouštěl jen ojediněle. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že k posouzení subjektivní stránky žalovaného jednání obžalovaného (a případně i materiálního znaku trestného činu, resp.

restných činů) bude třeba zhodnotit za celé období přinejmenším od listopadu 1999 do září 2002 finanční a hospodářskou situaci společnosti obžalovaného a její vývoj a dále důvody, které v měsících uvedených v žalobním návrhu k neplnění povinných odvodů vedly, případně na co byly finanční prostředky vynaloženy. Krajský soud souhlasí s oběma odvolateli, že k posouzení uvedených otázek bude nutno vyžádat doplněk znaleckého posudku z oboru ekonomiky. Vyjádření svědka K., které v této souvislosti zmiňuje okresní soud, zde nebude dostačující.

Pokud dojde okresní soud v případě jednotlivých skutků k závěru, že byly naplněny formální, ale i materiální znaky trestného činu, bude nutno se zabývat otázkou účinné lítosti podle § 147a tr. zák. Přitom bude nutno mít na mysli zásadu pomocné úlohy trestní represe. Krajský soud připomíná, že ve stadiu po zrušení původního rozsudku odvolacím soudem a vrácení věci okresnímu soudu může být povinnost dodatečně splněna (až do okamžiku, než soud prvního stupně začne vyhlášovat případný nový rozsudek). Dodatečným splněním povinnosti ve smyslu § 147a tr. zák. je třeba rozumět vyrovnání částek, které pachatel jako plátce (zaměstnavatel) měl zaplatit za poplatníka (zaměstnance), ovšem celých částek vztahujících se k obdobím vymezeným žalovanými skutky. Při existenci více pohledávek je třeba, aby pachatel uvedl, na kterou dlužnou platbu konkrétní částku poskytuje. V zásadě je možné souhlasit se závěry okresního soudu, že pokud byly dlužné částky za uvedené neuhrazené povinné platby zaplacené až prostřednictvím exekuce bez přičinění obžalovaného, nebudou v této části podmínky účinné lítosti splněny. O účinnou lítost může jít jen tehdy, jestliže pachatel nějakým způsobem zařídí nebo přispěje k tomu, aby dlužné platby byly uhrazeny, byť i jinou osobou, popřípadě právnickou osobou, za kterou jednal. Bude však namístě zprávou exekutora prokazovat, jaký byl přístup obžalovaného k exekuci, kdy míra jeho vstřícnosti by rovněž mohla mít vliv na stupeň společenské nebezpečnosti jednání obžalovaného. Na druhé straně budou podmínky účinné lítosti splněny např. tam, kde od poloviny r. 2001 společnost obžalovaného sama pravidelně oznamovala Finančnímu úřadu v N. výši měsíčních sražených záloh na daň a tyto částky byly převáděny na základě žádosti společnosti obžalovaného z nadměrných odpočtů na dani z přidané hodnoty, na které vznikal společnosti nárok, nebo převodem nároků na vrácení spotřební daně. Právě tímto způsobem došlo k uhrazení celého dluhu finančnímu úřadu za žalovaná období. Celý nedoplatek na dani za žalovaná období je tak finančnímu úřadu uhrazen. Okresní soud přihlédne také k dalším důkazům o zaplacení příslušných odvodů, např. ke zprávě, která je zmiňována i v napadeném rozsudku. V případě potřeby okresní soud k vyřešení výše naznačených otázek doplní dokazování i dalšími důkazy.

Osobě mladší patnácti let lze uložit opatření dle § 93 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, jen tehdy, je-li prokázáno, že se nezletilý dopustil činu jinak trestného.

Bez projednání věci před soudem nebo státním zástupcem nelze upustit od uložení opatření (§ 93 odst. 7 citovaného zákona).

(Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – soudu pro mládež ze dne 18. 5. 2005, sp. zn. 12 Rodo 7/2005)

Krajský soud v Hradci Králové – soud pro mládež zrušil rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové – soudu pro mládež ze dne 11. 3. 2005, sp. zn. 2 ROD 15/2005, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové – soudu pro mládež ze dne 11. 3. 2005, sp. zn. 2 ROD 15/2005, bylo podle § 93 odst. 7 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, upuštěno od uložení opatření u nezletilého A. Ch. a zároveň bylo pod bodem II) rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, a pod bodem III) tak, že o náhradě nákladů opatrovníkovi bude rozhodnuto zvláštním rozhodnutím.

Své rozhodnutí odůvodnil soud prvního stupně tím, že ze spisu Policie ČR, Obvodní oddělení Ch., vyplývá, že nezletilý A. Ch. společně s dalšími osobami v blíže nezjištěné době měsíců června až července 2004 v katastru obce Ch. pomaloval lihovými fixy a spreji konstrukci a pilíře železobetonového železničního mostu přes řeku B. a způsobil tak společnosti České dráhy, a. s. – Správa dopravní cesty H. K. škodu nejméně 81 000 Kč. Pokud by nezletilý dosáhl věku patnácti let, byl by trestně odpovědný a naplnil by skutkovou podstatu trestného činu resp. provinění poškození cizí věci podle § 257b odst. 1 tr. zák. S ohledem na věk nezletilého jsou splněny podmínky ustanovení § 89 odst. 1 tr. zák. Soud pak zjistil, že nezletilému bylo již v předchozím řízení pod sp. zn. ROD 8/2004 uloženo opatření spočívající v dohledu probačního úředníka. Nyní projednávané věci se nezletilý dopustil v časové návaznosti na již projednanou věc a v poslední době k němu nebyly zjištěny vážnější připomínky. Soud tak dospěl k závěru, že projednání dřívější věci mělo dostačující výchovný vliv. Uložené opatření tedy zajišťuje dostatečným způsobem řádnou péči o další rozvoj osobnosti nezletilého a jsou proto splněny podmínky pro upuštění od dalšího opatření.

Proti tomuto rozsudku podali v zákonné lhůtě nezletilý prostřednictvím opatrovnice a státní zástupce odvolání. Nezletilý namítá, že nebylo prokázáno, že by se dopustil jednání, které by bylo jinak trestné podle § 257b odst. 1 tr. zák. K tomu-

to jednání se nezletilý nedoznal, ač v předcházející době se k jednání, které bylo projednáváno, doznal. Navrhuje tedy, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a řízení o uložení opatření dítěti mladšímu patnácti let zastavil.

Státní zástupce podává odvolání proti výrokům uvedeným pod body I. a III). Poukazuje na to, že soud pro mládež prvního stupně nemůže věc rozhodnout bez nařízení jednání, navíc takovéto rozhodnutí nelze považovat za postačující k naplnění účelu vymezeného v § 1 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, a v souladu s § 176 odst. 2 o. s. ř. postačovalo o upuštění od uložení opatření rozhodnout ve formě usnesení. Výrok o vyhrazení rozhodnutí o náhradě nákladů opatrovníka zvláštnímu rozhodnutí je v rozporu s § 151 odst. 1 a § 155 odst. 1 o. s. ř. Povinností soudu je v rozhodnutí ve věci samé současně rozhodnout i o náhradě nákladů opatrovníka alespoň tak, že v něm rozhodne o základu náhrady nákladů, tj. o tom, zda a za co vůbec se opatrovníkovi náhrada přiznává, a to s tím, že výše bude určena samostatným rozhodnutím, konkrétně pak usnesením § 167 odst. 1 o. s. ř. Stejně tak by mělo být rozhodováno o tom, zda se státu Česká republika přiznává (nepřiznává) právo na náhradu nákladů řízení, a to ohledně částky, která bude v souladu s § 95 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, přiznána opatrovníkovi na odměně a náhradě hotových výdajů. Státní zástupce navrhl, aby odvolací soud rozhodl podle § 221 odst. 1, odst. 2 písm. a) o. s. ř. tak, že rozsudek soudu prvního stupně se zrušuje a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Krajský soud v Hradci Králové – soud pro mládež, jako soud odvolací, z podnětu podaných odvolání přezkoumal ve smyslu § 212 o. s. ř. napadený rozsudek, aniž bylo třeba nařizovat jednání a dospěl k tomuto závěru.

Z usnesení Policie ČR, Obvodní oddělení Ch., vyplývá, že dne 31. 1. 2005 byla odložena věc nezletilého A. Ch., neboť trestní stíhání je nepřipustné. V odůvodnění rozhodnutí se uvádí, že nezletilý A. Ch. společně s dalšími 11 nezletilými, 2 mladistvými a jednou dospělou osobou poškodil nátěr konstrukce mostu a pilíře železničního mostu přes řeku B. v katastru obce Ch. nápisy a malbami, přičemž částka za opravu nátěru mostu byla Českými drahami vyčíslena na částku 81 000 Kč. Je skutečností, že nezletilý A. Ch. tuto skutečnost popřel, je však usvědčován nezletilým K., přičemž ostatní aktéři z jednání nezletilého A. Ch. neusvědčují.

Především je nutno poukázat na ustanovení § 89 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, podle něhož, dopustí-li se dítě mladší než patnáct let činu jinak trestného, učiní soud pro mládež opatření potřebná k jeho nápravě, která jsou uvedena v § 93 citovaného zákona. Z tohoto zákonného znění tedy zcela jednoznačně vyplývá, že opatření lze uložit jen tehdy, je-li dostatečným způsobem prokázáno, že se nezletilý dopustil činu jinak trestného.

V tomto konkrétním případě však při prošetřování věci policií nezletilý popřel, že by jakýmkoliv způsobem poškozoval konstrukci mostu a pilíře železničního mostu přes řeku B. v katastru obce Ch., a pouze uvedl, že k řece chodil na ryby a od mostu byl vzdálen vždy asi 50 metrů. Neviděl také nikoho, že by na most něco kreslil.

Ve věci byla vyslechnuta celá řada dalších podezřelých osob, z nichž toliko J. K. při vyjmenovávání osob, které se na poškození mostu podílely, uvedl také A. Ch., nic bližšího k účasti tohoto nezletilého nevypověděl, a ani žádná z ostatních slyšených osob se o účasti nezletilého A. Ch. nezmiňuje.

Je třeba konstatovat, že šetření bylo prováděno Policií ČR, Obvodní oddělení Ch., po zahájení úkonů trestního řízení. Věc byla ohledně nezletilého A. Ch. usnesením ze dne 31. 1. 2005 podle § 159a odst. 2 tr. ř. odložena, přičemž usnesení bylo v souladu s trestním řádem doručeno toliko poškozené organizaci, tj. Českým drahám, a. s., H. K. Za celé toto řízení se tedy nezletilý (ani zákonní zástupci) nedozvěděl o tom, že je podezřelý ze spáchání činu jinak trestného, a nebyla mu tak dána možnost účinně se nařčení bránit. Protože i usnesení o odložení věci se doručuje toliko poškozenému, nemohl proti němu nezletilý (zákonný zástupce) podat stížnost, aby se mohl domáhat dalšího prošetření věci tak, aby mohlo být s jistotou uzavřeno, zda se dopustil či nedopustil činu jinak trestného. Za takovéto situace, byl-li okresnímu soudu – soudu pro mládež podán státním zástupcem návrh na uložení opatření nezletilému, nemohlo být bez projednání věci rozhodnuto o uložení či upuštění od uložení opatření podle § 93 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže.

Kdyby bylo dostatečně prokázáno, že se dítě mladší patnácti let dopustilo činu jinak trestného, nemohlo by být stejně bez projednání věci o uložení či neuložení opatření rozhodnuto.

Podle § 93 odst. 7 zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, totiž soud pro mládež může upustit od uložení opatření, postačuje-li k dosažení účelu tohoto zákona projednání činu dítěte státním zástupcem nebo před soudem pro mládež.

Z výše uvedeného vyplývá, že bez projednání věci státním zástupcem nebo před soudem nelze od uložení opatření upustit.

Rozhodnutí Okresního soudu v Hradci Králové – soudu pro mládež je tedy předčasné, neboť věc nebyla objasněna z toho hlediska, zda se vůbec nezletilý dopustil činu jinak trestného, a nebyly splněny podmínky pro rozhodnutí bez projednání věci.

Odvolacímu soudu proto nezbylo, než napadené usnesení v celém rozsahu zrušit a vrátit věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Okresní soud – soud pro mládež musí ve věci nařídít jednání, provést dokazování ke zjištění, zda se nezletilý protiprávního jednání dopustil, a teprve poté rozhodnout o tom, zda návrhu státního zástupce vyhoví, či nikoliv. Soud prvního stupně pak rozhodne znovu i o náhradě nákladů řízení i náhradě nákladů opatrovníkovi, neboť podle § 224 odst. 3 o. s. ř. musí při novém projednání věci rozhodnout nejen o nákladech před soudem prvního stupně, ale i před odvolacím soudem, neboť jde o výroky závislé na výroku pod bodem I). Jinak je nutno přisvědčit námitkám státního zástupce, že je povinností soudu v rozhodnutí ve věci samé současně rozhodnout i o základu náhrady nákladů opatrovníka, tj. o tom, zda a za co se opatrovníkovi náhrada přiznává, a to s tím, že výše bude určena v písemném vyhotovení rozhodnutí (§ 151 odst. 1, 3 o. s. ř.). Stejně důvodnou byla shledána námitka státního zástupce týkající se práva na náhradu nákladů řízení, a to českému státu.

Jestliže je trestní stíhání po celou dobu vedeno pro jeden skutek kvalifikovaný jako více trestných činů spáchaných v jednočinném souběhu a tato právní kvalifikace je použita i v pravomocném rozsudku, nelze obhájci přiznat mimosmluvní odměnu za trestné činy spáchané ve vícečinném souběhu podle § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů, a to ani tehdy, když obhájce namítá, že je uvedená právní kvalifikace zjevně chybná a trestné jednání mělo být kvalifikováno jako trestné činy spáchané ve vícečinném souběhu.

(Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – soudu pro mládež
ze dne 23. 3. 2005, sp. zn. 12 Tmo 10/2005)

Krajský soud v Hradci Králové – soud pro mládež zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. stížnost obhájkyň proti usnesení Okresního soudu v Semilech – soudu pro mládež ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 9 Tm 9/2004.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením Okresního soudu v Semilech – soudu pro mládež ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 9 Tm 9/2004, bylo rozhodnuto tak, že obhájce JUDr. J. R. se podle § 151 odst. 2, 3 tr. ř. přiznává za obhajobu mladistvého M. Č. částka 7250 Kč, přičemž se zamítá návrh obhájkyň do částky 6300 Kč. Své rozhodnutí odůvodnil soud prvního stupně tím, že mladistvý byl stíhán a odsouzen pro provinění porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. a krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b) tr. zák. Soud pak v odůvodnění uvádí jednotlivé úkony, jichž se advokátka zúčastnila, zabývá se i dalšími náklady s obhajobou mladistvého spojenými. Pokud jde o částku 6300 Kč, kterou okresní soud – soud pro mládež nepřiznal, odůvodnil toto své rozhodnutí tím, že mladistvý byl stíhán pro provinění spáchané v jednočinném souběhu. Poukázal přitom na ustanovení § 10 odst. 3 písm. b) a § 15a vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění vyhlášky č. 235/1997 Sb.

Proti tomuto usnesení podala obhájkyň včas stížnost, ve které namítá, že nešlo o jednočinný souběh, neboť skutku pod bodem 1 se mladistvý dopustil v době od 1. 1. do 30. 3. 2003 a dalších skutků od 1. 1. do 31. 1. 2004. Mezi jednáními chybí časová souvislost. Podle názoru obhájkyň právní kvalifikace skutku byla rozhodnuta soudem až rozsudkem ze dne 15. 11. 2004.

Krajský soud ve smyslu § 147 odst. 1 tr. ř. přezkoumal napadené rozhodnutí i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k tomuto závěru:

V usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 2. 6. 2004 je výslovně uvedeno, že mladistvý M. Č. se měl dopustit provinění krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) a porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. v jednočinném sou-

běhu. Věc byla takto právně posouzena i v obžalobě státní zástupkyně v Semilech, sp. zn. Zt 225/2004. Rovněž zde se výslovně uvádí, že má jít o jednočinný souběh. Takto byla věc také posuzována v řízení před soudem.

Z výše uvedeného je patrné, že obhájkyň vykonávala obhajobu mladistvého, který byl stíhán a odsouzen pro trestné činy spáchané v jednočinném souběhu, a je naprosto nerozhodné, zda tento postup byl či nebyl správný. Podstatné je, že celé řízení se vedlo pro trestné činy, které byly posuzovány, jako by byly spáchané v jednočinném souběhu. Správně proto při následném rozhodování o přiznání odměny obhájce bylo postupováno podle toho, co bylo uvedeno v rozsudku.

Z tohoto důvodu byla stížnost obhájkyň podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítnuta.

Zatajení příjmu docíleného trestným činem a neodvedení daně z takového příjmu nelze posuzovat jako zkrácení daně ve smyslu § 148 tr. zák. To platí i v případě, že jde o příjem z trestného činu lichvy podle § 253 tr. zák., spočívající v tzv. lichvářském úroku z půjčky, včetně té jeho části, která by představovala obvyklý úrok.

(Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové
ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 10 To 369/2004)

Krajský soud z podnětu odvolání obžalované B. N. částečně zrušil rozsudek Okresního soudu v Náchodě ze dne 20. 5. 2004, sp. zn. 1 T 94/2001, a to ve výroku o vině trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. a v celém výroku o trestu. Nově rozhodl o trestu za zbývající trestné činy a o zproštění obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř. pro skutek, v němž byl spatřován trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 20. 5. 2004, sp. zn. 1 T 94/2001, byla obžalovaná B. N. uznána vinnou trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. (bod 1/ výroku o vině), dále pak trestným činem lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák. (bod 2/ tohoto výroku), jakož i trestným činem podvodu ve smyslu § 250 odst. 1, 2 tr. zák. (bod 3/ tohoto výroku). Za tyto trestné činy uložil okresní soud obžalované úhrnný trest odnětí svobody v trvání dvou roků s podmíněným odkladem výkonu trestu na zkušební dobu v trvání tří roků. Poškození F. Č. a J. F. byli se svými nároky na náhradu škody odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních (§ 229 odst. 1 tr. ř.). Naproti tomu byla obžalovaná zproštěna podle § 226 písm. b) tr. ř. obžaloby pro dílčí útok pokračujícího trestného činu lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák.

Trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. se obžalovaná podle napadeného rozsudku dopustila tím, že:

1) v době od 31. 5. 1996 do 7. 7. 1998 postupně obdržela od F. Č. jako od fyzické osoby a dále jako od zástupce společnosti D., s. r. o., N., celkem částku 3 030 090 Kč, a to jako úhradu půjčky ve výši 762 000 Kč, kterou tomuto poskytla v době od 12. 1. 1995 do 1. 4. 1996, a takto získaný příjem v úmyslu zkrátit odvod daně z příjmů fyzických osob jednak ve výši 1 331 800 Kč vyplacené jí postupně na soukromý bankovní účet, částku 1 030 000 Kč vyplacenou jí postupně v hotovosti zcela zatajila a daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za roky 1996 až 1998 vůbec nepodala, a dále částky ve výši 50 142 Kč ze dne 7. 1. 1997,

306 148 Kč ze dne 7. 2. 1997 a 151 800 Kč ze dne 27. 3. 1997 si nechala zaslat na účet Nadace S. u AB, a. s., a tyto částky odčerpala za využití fiktivních dokladů výdajových, kdy měl Z. F. převzít dne 10. 2. 1997 částku 81 500 Kč, dne 3. 4. 1997 částku 508 000 Kč, a obdobně si nechala zaslat částku 160 200 Kč dne 14. 11. 1996 na účet spol. DMF J., a tuto částku následně odčerpala za využití fiktivních výdajových dokladů, kdy měl dne 30. 10. 1996 půjčit Z. F. částku 160 000 Kč společnosti, a dne 28. 11. 1996 vybrala z účtu částku 160 000 Kč jako údajné vrácení půjčky Z. F. na základě výdajového dokladu, tímto jednáním zkrátila daň z příjmů fyzických osob za rok 1997 ve výši 513 480 Kč a za rok 1998 ve výši 169 356 Kč ke škodě Finančního úřadu v N.

Trestný čin lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák. je ve výroku napadeného rozsudku popsán tak, že obžalovaná

2) při sjednávání půjček, které poskytla F. Č. v N. v době od 12. 1. 1995 do 1. 4. 1996, kdy mu poskytla dne 12. 1. 1995 částku 85 000 Kč, dne 27. 1. 1995 částku 100 000 Kč, dne 8. 2. 1995 částku 100 000 Kč, dne 15. 3. 1995 částku 100 000 Kč a dne 14. 9. 1995 částku 350 000 Kč, dne 29. 2. 1996 částku 21 000 Kč a dne 1. 4. 1996 částku 6000 Kč, tedy celkem 762 000 Kč, přičemž u každé předané částky požadovala 15 % úrok měsíčně a zneužila hospodářskou nesnáze F. Č. při zahájení podnikatelské činnosti, vzhledem k níž neměl ani dostatečný zdroj příjmů pro osobní potřebu; ke každé předané částce si jako zástavu nechala podepsat směnku bez stanovení příkazu zaplatit určitou peněžní částku a následně některé směnky vyplnila a nabízela je dalším osobám, a to zejména 4 směnky v nominální hodnotě 80 500 000 Kč, předané společnosti A. G., s. r. o., P., na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 5. 10. 2001; na úhradu půjčky obdržela od F. Č. jako fyzické osoby a dále jako zástupce společnosti D., s. r. o., N., celkem částku 3 030 090 Kč v období od 31. 5. 1996 do 7. 7. 1998,

Vůči uvedenému rozsudku podala obžalovaná prostřednictvím svého obhájce v zákonem požadované lhůtě odvolání, které zaměřila vůči všem jeho odsuzujícím výrokům.

Pokud jde o trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák., od samého počátku bylo postaveno najisto, že obžalovaná měla výdaje 762 000 Kč a příjmy 3 030 126 Kč. Svědek F. Č. nebyl schopen hodnověrně prokázat svá tvrzení vyjma plateb, na které byly obžalovanou vystaveny příjmové doklady. Obžalovaná pak rozvádí své výhrady vůči neobjektivně vypracovanému znaleckému posudku, na jehož podkladě nalézací soud vyčíslil obžalovanou neodvedenou daňovou povinnost. Skutečně zkrácená daň nebyla okresním soudem zjištěna.

V případě trestného činu lichvy podle § 253 tr. zák. obžalovaná poukazuje na to, že z provedeného dokazování nevyplývá její vědomost o stavu tísně svědka F. Č. či obchodní společnosti D., s. r. o. Tento svědek znal od počátku úrokovou míru 15 % měsíčně.

Na základě takto koncipovaných odvolacích námitek, jakož i námitek týkajících se trestného činu podvodu pak obžalovaná navrhuje, aby krajský soud napadený rozsudek zrušil a ji aby zprostil obžaloby u všech skutků kladených jí za vinu.

Z podnětu podaného odvolání přezkoumal krajský soud podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, které byly odvoláním napadeny, jakož i správnost postupu řízení, které těmto výrokům předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, odvolací soud přihlížel, jen pokud měly vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání.

Po výše uvedené přezkumné činnosti krajský soud dospěl k závěru, že odvolání obžalované je důvodné toliko částečně. Okresnímu soudu nelze vytknout, že by se v průběhu řízení dopustil nějakého závažnějšího procesního pochybení, pro které by napadený rozsudek bylo nutno rušit již z důvodu uvedeného v § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. Odvolatelka ostatně ani nevytýká v podaném odvolání vady tohoto charakteru. Její právo na obhajobu pak bylo nalézacím soudem také plně respektováno.

Také důkazy, které byly k jednotlivým jejím skutkům provedeny, byly provedeny v souladu se zákonem, dokazování je nutno mít za úplné a okresní soud se pak na podkladě takto vykonaných důkazů dobral správných skutkových závěrů.

Pokud jde o skutky obžalované popsané pod body 1) a 2) výroku přezkoumávaného rozsudku, které spolu úzce souvisejí, krajský soud uvedl: Ze skutkových závěrů soudu prvního stupně především vyplývá, že obžalovaná v období od 31. 5. 1996 do 7. 7. 1998 inkasovala od svědka F. Č. jednak jako od fyzické osoby, jednak jako od zástupce společnosti D., s. r. o., celkovou částku 3 030 090 Kč, přičemž tento její příjem nebyl v plném rozsahu podroben odvodu daně z příjmů fyzických osob. Pokud jde o výši uniklé daňové povinnosti, pak nelze okresnímu soudu vytýkat, že vycházel zejména ze znaleckého posudku Ing. A. B., který okolnosti a způsob vypracování posudku soudu prvního stupně též vysvětlil osobně u hlavního líčení.

Také druhý skutek je provedenými důkazy prokázán. Je možno odkázat na podrobnou a přesvědčivou výpověď svědka F. Č., která je, zejména pokud jde o okolnosti půjček peněz u obžalované, výši sjednaného úroku z jistiny a stav tísně, podporována i dalšími důkazy, např. výpověďmi svědků L. Č., Ing. P. a Ing. S. Z těchto výpovědí pak okresní soud správně dovodil stav tísně u svědka L. Č., resp. společnosti D., s. r. o., jakož i úmysl obžalované této tísně záležící v hospodářských nesnázích využít ke svému obohacení. Okresní soud proto nepochybil, uznal-li obžalovanou vinnou trestným činem lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák., neboť výše úroku z půjčky 15 % měsíčně byla v hrubém nepoměru s tím, jakého se dostalo plnění poškozenému F. Č. v porovnání s celkovou výší sumy, kterou od něho obdržela obžalovaná (tj. 762 000 Kč oproti 3 030 090 Kč). Pokud jde o vyčíslení neoprávněného prospěchu obžalované, okresní soud jej správně stanovil jako hodnotu F. Č. postupně vyplacených úroků v částce 2 268 090 Kč. Výše tohoto neoprávněného prospěchu jako prospěchu značného pak okresnímu soudu dovolila posoudit jednání obžalované i podle kvalifikované skutkové podstaty trestného činu lichvy podle § 253 odst. 2 tr. zák.

Krajský soud však dospěl k závěru, že v přezkoumávaném rozsudku soud prvního stupně pochybil, pokud uznal obžalovanou vinnou pod bodem 1) výroku o vině trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák., třebaže vůči správnosti skutkových závěrů jako takových nelze mít výhrady.

Ustanovení § 148 tr. zák. ve své základní skutkové podstatě, tj. podle § 148 odst. 1, předpokládá zkrácení daně, cla, pojistného na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou jim podobnou povinnou platbu, a to ve větším rozsahu. Toto ustanovení je určeno k ochraně zájmu státu na správném vyměření těchto zákonných finančních odvodových povinností. Zkrácením pak je jakékoli jednání pachatele, v důsledku čehož je mu jako poplatníkovi tato povinnost vyměřená jako nižší, případně k vyměření takové povinné platby vůbec nedojde. Až potud provedené důkazy nasvědčovaly tomu, že obžalovaná za zdaňovací období let 1997 a 1998 zkrátila jednu z těchto povinných plateb, tj. daň z příjmů fyzických osob, o částky, soudem prvního stupně zmíněné.

Okresní soud však při rozhodování o vině pod bodem 1) výroku napadeného rozsudku nevzal v úvahu právní názor dlouhodobě zastávaný soudní praxí, podle něhož zatajení příjmu, docíleného pachatelem trestným činem, v daňovém přiznání a neodvedení daně z takového příjmu nelze posuzovat jako zkrácení daně podle § 148 tr. zák., neboť pachatel by se tak nepřímou nutil k oznámení své vlastní trestné činnosti, což je v rozporu se zásadou, že k doznání nesmí být obviněný donucován žádným způsobem, přičemž zákonný zákaz takového donucení je obsažen v § 92 odst. 1 tr. ř. (srov. č. 85/1953, 53/1974 Sb. rozh. tr. a další).

Uvedený právní názor plně dopadá i na případ obžalované. Ta se nemohla dopustit trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby ve smyslu § 148 tr. zák. právě proto, že zatajila a následně neodvedla daň z příjmů fyzických osob, který dosáhla trestnou činností, tj. trestným činem lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák., jímž byla uznána vinnou pod bodem 2) výroku napadeného rozsudku.

Z uvedeného důvodu proto krajský soud zrušil napadený rozsudek v té jeho části, v níž byla obžalovaná uznána vinnou tímto trestným činem (bod 1 výroku o vině). V důsledku tohoto zrušení bylo nutno zrušit i celý výrok o trestu (§ 258 odst. 2 tr. ř.). Kasačním postupem zůstal nedotčen výrok o náhradě škody, neboť ten má svůj podklad ve výroku o vině napadeného rozsudku uvedenému pod bodem 2) a 3). V návaznosti na toto zrušení pak krajský soud rozhodoval v mezích § 259 odst. 3 tr. ř. Především bylo nutno obžalovanou podle § 226 písm. b) tr. ř. zprostit obžaloby pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. Z důvodů výše vymezených nejde o trestný čin nejen této právní kvalifikace, ani o žádný jiný trestný čin.

Dále krajský soud odůvodnil výrok o trestu, který uložil obžalované za trestné činy, u nichž ponechal výrok o vině napadeného rozsudku nedotčen.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Rozhodčí doložka, sjednaná pozdějším úpadcem podle § 2 odst. 3 písm. b) zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, se vztahuje také na správce konkursní podstaty, který v průběhu konkursu uplatňuje pohledávku z právního vztahu, jehož se rozhodčí doložka týká.

Zastaví-li soud řízení podle ustanovení § 106 odst. 1 o. s. ř., nerozhoduje o postoupení věci rozhodci.

Dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně o zastavení řízení podle § 106 odst. 1 o. s. ř., je přípustné podle § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 1051/2004)

Usnesením ze dne 19. 5. 2003 O k r e s n í s o u d v Jihlavě zastavil řízení o žalobě, kterou se žalobce po žalovaném domáhal zaplacení částky 2 072 500 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o postoupení věci rozhodci JUDr. J. Š. Soud prvního stupně shledal včasnou a důvodnou námitku žalovaného, že věc má být podle smlouvy projednána v řízení před rozhodcem. Řízení proto podle § 106 odst. 1 o. s. ř. zastavil a věc postoupil rozhodci podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř.

K r a j s k ý s o u d v Brně k odvolání žalobce usnesením ze dne 27. 2. 2004 usnesení soudu prvního stupně potvrdil, když shodně s ním dospěl k závěru, že námitka žalovaného o projednání věci podle smluvního ujednání v rozhodčím řízení určeným rozhodcem je námitkou včasnou a jde o spor, jehož řešení mohly strany svěřit rozhodci. Rozhodnutí o zastavení řízení podle § 106 odst. 1 o. s. ř. a postoupení věci rozhodci podle § 104 odst. 1 o. s. ř. proto odvolací soud považoval za správné.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce včasné dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř., s tím, že jsou dány dovolací důvody dle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř., jehož prostřednictvím namítá, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (písmeno a/) a že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (písmeno b/).

V dovolání namítá, že rozhodce JUDr. J. Š. dne 24. 5. 2004 rozhodl, že pravomoc rozhodce k rozhodnutí ve věci není dána, poněvadž rozhodčí smlouva byla sjednána mezi žalovaným a P. N., přičemž podle § 2 odst. 5 zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále též jen „zákon“), rozhodčí smlouva váže také právní nástupce stran, pokud to strany ve smlouvě výslovně nevyloučí. Správce konkursní podstaty však není právním nástupcem úpadce P. N. Mezi účastníky sporu tak není rozhodčí smlouva, která by zakládala pravomoc rozhodce věc rozhodnout. Uzavření rozhodčí smlouvy mezi žalobcem a žalovaným pak

brání ustanovení § 2 odst. 1 zákona, podle něhož ve sporech vyvolaných „prováděním konkursu“ se nelze dohodnout na rozhodnutí věci rozhodcem. Soudy obou stupňů pochybily, pokud ustanovení § 2 odst. 1 zákona nerespektovaly, protože dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání rozhodnutí soudů obou stupňů považuje za správná, s tím, že rozhodčí smlouva byla uzavřena před prohlášením konkursu a podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), je správce konkursní podstaty oprávněn podat návrh na zahájení řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty. Správce konkursní podstaty je tak ze zákona oprávněn podat (ve věci) návrh na zahájení řízení.

N e j v y š š í s o u d ve výroku o postoupení věci rozhodci zrušil usnesení soudů obou stupňů a ve výroku o zastavení řízení dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání v této věci. Jelikož přípustnost dovolání podle jiných ustanovení občanského soudního řádu dána není, zkoumal Nejvyšší soud, zda dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Podle uvedeného ustanovení je dovolání přípustné i proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř., tedy pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit.

K podmínkám řízení, jejichž absence má za následek zastavení řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř., patří i nedostatek pravomoci soudu. Pravomoc soudu k projednání věci není dána jak tam, kde v případech stanovených zákonem nepatří určitá věc do pravomoci soudu dříve, než skončí řízení u jiného orgánu, tak i v případech, kdy věc má být podle smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodcem za podmínek stanovených v § 106 odst. 1 o. s. ř. Ustanovení § 106 odst. 1 o. s. ř. se od obecné úpravy nedostatku podmínek řízení obsažené v § 104 o. s. ř. odchyluje zásadně jen v tom, že soud tuto překážku postupu řízení nezkontroluje z úřední povinnosti, nýbrž jen na základě včasné námítky žalovaného. Dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně o zastavení řízení podle § 106 odst. 1 o. s. ř., je tedy přípustné podle § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

V rovině uplatněných dovolacích důvodů podrobil Nejvyšší soud dovolacímu přezkumu – v hranicích právních otázek formulovaných dovoláním – především správnost právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil rozhodné skutečnosti podle právní normy, jež na danou situaci nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Dovolatel podrobuje závěry odvolacího soudu kritice poukazem na názor rozhodce, že správce konkursní podstaty není ve smyslu § 2 odst. 5 zákona právním nástupcem úpadce, takže rozhodčí doložka sjednaná mezi pozdějším úpadcem a žalovaným se na něj nevztahuje.

Postavení správce konkursní podstaty upravuje zákon o konkursu a vyrovnání.

Ustanovení § 14 odst. 1 ZKV určuje (a určovalo i 5. 3. 2001, kdy byl prohlášen konkurs na majetek P. N.), že prohlášení konkursu má tyto účinky:

a) oprávnění nakládat s majetkem podstaty přechází na správce. Právní úkony úpadce, týkající se tohoto majetku, jsou vůči konkursním věřitelům neúčinné. Osoba, která uzavřela s úpadcem smlouvu, může od ní odstoupit, ledaže v době jejího uzavření věděla o prohlášení konkursu.

d) řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku, mohou být zahájena jen na návrh správce nebo proti správci; jde-li o pohledávky, které je třeba přihlásit v konkursu (§ 20 odst. 1 ZKV), může být řízení, s výjimkou řízení o výkon rozhodnutí, zahájeno jen za podmínek uvedených v § 23 a 24 ZKV.

Podle standardního výkladu těchto ustanovení podávaného soudní praxí (srov. např. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, Cpnj 19/98, uveřejněné pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, body XXV. až XXII. stanoviska, rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 19/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 29 Odo 74/2001, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2002, pod číslem 73) skutečnost, že na správce konkursní podstaty přechází prohlášením konkursu oprávnění nakládat s majetkem podstaty, opravňuje správce konkursní podstaty také k výkonu práv ze smluv uzavřených úpadcem před prohlášením konkursu.

Z uvedeného vyplývá, že prohlášením konkursu na majetek P. N. přešla na správce jeho konkursní podstaty též práva založená úpadci smlouvou o půjčce a o zřízení zástavního práva, kterou pozdější úpadce uzavřel se žalovaným dne 21. 1. 1998. Současně je správce konkursní podstaty pro účely vymáhání nároků úpadce z této smlouvy vázán též stranami sjednanou rozhodčí doložkou.

Názor, podle kterého se na správce konkursní podstaty tato doložka nevztahuje, je ve světle podaného výkladu zjevně nesprávný. Řízení před rozhodcem, jehož by se za dané situace účastnil správce konkursní podstaty jednající svým jménem „na vrub“ majetkové podstaty úpadce (který před prohlášením konkursu rozhodčí doložku ve smyslu § 2 odst. 3 písm. b/ zákona sjednal), nebrání žádné ustanovení zákona č. 216/1994 Sb. (o případ podle § 2 odst. 1 zákona nejde a dle § 2 odst. 5 zákona správce konkursní podstaty z vázanosti rozhodčí smlouvou uzavřenou dlužníkem před prohlášením konkursu nevylučuje).

Dovolateli se tudíž uplatněnými argumenty správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo.

Jelikož na podporu existence dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., uplatnil dovolatel tytéž důvody, s nimiž se Nejvyšší soud (jako s neopodstatněnými) vypořádal již v rovině právního posouzení věci, nebylo dovolání shledáno důvodným ani v tomto ohledu.

U přípustného dovolání však Nejvyšší soud přihlíží k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). V části, která se týká výroku o postoupení věci rozhodci, řízení takovou vadou vskutku trpí.

Podle ustáleného výkladu podávaného právní teorií i soudní praxí totiž součástí výroku o zastavení řízení podle ustanovení § 106 odst. 1 o. s. ř. není výrok o postoupení věci rozhodci, což lze dokumentovat i tím, že ustanovení § 106 odst. 2 o. s. ř. řeší zachování lhůty k podání návrhu na zahájení řízení před rozhodci jinak než ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř.

Ustanovení § 106 odst. 2 o. s. ř. totiž určuje, že bylo-li řízení před soudem podle odstavce 1 zastaveno a v téže věci byl podán návrh na zahájení řízení před rozhodci, zůstávají právní účinky původního návrhu zachovány, bude-li návrh na zahájení řízení před rozhodci podán do 30 dnů od doručení usnesení soudu o zastavení řízení.

Podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. pak platí, že jde-li o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, soud řízení zastaví. Nespadá-li věc do pravomoci soudů nebo má-li předcházet jiné řízení, soud postoupí věc po právní moci usnesení o zastavení řízení příslušnému orgánu; právní účinky spojené s podáním žaloby (návrhu na zahájení řízení) zůstávají přitom zachovány.

Kdyby součástí výroku o zastavení řízení podle § 106 odst. 1 o. s. ř. měl být i výrok o postoupení věci rozhodci, pak by – se zřetelem k účinkům, jež se s „postoupením“ věci pojí podle § 104 odst. 1, věty druhé, o. s. ř. – úprava obsažená v § 106 odst. 2 o. s. ř. postrádala jakéhokoliv smyslu.

Ve výroku o postoupení věci rozhodci proto Nejvyšší soud usnesení soudů obou stupňů zrušil.

Ve vztahu k výroku o zastavení řízení se vady řízení nepodávají ani z obsahu spisu. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení dovolání proti tomuto výroku jako nedůvodného. Nejvyšší soud je proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), v uvedeném rozsahu zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).

Sazba odměny advokáta za řízení v jednom stupni o žalobě o určení pravosti pohledávky podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, se v jednom stupni určuje podle § 8 písm. b) vyhlášky č. 484/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 905/2003)*

Ve věci určení pravosti pohledávky, vedené u Městského soudu v Praze, podala žalobkyně O. L., spol. s r. o., odvolání proti advokátovi JUDr. A. J., jako správci konkursní podstaty úpadce C., a. s., v likvidaci. Proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 3. 2003 podala žalobkyně dovolání.

Nejvyšší soud dovolání odmítl.

Zodůvodnění:

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení je ve smyslu ustanovení § 243b odst. 5, § 224 odst. 1 a § 146 odst. 3 o. s. ř. odůvodněn tím, že dovolání žalobkyně bylo odmítnuto; tím žalovanému vzniklo právo na náhradu účelně vynaložených nákladů dovolacího řízení, jež v dané věci sestávají z odměny za zastupování advokátem v dovolacím řízení.

Sazba odměny za dovolací řízení (řízení v jednom stupni) o žalobě o určení pravosti pohledávky podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, k jejímuž projednání v prvním stupni je věcně příslušný krajský soud, se pak určuje podle § 8 písm. b), ve spojení s § 10 odst. 3, § 14 odst. 1 a § 15 vyhlášky č. 484/2000 Sb. ve znění vyhlášky č. 49/2001 Sb., částkou 3100 Kč. Takto určená sazba se podle § 18 odst. 1 vyhlášky snižuje o 50 %, tj. na částku 1550 Kč, jelikož advokát žalovaného učinil v dovolacím řízení pouze jediný úkon právní služby (vyjádření k dovolání). Spolu s náhradou hotových výdajů dle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů, ve výši 75 Kč, tak dovolací soud přiznal žalovanému k tíži dovolatelky celkem 1625 Kč.

* V této věci byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud usnesením ze dne 10. 3. 2004, sp. zn. IV. ÚS 30/04, odmítl.

Úroky z prodlení, které se stanou splatnými teprve v budoucnu po vyhlášení (vydání) soudního rozhodnutí, jsou svou povahou opětující se dávkou ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 o. s. ř.

Úroky z prodlení splatné za dobu do vyhlášení (vydání) rozhodnutí soud přizná ve výroku svého rozhodnutí tak, že buď jejich výši přesně vyčíslí, nebo že uvede jejich výši (sazbu) v procentech a dobu, za kterou musí být v této výši zaplacený.

Úroky z prodlení určované podle ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve znění Čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb., které se stanou splatnými teprve v budoucnu, soud přizná ve výroku svého rozhodnutí tak, že počínaje dnem následujícím po vyhlášení (vydání) rozhodnutí až do „zaplacení“ uloží jejich zaplacení ve výši, která odpovídá v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení v procentech součtu čísla 7 a repo sazby (limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace) vyhlášené ve Věstníku České národní banky ve výši platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí.

Žaloba není v části týkající se úroků z prodlení neúplná, neurčitá nebo nesrozumitelná, je-li z ní patrné, že se žalobce domáhá práva (nároku) na úroky z prodlení, za jaké období mu mají být úroky z prodlení přisouzeny a zda mu mají být úroky z prodlení požadované podle prováděcího předpisu přisouzeny v plné výši nebo jen zčásti, a zda jde – je-li předmětem řízení obchodní závazkový vztah – o úroky sjednané mezi účastníky nebo určené prováděcím předpisem vydaným na základě zmocnění obsaženého v ustanovení § 517 odst. 2, části věty za středníkem, obč. zák.

(Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. Cpjn 202/2005)

Stanovisko

občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. dubna 2006 k rozhodování soudů ve věcech úroků z prodlení, požadovaných a přiznávaných ve výši určované podle ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, ve znění Čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku

Nejvyšší soud ČR, který je povolán sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů (§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů /zákon o soudech a soudcích/, ve znění pozdějších předpisů), zjistil z pravomocných rozhodnutí, vyžádaných od krajských soudů a od Městského soudu v Praze, že soudy postupují

rozdílně při rozhodování ve věcech, v nichž se určuje výše úroků z prodlení podle ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, ve znění Čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, a to zejména při posuzování požadavků na určitost žalob a výroků soudních rozhodnutí o úrocích z prodlení, požadovaných a přisuzovaných do budoucna.

Po vyhodnocení předložených pravomocných rozhodnutí a na jejich základě zaujala občanskoprávní a obchodní kolegia Nejvyššího soudu na návrh předsedy občanskoprávního kolegia v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů v těchto věcech následující stanovisko:

I. Úroky z prodlení, které se stanou splatnými teprve v budoucnu po vyhlášení (vydání) soudního rozhodnutí, jsou svou povahou opěťující se dávkou ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 o.s.ř.

II. Úroky z prodlení splatné za dobu do vyhlášení (vydání) rozhodnutí soud přízná ve výroku svého rozhodnutí tak, že buď jejich výši přesně vyčíslí, nebo že uvede jejich výši (sazbu) v procentech a dobu, za kterou musí být v této výši zaplacený.

III. Úroky z prodlení určované podle ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve znění Čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb., které se stanou splatnými teprve v budoucnu, soud přízná ve výroku svého rozhodnutí tak, že počínaje dnem následujícím po vyhlášení (vydání) rozhodnutí až do „zaplacení“ uloží jejich zaplacení ve výši, která odpovídá v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení v procentech součtu čísla 7 a repo sazby (limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace) vyhlášené ve Věstníku České národní banky ve výši platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí.

IV. Žaloba není v části týkající se úroků z prodlení neúplná, neurčitá nebo nesrozumitelná, je-li z ní patrné, že se žalobce domáhá práva (nároku) na úroky z prodlení, za jaké období mu mají být úroky z prodlení přisouzeny a zda mu mají být úroky z prodlení požadované podle prováděcího předpisu přisouzeny v plné výši nebo jen zčásti, a zda jde – je-li předmětem řízení obchodní závazkový vztah – o úroky sjednané mezi účastníky nebo určené prováděcím předpisem vydaným na základě zmocnění obsaženého v ustanovení § 517 odst. 2, části věty za středníkem, obč. zák.

V prodlení je dlužník, který řádně a včas nesplnil svůj dluh (závazek), nebo účastník, který řádně a včas neuspokojil nárok druhého účastníka. Jde-li o prodlení s plněním (uspokojením) peněžitého dluhu (závazku, nároku), je dlužník (povinný účastník) povinen zaplatit z nezaplacené částky – s výjimkou případů, v nichž je dlužník povinen podle zákona platit poplatek z prodlení – úroky z prodlení; tuto povinnost mu ukládá v občanskoprávních vztazích ustanovení § 517 odst. 2 obč. zák., v rodinných vztazích ustanovení § 104 zák. o rodině a § 517 odst. 2 obč. zák., v pracovněprávních vztazích ustanovení § 256 odst. 2 zák. práce a v obchodních závazkových vztazích ustanovení § 369 odst. 1 obch. zák.

I když povinnost platit úroky z prodlení je založena zákonem, výši těchto úroků zákon sám o sobě neupravuje. V ustanovení § 517 odst. 2, části věty za středníkem, obč. zák. je obsaženo (samozřejmě pro oblast občanskoprávních vztahů) pouze zmocnění, podle kterého výši úroků z prodlení stanoví „prováděcí předpis“.

Po přijetí občanského zákoníku (zákona č. 40/1964 Sb.) byla prováděcím předpisem stanovujícím výši úroků z prodlení v občanskoprávních vztazích (vydaným na základě zmocnění uvedeného v tehdy platném ustanovení § 85 odst. 2 občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 1991, obsahově obdobným nynějšímu ustanovení § 517 odst. 2 obč. zák.) vyhláška č. 45/1964 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení občanského zákoníku, jež stanovila výši úroků z prodlení ve výši 3 % ročně (srov. její § 1 odst. 1), a to s výjimkou výše úroků z prodlení u „půjček poskytovaných organizacemi občanům,“ jež se řídila vyhláškou č. 47/1964 Sb., o peněžních službách občanům, ve znění pozdějších předpisů. S účinností ode dne 15. 7. 1994 upravilo nově výši úroků z prodlení pro občanskoprávní vztahy (podle „předpisů práva občanského“) ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, a to „ročně ve výši dvojnásobku diskontní sazby, stanovené Českou národní bankou a platné k prvnímu dni prodlení s plněním peněžitého dluhu“.

Prováděcí předpis předpokládáný v ustanovení § 517 odst. 2, části věty za středníkem, obč. zák. však nemá význam jen pro úroky z prodlení v občanskoprávních vztazích. Podle prováděcího předpisu, podle něhož se stanoví výše úroků z prodlení v občanskoprávních vztazích, se totiž postupuje rovněž při určení výše úroků z prodlení v rodinných vztazích (srov. § 104 zák. o rodině) a v pracovněprávních vztazích (srov. § 256 odst. 2 zák. práce).

V obchodních závazkových vztazích se výše úroků z prodlení řídí především smlouvou; pouze v případě, že úroky z prodlení nebyly ve smlouvě sjednány, se podle právní úpravy účinné od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2000 stanovily o 1 % vyšší, než činila úroková sazba určená obdobně podle ustanovení § 502 obch. zák., a podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2001 se určují podle „předpisů práva občanského“ (srov. § 369 odst. 1 obch. zák.).

Úroky z prodlení jsou příslušenstvím pohledávky (§ 121 odst. 3 obč. zák.); uvedené platí nejen ve vztazích občanskoprávních, ale i pro vztahy rodinné (§ 104 zák. o rod.) a ohledně příslušenství pohledávky v obchodních závazkových vztazích (§ 1 odst. 2 obch. zák.) (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2004, uveřejněný pod č. 5/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). V pracovněprávních vztazích není příslušenství nároku upraveno; rovněž v nich je ovšem respektována akcesorická povaha úroků z prodlení a jejich obsahová spjatost s „hlavním“ nárokem.

Povinnost platit úroky z prodlení trvá po celou dobu prodlení; zaniká zpravidla splněním (uspokojením) nebo jiným důvodem zániku dluhu (závazku, nároku), popřípadě tím, že se do prodlení dostane věřitel.

Obsahová spjatost úroků z prodlení s hlavní pohledávkou (závazkem, nárokem) a doba trvání povinnosti dlužníka (povinného účastníka) platit úroky z prodlení má mimo jiné z procesního hlediska za následek, že lze přisoudit úroky z prodlení (jejich část) rovněž v případě, kdy jejich splatnost nastane až v budoucnu po vyhlášení (vydání) soudního rozhodnutí. V budoucnu splatné úroky z prodlení, popřípadě v budoucnu splatná část těchto úroků tedy představují opětující se dávky ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 o. s. ř.

Protože ve vyhláškách č. 45/1964 Sb. a č. 47/1964 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) a v ustanovení § 369 odst. 1 obchodního zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2000 (v případě, že sazba úroků z prodlení nebyla sjednána ve smlouvě) byla výše úroků z prodlení stanovena přímo právním předpisem a protože v ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. byla výše úroků z prodlení sice závislá na výši diskontní sazby, stanovené Českou národní bankou, ale po celou dobu trvání prodlení se neměnila (pro určení výše úroků z prodlení byla výše diskontní sazby platná k prvnímu dni prodlení vždy rozhodující za celou dobu prodlení), ustálila se rozhodovací činnost soudů na závěru, že v žalobě a ani ve výroku soudního rozhodnutí nemusely být úroky z prodlení účastníkem požadované pro dobu „do zaplacení“ pohledávky (závazku, nároku) přesně vyčísleny, neboť postačuje, aby bylo uvedeno, že se jedná o úroky z prodlení, a aby byl stanoven způsob, jímž lze určit jejich výši (sazbu), a den, od kterého se úroky z prodlení požadují či přiznávají (srov. též právní názor uvedený v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. 1 Cmo 758/95, které bylo uveřejněno pod č. 14/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Oba označené způsoby vymezení výše úroků z prodlení současně odpovídaly požadavkům ustanovení § 261a odst. 1 o. s. ř. na materiální vykonatelnost rozhodnutí při soudním výkonu rozhodnutí a na materiální vykonatelnost exekučního titulu v exekučním řízení prováděném podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, bylo s účinností od 28. 4. 2005 změněno Čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, tak, že „výše úroků z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o sedm procentních bodů“, a že „v každém kalendářním pololetí, v němž trvá prodlení dlužníka, je výše úroků z prodlení závislá na výši repo sazby stanovené Českou národní bankou a platné pro první den příslušného kalendářního pololetí.“ V Čl. II nařízení vlády č. 163/2005 Sb. bylo stanoveno, že novou právní úpravou se výše úroků z prodlení řídí, jen jestliže prodlení s plněním peněžitého dluhu nastalo ode dne 28. 4. 2005, a že výše úroků z prodlení, k němuž došlo do dne 27. 4. 2005, se řídí dosavadními právními předpisy. Ve způsobu stanovení výše úroků z prodlení nařízením vlády č. 163/2005 Sb. se projevil promítnutí Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. 6. 2000 č. 2000/35/ES

o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích; přestože tato směrnice požaduje zavedení výše úroku z prodlení ve výši součtu „úrokové sazby rovnocenné úrokové sazbě pro hlavní refinanční operace stanovené centrální bankou“ a „nejméně sedmi procentních bodů“ s tím, že „sazba platná první den daného pololetí se použije na období následujících šesti měsíců“, jen pro oblast obchodních závazkových vztahů („obchodních transakcí“) a pouze pro případ, že výše úroku z prodlení nebude sjednána ve smlouvě, dopadá úprava výše úroků z prodlení provedená nařízením vlády č. 163/2005 Sb. rovněž na občanskoprávní, rodinné a pracovněprávní vztahy, v nichž navíc platná právní úprava ani nepřipouští (srov. právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2005 sp. zn. 33 Odo 1117/2003, který byl uveřejněn pod č. 26/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), aby výše úroků z prodlení byla dohodnuta jinak, než stanoví právní předpisy.

Tím, že výše úroků z prodlení nemusí být po celou dobu prodlení stejná, neboť se mění v závislosti na tom, zda k prvnímu dni kalendářního pololetí byla repo sazba (limitní sazba pro dvoutýdenní repo operace České národní banky) stanovena odlišně než k prvnímu dne předchozího kalendářního pololetí, se nic nezměnilo na závěru, že v budoucnu splatné úroky z prodlení, popřípadě v budoucnu splatná část těchto úroků představují opětující se dávky ve smyslu ustanovení § 154 odst. 2 o. s. ř.; i nadále platí obsahová spjatost úroků z prodlení s hlavní pohledávkou (závazkem, nárokem) a doba trvání povinnosti dlužníka (povinného účastníka) platit úroky z prodlení, a proto lze přisoudit úroky z prodlení (jejich část) rovněž v případě, kdy jejich splatnost nastane teprve v budoucnu po vyhlášení (vydání) soudního rozhodnutí.

Nesprávně proto například Okresní soud v Třebíči ve věci vedené pod sp. zn. 7 C 343/2002 vyslovil názor, že ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. novelizované nařízením vlády č. 163/2005 Sb. neumožňuje přiznat úroky z prodlení do budoucna, tj. do zaplacení jistiny pohledávky, nýbrž toliko do posledního dne toho kalendářního pololetí, v němž soud o nároku rozhoduje, neboť sazba úroků je stanovena pohyblivě pro každé kalendářní pololetí, v němž prodlení trvá.

Při rozhodování o úrocích z prodlení, jejichž splatnost nastala v době před vyhlášením (vydáním) soudního rozhodnutí, je i za současné právní úpravy výše úroků známa, neboť se odvíjí od repo sazby (limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky) platné pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, popřípadě pro první den následujících kalendářních pololetí, v nichž v době do vyhlášení (vydání) rozsudku, usnesení nebo platebního rozkazu prodlení trvalo. Úroky z prodlení splatné za dobu do vyhlášení (vydání) rozhodnutí proto soud i nadále přizná ve výroku svého rozsudku, usnesení nebo platebního rozkazu dosud uplatňovaným způsobem, tj. tak, že buď jejich výši přesně vyčíslí, nebo že uvede jejich výši (sazbu) v procentech a dobu, za kterou musí být v této výši zaplacen.

Při úvaze, jakým způsobem má být stanovena výše úroků z prodlení, splatných teprve v budoucnu, nelze vycházet jen z toho, že ji nelze určit přesně, neboť v době přijetí rozhodnutí nemůže být známo, kolik bude činit repo sazba (limitní sazba pro

dvoutýdenní repo operace České národní banky) k prvnímu dni všech následujících kalendářních pololetí, v nichž bude prodlení trvat. Rovněž za této situace platí požadavky na materiální vykonatelnost soudního rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 261a odst. 1 o. s. ř., zejména na vymezení „rozsahu a obsahu povinnosti“; v této souvislosti nelze pominout, že soud může nařídit výkon rozhodnutí (exekuci) k vynucení splnění povinnosti (včetně zaplacení úroků z prodlení) jen v takovém „rozsahu a obsahu“ a v takové podobě, jak byly vymezeny v titulu pro výkon rozhodnutí (exekučním titulu), že výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky neprovádí vždy soud, ale také plátce mzdy, peněžní ústav nebo jiný poddlužník, kteří při vymáhání úroků z prodlení proto mimo jiné musí stanovit (vypočítat), v jaké výši mají být podle nařízení výkonu rozhodnutí uspokojeni, jakož i to, že jde o zmatečnost ve smyslu ustanovení § 229 odst. 2 písm. c) o. s. ř., jestliže odvolací soud dovedl nedostatek materiální vykonatelnosti titulu pro výkon rozhodnutí (exekučního titulu). Není-li tedy – z důvodů výše uvedených – možné uvést ve výroku soudního rozhodnutí výši (sazbu) úroků z prodlení v procentech, musí v něm být v zájmu dosažení určitosti rozhodnutí z hlediska vymezení rozsahu a obsahu uložené povinnosti a jeho materiální vykonatelnosti stanoven způsob, jakým bude v budoucnu (po vyhlášení /vydání/ soudního rozhodnutí) výše (sazba) úroků z prodlení v procentech stanovena.

Za určitý při vymezení „rozsahu a obsahu“ povinnosti nelze považovat výrok soudního rozhodnutí, kterým by byly úroky z prodlení přisouzeny „ve výši stanovené právními předpisy“, „v zákonné výši“, „ve výši stanovené nařízením vlády č. 142/1994 ve znění nařízení vlády č. 163/2005 Sb.“ nebo jiným obdobným způsobem. Kromě výše uvedeného je třeba zdůraznit, že je to soud, který na základě zákona a jiných právních předpisů vymezuje ve svém rozhodnutí, jaká mají účastníci práva a povinnosti, a že není přípustné, aby účastník řízení (jeho právní nástupce) na základě odkazu učiněného ve výroku rozhodnutí musel sám posuzovat (a tedy vykládat zákon nebo jiný právní předpis), jaké má vlastně podle rozhodnutí soudu práva a povinnosti.

Nelze proto považovat za správný například názor Krajského soudu v Praze, který ve věci vedené pod sp. zn. 25 Co 462/2005 žalobci přiznal úroky z prodlení za dobu od 1. 1. 2006 do zaplacení „ve výši stanovené nařízením vlády č. 142/1994 Sb. ve znění nařízení vlády č. 163/2005 Sb.“, jakož i názory Okresního soudu v Táboře ve věci vedené pod sp. zn. 22 Ro 90/2005 nebo Okresního soudu ve Strakonici ve věci vedené pod sp. zn. 19 Ro 437/2005, které žalovaným uložily, aby za stanovenou dobu (od počátku prodlení do „zaplacení“) žalobci zaplatili úroky z prodlení „podle nařízení vlády č. 163/2005 Sb.“. Těmito způsoby soudy totiž nevymezily ve svých rozhodnutích rozsah a obsah povinnosti žalovaných, ale ve skutečnosti nepřipustně „požadují“, aby žalovaní sami, na základě svého výkladu „nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve znění nařízení vlády č. 163/2005 Sb.“, „nařízení vlády č. 163/2005 Sb.“, popřípadě jinak označeného právního předpisu, dovozovali, jak vysoké úroky z prodlení mají žalobci za dobu od počátku prodlení do „zaplacení“ uhradit.

Způsob, jakým bude v budoucnu (po vyhlášení /vydání/ soudního rozhodnutí) výše (sazba) úroků z prodlení v procentech stanovena, soud vyjádří – jak vyplývá z ustanovení § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve znění Čl. I nařízení vlády č. 163/2005 Sb. – tak, že označí v procentech podmínky určení výše (sazby) úroků z prodlení a dobu, za kterou musí být úroky v době počínaje dnem následujícím po vyhlášení (vydání) rozhodnutí zaplacený. Předpoklady materiální vykonatelnosti proto splňuje jen takový výrok soudního rozhodnutí, v němž je vyjádřeno, že výše úroků z prodlení odpovídá součtu čísla 7 a limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky (tj. že odpovídá „výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o sedm procentních bodů“) spojené zpravidla s tím, že jde o repo sazbu, která byla (jako limitní sazba pro dvoutýdenní repo operace České národní banky) vyhlášena ve Věstníku České národní banky, a že v každém jednotlivém kalendářním pololetí je výše úroků z prodlení závislá na výši repo sazby (limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky), platné pro první den příslušného kalendářního pololetí. Uvedený způsob každému umožní, aby při dobrovolném nebo nuceném splnění povinnosti bez pochybností dovedl, jaké plnění má být věřiteli (jinému oprávněnému účastníkovi) poskytnuto, aniž by musel sám provádět výklad právních předpisů.

Uvedeným požadavkům odpovídá například následující znění výroku rozsudku soudu:

„Žalovaný je povinen zaplatit žalobci 100 000 Kč s 9,5% úrokem ročně za dobu od 16. 5. 2005 do 30. 6. 2005, s 8,75% úrokem ročně za dobu od 1. 7. 2005 do 31. 12. 2005, s 9% úrokem ročně za dobu od 1. 1. 2006 do 24. 3. 2006 a za dobu od 25. 3. 2006 do zaplacení s ročním úrokem ve výši, která v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení odpovídá v procentech součtu čísla 7 a výše limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky vyhlášené ve Věstníku České národní banky a platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí, a na náhradu nákladů řízení 4000 Kč, vše do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku.“

V tomto případě představují údaje „100 000 Kč“ jistinu vymáhané pohledávky, „16. 5. 2005“ den, kterým se dlužník (povinný účastník) ocitl v prodlení se splněním pohledávky, závazku nebo nároku a „24. 3. 2006“ den vyhlášení rozsudku soudu; sazba 9,5% odpovídá limitní sazbě pro dvoutýdenní repo operace platné ke dni 1. 1. 2005 ve výši 2,5%, sazba 8,75% odpovídá limitní sazbě pro dvoutýdenní repo operace platné ke dni 1. 7. 2005 ve výši 1,75% a sazba 9% odpovídá limitní sazbě pro dvoutýdenní repo operace platné ke dni 1. 1. 2006 ve výši 2%.

Správně tedy například Městský soud v Praze ve věci vedené pod sp. zn. 17 Co 374/2005 uložil žalovanému, aby v budoucnu zaplatil žalobci úroky z prodlení „ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou zvýšené o sedm procentních bodů a vždy takto stanovené znovu k prvnímu dni dalšího pololetí“. Navzdory „jisté komplikovanosti“ uvedeného vyjádření a chybějícímu údaji o zdroji publikace „repo sazby“ je takový výrok nepochybně ve smyslu ustanovení § 261a odst. 1 o. s. ř. materiálně vykonatelný.

Uvedené požadavky na vymezení práv a povinností účastníků ve výroku soudního rozhodnutí nelze bez dalšího považovat také za náležitosti určitého a srozumitelného žalobního návrhu. Ustanovení § 79 odst. 1, věty druhé, o. s. ř. totiž nevyžaduje, aby žalobce učinil soudu návrh na znění výroku jeho rozsudku. Náležitost žaloby spočívající v tom, aby ze žaloby bylo patrné, čeho se žalobce domáhá, je splněna i tehdy, je-li v ní přesně, určitě a srozumitelně označena povinnost, která má být žalovanému uložena rozhodnutím soudu, i když nebyla vyjádřena formou návrhu na znění výroku rozsudku. K tomu, aby byl přesně, určitě a srozumitelně vyjádřen požadavek na přisouzení úroků z prodlení, postačuje, aby bylo ze žaloby patrné, že se žalobce tohoto práva (nároku) domáhá, zda jde – je-li předmětem řízení obchodní závazkový vztah – o úroky sjednané mezi účastníky nebo určené podle „předpisů práva občanského“ (tj. určené prováděcím předpisem vydaným na základě zmocnění obsaženého v ustanovení § 517 odst. 2, části věty za středníkem, obč. zák.), za jaké období mu mají být úroky z prodlení přisouzeny a zda mu mají být úroky z prodlení požadované podle „předpisů práva občanského“ přisouzeny v plné výši nebo jen zčásti.

Nesprávně tedy například Okresní soud v Havlíčkově Brodě ve věci vedené pod sp. zn. 8 C 139/2005 považoval za neurčitou žalobu, kterou se žalobce domáhal vedle jistiny zaplacení úroků z prodlení „ve výši dle nařízení vlády č. 163/2005 Sb. od 1. 5. 2005 do zaplacení“, z důvodu, že „není zřejmá konkrétní výše příslušenství od 1. 5. 2005“ a že „obecný odkaz na právní úpravu stran výše úroků z prodlení do budoucna je neurčitý“. Uvedený názor nemůže obstát, neboť ze žaloby bylo bez pochybností patrné, že žalobce se domáhal úroků z prodlení podle „předpisů práva občanského“ v plné výši jimi určené a za jaké období.

Odstoupením od smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitosti zaniká právní titul, na jehož základě nabyt účastník smlouvy vlastnické právo, a obnovuje se původní stav i v případě, že nabyvatel, dříve než došlo k odstoupení od smlouvy, nemovitost převedl na další osobu.

(Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. Cpjn 201/2005)

Stanovisko

občanskoprávního kolegia a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. dubna 2006 k výkladu ustanovení § 48 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Velký senát občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu České republiky navrhl ve smyslu ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, občanskoprávnímu kolegiu zaujetí stanoviska podle ustanovení § 14 odst. 3 citovaného zákona k otázce, zda se obnovuje vlastnické právo původního převodce, který od smlouvy o převodu vlastnictví odstoupil, i v případě, že jeho právní nástupce před odstoupením od smlouvy nemovitost platně převedl na další osobu, neboť tato otázka není v praxi soudů řešena jednotně.

Občanskoprávní kolegium a obchodní kolegium Nejvyššího soudu České republiky proto přijalo toto

stanovisko:

Odstoupením od smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitosti zaniká právní titul, na jehož základě nabyt účastník smlouvy vlastnické právo, a obnovuje se původní stav i v případě, že nabyvatel, dříve než došlo k odstoupení od smlouvy, nemovitost převedl na další osobu.

Výklad ustanovení § 48 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále již jen „obč. zák.“), při řešení otázky, „zda se obnovuje vlastnické právo původního převodce, který od smlouvy o převodu vlastnictví odstoupil, i v případě, že jeho právní nástupce před odstoupením od smlouvy nemovitost platně převedl na další osobu,“ není ani v praxi jednotlivých senátů Nejvyššího soudu České republiky jednotný (srov. například rozsudky Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. listopadu 1999, sp. zn. 22 Cdo 1186/98, a ze dne 26. června 2003, sp. zn. 30 Cdo 2013/2002).

Odstoupením od smlouvy se smlouva od počátku ruší, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak (§ 48 odst. 2 obč. zák.).

Odstoupení od smlouvy je jednostranný adresovaný právní úkon, pro který není zákonem stanovena žádná forma. Odstoupením od smlouvy je smlouva zrušena s účinky „od počátku“ (ex tunc), srov. § 48 odst. 2 obč. zák.; v právních vztazích účastníků

smlouvy nastává stejný právní stav, jako kdyby ke smlouvě vůbec nedošlo. Zrušení smlouvy s účinky „od počátku“ znamená nejen to, že smlouva ztrácí své právní účinky a že neposkytuje základ pro právní vztahy účastníků; mezi účastníky smlouvy se zrušení smlouvy „od počátku“ projevuje zejména tím, že se „od počátku“ obnovují jejich práva a povinnosti v té podobě, v jaké je měli k předmětu smlouvy před uzavřením smlouvy (tedy že se obnovuje „původní stav“), a to bez zřetele k tomu, zda smlouva měla mít právní následky jen v podobě obligačních účinků, nebo zda měla mít také věcněprávní účinky (nabytí vlastnického nebo jiného věcného práva). Bylo-li na základě takto zrušené smlouvy plněno, jde o bezdůvodné obohacení získané plněním z právního důvodu, který odpadl (srov. § 451 odst. 2 obč. zák.), a každý z účastníků zrušené smlouvy je povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal (srov. § 457 obč. zák.).

Uvedené platí i v případě, že odstoupením byla zrušena s účinky „od počátku“ smlouva o převodu vlastnictví k nemovitosti, podle které bylo vloženo vlastnické právo do katastru nemovitostí.

Při smluvním převodu vlastnického práva k nemovitosti je právním důvodem nabytí vlastnictví (iustus titulus) smlouva a právním způsobem nabytí vlastnictví (modus acquirendi) vklad vlastnického práva podle této smlouvy do katastru nemovitostí (srov. § 133 odst. 2 obč. zák., § 2 odst. 2 zákona č. 265/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Zrušením smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitosti „od počátku“ totiž, s účinky „od počátku“, zaniká právní titul, na základě kterého nabyvatel nabyl vlastnické právo k nemovitosti; mezi účastníky smlouvy je po zrušení smlouvy takový právní stav, jaký byl před uzavřením smlouvy, a to nejen z hlediska obligačních účinků smlouvy, ale i účinků věcněprávních. To se projevuje zejména tím, že převodce je nadále vlastníkem nemovitosti a že – bez zřetele k uzavřené smlouvě – vlastně nikdy nepřestal být vlastníkem smlouvou převáděných nemovitostí. Na tomto závěru nic nemění ani to, že podle předmětné smlouvy (později zrušené) bylo pro nabyvatele vloženo do katastru nemovitostí vlastnické právo. Byla-li zrušena smlouva s účinky „od počátku“ a nastává-li proto stejný právní stav, jako kdyby ke smlouvě vůbec nedošlo, i z hlediska věcněprávních účinků smlouvy ztrácí vlastnické právo vloženo do katastru nemovitostí svůj právní podklad. Protože nabyvatel není vlastníkem nemovitosti a protože – z důvodu zrušení smlouvy s účinky „od počátku“ – se jím vlastně ani nikdy nestal, byly zrušením smlouvy „od počátku“ odklizeny účinky vkladu vlastnického práva, provedeného na základě takové smlouvy. Není-li tu právní titul, na základě kterého nabyvatel nabyl vlastnické právo k nemovitosti, nemůže mít vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, provedený na jeho základě, jakékoliv právní účinky pro právní poměry účastníků zrušené smlouvy – zaniklého právního titulu. Zápis do katastru nemovitostí reagující na takovou skutečnost, vzhledem k tomu, že k obnovení vlastnického práva převodce dochází ze zákona, nemá konstitutivní účinky a neprovádí se vkladem, resp. výmazem vkladu, ale má pouze deklaratorní účinky a provádí se záznamem (srov. § 7 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb.).

Popsaný závěr platí rovněž v případě, že nabyvatel, dříve než došlo k odstoupení od smlouvy, nemovitost převodl na další osobu.

Zrušením smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitosti s účinky „od počátku“ nastává situace – jak bylo již výše uvedeno – jako kdyby nabyvatel nikdy nebyl vlastníkem převáděné nemovitosti. Za této situace proto žádná další osoba nemohla od nabyvatele nabýt vlastnické právo k předmětné nemovitosti, neboť nabyvatel nemohl převést právo, které sám neměl. Okolnost, zda ona „další osoba“ byla při uzavírání smlouvy v dobré víře, že nemovitost nabývá od vlastníka, je zde nerozhodná. Dobrá víra v tomto směru má totiž právní význam jen tehdy, stanoví-li to zákon (srov. například § 486 obč. zák.), a tak tomu v daném případě není.

Odpověď na řešenou právní otázku je rovněž v souladu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod, zaručujícím každému právo vlastnit majetek a právo na ochranu jeho vlastnictví. Ve výše popsanych vztazích osob, označovaných zde jako „převodce“, „nabyvatel“ a „další osoba“, je totiž na místě přednostně přiznat právo na ochranu „převodci“, neboť jeho vlastnické právo k předmětu všech uvedených vztahů stojí na počátku a je nepřipustné, aby bylo v důsledku těchto vztahů popřeno. Zvláště zřetelně vyvstává oprávněnost tohoto závěru v případech – patrně nejčastějších – kdy prodávající, za splnění zákonem stanovených podmínek, odstoupí od kupní smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitosti proto, že kupující řádně a včas nezaplatil kupní cenu (srov. § 517 odst. 1 obč. zák.).

Výklad ustanovení § 48 odst. 2 obč. zák. zaujatý tímto stanoviskem je shodný s výkladem tohoto ustanovení obsaženým ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. června 2000, sp. zn. Cpjn 38/98, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 44, ročník 2000.

Odlišné stanovisko soudců

**JUDr. Františka Baláka, JUDr. Ing. Jana Huška, Vít Jakšíček,
JUDr. Dagmar Novotná a JUDr. Jiřího Spáčila, CSc.:**

V souladu s právním názorem většiny připomínkových míst, zejména právnických fakult Karlovy univerzity v Praze, Masarykovy univerzity v Brně a Západočeské univerzity v Plzni, Nejvyššího správního soudu, jakož i s nálezem Ústavního soudu České republiky ze dne 23. ledna 2001, sp. zn. II. ÚS 77/2000, zastáváme názor, že odstoupení od smlouvy podle § 48 občanského zákoníku může mít důsledky jen pro smluvní strany a nemůže mít vliv na postavení třetích osob, které řádně nabyly vlastnické právo k věci, která byla předmětem smlouvy.

Považujeme tedy za správný právní názor, který byl vyjádřen v návrhu stanoviska označeného jako alternativa A tímto textem:

Převede-li převodce platným právním úkonem vlastnické právo k věci, nemůže být vlastnické právo nabyvatele dotčeno tím, že právní předchůdce převodce dodatečně (po převodu vlastnického práva věci na dalšího nabyvatele) od smlouvy odstoupí.

Některé senáty Nejvyššího soudu posuzují rozdílně právní důsledky odstoupení od smlouvy na vlastnické právo třetí osoby, která je nabyta před tím, než smlouva, na základě které nabytá věc její předchůdce, byla zrušena v důsledku odstoupení. Proto občanskoprávní kolegium, kterému tuto otázku předložil k posouzení velký senát občanskoprávního kolegia, k věci přijalo stanovisko.

Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu (čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené pod č. 2/1993 Sb. – dále jen „Listina“).

Odstoupením od smlouvy se smlouva od počátku ruší, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak (§ 48 odst. 2 obč. zák.).

Z mnoha myslitelných výkladů zákona je třeba v každém případě použít pouze takový, který respektuje ústavní principy, je-li takovýto výklad možný.

Jedním ze základních principů právního státu je princip právní jistoty. Tento princip též zahrnuje jistotu, že bude šetřeno nabytých práv. Princip právní jistoty lze odvodit z čl. 1 a čl. 2 Ústavy České republiky a z čl. 1 až 4 Listiny.

Vlastníkovi je právním řádem poskytována ochrana, obecně vyjádřená zejména v čl. 11 Listiny i v § 123 a násl. obč. zák. Pokud by dodatečným odpadnutím právního důvodu, na základě kterého nabyt vlastnictví k věci kterýkoliv z právních předchůdců vlastníka, stávající vlastník pozbyl řádně nabyté vlastnické právo, byl by narušen princip právní jistoty, tvořící základ právního státu.

S principem právní jistoty a ústavní ochrany vlastnického práva je v rozporu výklad, podle kterého dodatečné odpadnutí právního důvodu vlastnictví předchůdce nabyvatele má za následek zánik vlastnického práva tohoto nabyvatele a jeho obnovení pro původního vlastníka – předchůdce převodce. V důsledku uplatnění takového názoru by si vlastník, který nabyt věc odvozeně (derivátně), nebyl nikdy jist svým vlastnictvím (bylo by mu odepráno i dobrodiní vydržení, neboť nikdo nemůže vydržet vlastní věc, přičemž v době před odstoupením od smlouvy věc držel jako její vlastník). Nabyvatel by se nemohl spolehnout ani na to, že si řádně ověřil, že jeho předchůdce je skutečně vlastníkem převáděné nemovitosti; přesto by bylo jeho řádně nabyté vlastnické právo ohroženo. Vlastník by tak byl zbaven vlastnictví bez svého zavinění, bez existence veřejného zájmu na takovém postupu a jen s fakticky omezenou možností domoci se náhrady (neměl by nárok na vrácení kupní ceny vůči tomu, komu musí věc vrátit, ale jen vůči tomu, od koho ji nabyt, a byl by tak oslaben jeho nárok na vzájemné vrácení plnění).

Naproti tomu osoba, která od smlouvy odstoupila, jako účastník smlouvy mohla mít vliv na její obsah, včetně jejích vad, a nese určité riziko, že (jinak platná) smlouva nebude bez vad, umožňujících od ní odstoupit. Tato osoba také obdržela za převáděnou věc plnění, které má u sebe a které bude povinna vydat jen oproti vrácení věci (§ 457 obč. zák.). Převedla-li vlastnictví, aniž by obdržela vzájemné plnění a aniž by si svůj nárok zajistila věcněprávními prostředky, nelze negativní důsledky takového postupu přenášet na toho, kdo později vlastnictví k věci řádně nabyt.

Situaci po zrušení smlouvy řeší § 457 obč. zák. tak, že je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Nárok na vrácení kupní ceny z neplatné nebo zrušené smlouvy je podmíněn ve smyslu § 457 obč. zák. splněním vzájemné restituční povinnosti. To platí i pro opačné případy, ve kterých by prodávající žaloval na vrácení prodané věci. I takovéto žalobě by soud mohl vyhovět jen tehdy, kdyby ve výroku rozsudku mohl vyjádřit synalagmatický závazek obou účastníků neplatné či zrušené smlouvy k vrácení plnění z obou stran (R 26/1975 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Nárok upravený v § 457 obč. zák. je nárokem obligačním, směřujícím proti druhému účastníku smlouvy. Není-li možné vrácení přijatého plnění v naturální podobě, uplatní se § 458 obč. zák., ze kterého vyplývá, že není-li vrácení plnění ze smlouvy dobře možné (a to není i v případě, že nabyvatel již není vlastníkem věci, o kterou ve smlouvě šlo), musí být poskytnuta peněžitá náhrada.

Jiný výklad § 48 odst. 2 obč. zák. by musel vést nutně k závěru, že vlastnické právo nabyvatele zanikne i v případě, že jeho právní předchůdce, který věc na něj převedl, odstoupí od smlouvy o převodu vlastnictví vůči svému předchůdci; také vzhledem k tomu, že podle § 48 odst. 2 obč. zák. se smlouva po odstoupení od počátku ruší, nebylo-li mezi účastníky dohodnuto jinak, a že od smlouvy lze odstoupit i na základě dohody (§ 48 odst. 1 obč. zák.), by vlastnické právo mohlo zaniknout i na základě dohody předchůdců vlastníka (arg. ad absurdum).

Jiná situace nastává v případě, že vlastnické právo na nabyvatele nepřešlo, neboť smlouva o jeho převodu byla absolutně neplatná z důvodů uvedených v § 37 a násl. obč. zák. Na základě absolutně neplatného úkonu vlastnické právo nemůže přejít a nelze tak uvažovat o ochraně vlastnického práva třetí osoby.

Občanskoprávní kolegium se tak odchyluje od právního názoru, vysloveného ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2000, sp. zn. CpjN 38/98, publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2000, poř. č. 44, že v důsledku odstoupení od smlouvy o převodu vlastnictví k nemovitosti se obnovuje původní stav ohledně vlastnictví převedené věci i v případě, že dříve, než došlo k odstoupení od smlouvy, nabyvatel nemovitost převedl platným právním úkonem na další osobu, a tato osoba nabytá vlastnictví k nemovitosti.

Zadostiučinění podle článku 41 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (uveřejněné pod číslem 209/1992 Sb., se změnami a doplňky provedenými sdělením č. 41/1996 Sb. a č. 243/1998 Sb.) nemůže přiznat český soud.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2005, sp. zn. 25 Cdo 762/2004)*

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 28. 8. 2003 zamítl žalobu na zaplacení částky 260 000 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že pravomocným rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové, kterým byl změněn rozsudek Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 20. 11. 1991, byl žalobci za trestný čin vyhýbání se výkonu civilní služby podle § 272d odst. 3 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání 6 měsíců s podmíněným odkladem výkonu trestu na dobu jednoho roku, který byl usnesením Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 27. 10. 1992 změněn na trest nepodmíněný. Rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 9. 1999 bylo usnesení Okresního soudu v Havlíčkově Brodě zrušeno a s tím i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Za stejný čin byl žalobce rozsudkem Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 7. 7. 1992, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 9. 1992, odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 8 měsíců.

Rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 3. 1999 byla tato rozhodnutí zrušena a trestní řízení zastaveno. Oba tresty v celkové délce 14 měsíců žalobce vykonal a s výjimkou odškodnění za morální a citovou újmu, které je předmětem tohoto řízení, byly veškeré jeho nároky na odškodnění uspokojeny. Soud věc posoudil podle ustanovení § 36 zákona č. 82/1998 Sb., ustanovení § 6 odst. 1, § 10 a § 20 zákona č. 58/1969 Sb., § 442 odst. 1 obč. zák. a čl. 5 odst. 1 písm. a) a čl. 41 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a dospěl k závěru, že pokud žalobce uplatňuje nárok z titulu tzv. vymahatelného práva na odškodnění (enforcable right to compensation) podle čl. 5 odst. 5 Úmluvy, nelze se tohoto práva přímo dovolávat, neboť je garantováno vnitrostátním právem, a to v daném případě zákonem č. 58/1969 Sb. Ani Listina základních práv a svobod, ani Úmluva nestanoví, že by se tímto odškodněním rozumělo jiné odškodnění než náhrada škody upravená vnitrostátním právem, a o odškodnění morální a citové by bylo možno uvažovat pouze v případě spravedlivého zadostiučinění podle čl. 41 Úmluvy, to však může přiznat pouze Evropský soud pro lidská práva (dále jen ESLP), zřízený podle čl. 19 Úmluvy.

* Proti tomuto rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud usnesením ze dne 24. 8. 2005, sp. zn. III. ÚS 152/05, odmítl.

K odvolání žalobce **M ě s t s k ý s o u d** v Praze rozsudkem ze dne 4. 12. 2003 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se i s jeho právním závěrem.

Podle čl. 3 Protokolu č. 7 k Úmluvě se nezákonně odsouzená osoba odškodňuje podle zákona nebo praxe platné v příslušném státě. V České republice tímto zákonem je zákon č. 58/1969 Sb., který ve svém § 20 odkazuje na ustanovení občanského zákoníku, podle jehož § 442 se odškodňuje majetková újma (skutečná škoda a ušlý zisk). V tomto rozsahu byl žalobce již odškodněn.

K námitkám žalobce v podaném odvolání soud uvedl, že čl. 5 odst. 5 Úmluvy se na žalobní požadavek nevztahuje, neboť znamená kompenzaci, tj. náhradu škody, a nikoliv satisfakci, tj. náhradu nemajetkové újmy, a pokud se žalobce dovolává čl. 41 Úmluvy, jde o výhradní právo Evropského soudu pro lidská práva zadostiučinění přiznat, pokud došlo k porušení Úmluvy. Rozsudek Evropského soudního dvora ve věci Tsirlise a Kouloumpase proti Řecku ze dne 29. 5. 1997, na nějž žalobce poukazoval, odvolací soud neshledal pro řešenou problematiku relevantním. Podle konstantní judikatury Evropského soudu pro lidská práva (odvolací soud odkazuje na rozhodnutí ESLP ze dne 18. 12. 2002 ve věci N. C. proti Itálii) jde o to, aby efektivní používání práva bylo dostatečně zabezpečeno jistým způsobem, a toto právní řád České republiky splňuje.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Namítá, že podle judikatury ESLP se spravedlivé zadostiučinění ve smyslu čl. 41 Úmluvy skládá z náhrady nákladů právního zastupování, náhrady materiální újmy a náhrady za nemateriální újmu, a odvolací soud, ač podle českého práva připouští vymahatelné právo na spravedlivé zadostiučinění, žalobci náhradu za nemateriální újmu upírá.

Dovolatel poukazuje na to, že pokud byla Česká republika odsouzena Evropským soudem pro lidská práva, téměř ve všech případech byla poškozeným náhrada za nemateriální újmu přiznána. Česká republika by proto měla mít zájem, aby byla otázka odškodnění za nemateriální újmu řešena vnitrostátně. Rozhodnutí ESLP ze dne 18. 12. 2002 ve věci N. C. proti Itálii považuje za nesrovnatelné se svou kauzou, neboť N. C. se obrátil na Evropskou komisi pro lidská práva předčasně (dříve, než bylo rozhodnutí v jeho trestní věci konečné). Podle jeho názoru srovnání jeho případu s případem Tsirlise a Kouloumpase proti Řecku a srovnání tohoto rozhodnutí ESLP s rozhodnutím ESLP ve věci N. C. proti Itálii činí rozhodnutí odvolacího soudu významným po právní stránce. Navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k novému projednání.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu ustanovení § 241 odst. 1 o. s. ř., věc projednal a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., není důvodné, a proto je zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu upravuje ustanovení § 237 o. s. ř. Podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (písm. a/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (písm. b/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (písm. c/).

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Otázka, zda v řízení o náhradu škody způsobené rozhodnutím o trestu podle zákona č. 58/1969 Sb. náleží poškozenému ve smyslu čl. 5 odst. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod i náhrada za nemateriální (morální a citovou) újmu, nebyla zatím dovolacím soudem řešena; proto v řešení této otázky shledal dovolací soud dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu přípustným (§ 237 odst. 1, písm. c/, odst. 3 o. s. ř.).

Podle čl. 5 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění protokolů 3, 5, 8 a 11, publikované pod č. 209/1992 Sb. (dále jen „Úmluva“), každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

- a) zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem;
- b) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby proto, že se nepodrobila rozhodnutí vydanému soudem podle zákona, nebo proto, aby bylo zaručeno splnění povinnosti stanovené zákonem;
- c) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání;
- d) jiné zbavení svobody nezletilého na základě zákonného rozhodnutí pro účely výchovného dohledu nebo jeho zákonné zbavení svobody pro účely jeho předvedení před příslušný orgán;
- e) zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků;
- f) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby, aby se zabránilo jejímu nepovolenému vstupu na území nebo osoby, proti níž probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání.

Podle čl. 5 odst. 5 Úmluvy každý, kdo byl obětí zatčení nebo zadržení v rozporu s ustanoveními tohoto článku, má nárok na odškodnění.

Podle čl. 3 Protokolu č. 7 k Úmluvě, je-li konečný rozsudek v trestní věci později zrušen nebo je-li udělena milost, protože nová nebo nově odhalená skutečnost dokazuje, že došlo k justičnímu omylu, je osoba, na níž byl vykonán trest podle tohoto rozsudku, odškodněna podle zákona nebo praxe platných v příslušném státu, pokud se neprokáže, že k včasnému odhalení neznámé skutečnosti nedošlo úplně nebo částečně vinou této osoby.

Jestliže na základě rozhodnutí, které bylo později zrušeno a trestní řízení bylo zastaveno, byl vykonán trest, je zřejmé, že výkonem trestu bylo porušeno právo odsouzeného na svobodu a osobní bezpečnost dle čl. 5 odst. 1 Úmluvy. Pokud jde o právo na odškodnění podle čl. 5 odst. 5 Úmluvy, nelze přehlédnout, že na žalobce se vztahuje též čl. 3 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Proto je třeba při odškodňování žalobce postupovat podle zákona platného v České republice a při rozhodování o uplatněném nároku na náhradu škody aplikovat příslušná ustanovení zákona, jenž upravuje odpovědnost státu za škodu způsobenou rozhodnutím o trestu; tímto zákonem je zákon č. 82/1998 Sb.

Protože později zrušená odsuzující rozhodnutí byla vydána v roce 1992 a protože podle ustanovení § 36, věty druhé, zákona č. 82/1998 Sb., se odpovědnost za škodu způsobenou rozhodnutími, která byla vydána přede dnem účinnosti zákona, řídí dosavadními předpisy a zákon č. 82/1998 Sb. nabyl účinnosti dne 15. 5. 1998, je nutno postupovat podle dosavadní právní úpravy, tedy podle zákona č. 58/1969 Sb.

Podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 58/1969 Sb. právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o trestu má vůči státu ten, na němž byl zcela nebo zčásti vykonán trest, jestliže v pozdějším řízení byl obžaloby zproštěn nebo bylo-li proti němu trestní stíhání zastaveno. Podle ustanovení § 20 zákona č. 58/1969 Sb., pokud není stanoveno jinak, řídí se právní vztahy upravené v tomto zákoně občanským zákoníkem.

Podle ustanovení § 442 odst. 1 obč. zák. hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).

Obecně se v právní teorii i praxi považuje za škodu újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného; skutečná škoda představuje takovou újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a je objektivně vyjádřitelná penězi; ušlý zisk je v podstatě ušlým majetkovým prospěchem a spočívá v nenastalém zvětšení majetku poškozeného, které bylo možno – nebýt škodné události – důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí.

Podle ustanovení občanského zákoníku upravujících náhradu škody se nemateriální újma neodškodňuje – s jedinou výjimkou, kterou je odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, jak stanoví § 444 obč. zák. Nárok na odškodnění imateriální újmy za odsouzení a výkon trestu odnětí svobody nezakládá ani zákon č. 58/1969 Sb., který je ve vztahu k občanskému zákoníku zákonem speciálním a nelze z něj dovodit, že by soud mohl svým rozhodnutím konstituovat nějaké další nároky, kromě nároků v zákoně uvedených.

Pokud dovolatel poukazuje na rozsudek ESLP ve věci Tsirlis a Kouloumpas proti Řecku ze dne 29. 5. 1997, č. 54/1996, toto rozhodnutí neřeší problematiku posuzovanou v dané věci. Přes jistou podobnost mezi případem Tsirlise a Kouloumpase a případem žalobce, spočívající v tom, že byl též podroben výkonu trestu odnětí svobody za odmítání vykonávat vojenskou službu z náboženských důvodů, nelze přehlédnout, že stěžovatelé Tsirlis a Kouloumpas nebyli Řeckem odškodněni za výkon trestu odnětí svobody (ačkoliv podle řeckého práva by to bylo možné a čl. 540 odst. 1 trestního řádu upravuje i náhradu nemajetkové újmy), neboť Řecko trvalo na tom, že omezení jejich osobní svobody nebylo nezákonné. Ve svém rozhodnutí ESLP deklaroval, že Řecko v jejich případě porušilo čl. 5 odst. 1 a 5 Úmluvy (stěžovatelé neměli v rozporu s čl. 5 odst. 5 vymahatelné právo na odškodnění), a přiznal jim spravedlivé zadostiučinění podle čl. 41 Úmluvy. V případě žalobce Česká republika uznala nezákonnost vykonaného trestu odnětí svobody, odsuzující rozhodnutí, na jejichž základě žalobce trest odnětí svobody vykonal, byla zrušena a trestní řízení v jeho věci bylo zastaveno. Rovněž podle vnitrostátních zákonů České republiky bylo žalobci poskytnuto odškodnění v plném rozsahu, tedy v souladu s čl. 5 odst. 5 Úmluvy a s čl. 3 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

Názoru dovolatele, že mu náhrada nemateriální újmy má být přiznána podle čl. 41 Úmluvy, nelze přisvědčit.

Podle čl. 19, věty první, Úmluvy k zajištění plnění závazků, přijatých Vysokými smluvními stranami v Úmluvě a Protokolech k ní, se zřizuje Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“).

Podle čl. 41 Úmluvy, jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.

Soudem v čl. 41 Úmluvy není míněn kterýkoliv soud členského státu, nýbrž, jak vyplývá z čl. 19 Úmluvy, rozumí se jím Evropský soud pro lidská práva zřízený Úmluvou. Tedy dovolací soud (ani jiný soud v soustavě soudů České republiky) nemůže na základě tohoto článku přiznat spravedlivé zadostiučinění.

Vzhledem k tomu, že odvolací soud posoudil nárok žalobce na odškodnění nemateriální újmy v souladu s hmotným právem, jeho rozhodnutí je správné; dovolací soud proto dovolání zamítl (§ 243b odst. 2, věta před středníkem, o. s. ř.).

Členský příspěvek členů zájmového sdružení právnických osob (§ 20f obč. zák.), představující zúčtovatelnou zálohu, je pohledávkou způsobilou k postoupení ve smyslu § 525 odst. 1 obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2005, sp. zn. 32 Odo 525/2004)

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 7. 11. 2002 uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni 170 970 Kč s 18% úrokem z prodlení z částky 44 735 Kč od 22. 9. 1998 do 27. 9. 1998, z částky 100 206 Kč od 28. 9. 1998 do 29. 9. 1998, z částky 119 509 Kč od 30. 9. 1998 do 4. 10. 1998, z částky 146 901 Kč od 5. 10. 1998 do 19. 10. 1998, z částky 207 871 Kč od 20. 10. 1998 do 1. 2. 1999 a z částky 170 970 Kč od 2. 2. 1999 do zaplacení. Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení.

V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 12. 8. 2003 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu, ve kterém byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobkyni 170 970 Kč s 16% úrokem z prodlení z částky 44 735 Kč od 22. 9. 1998 do 27. 9. 1998, z částky 100 206 Kč od 28. 9. 1998 do 29. 9. 1998, z částky 119 509 Kč od 30. 9. 1998 do 4. 10. 1998, z částky 146 901 Kč od 5. 10. 1998 do 19. 10. 1998, z částky 207 871 Kč od 20. 10. 1998 do 1. 2. 1999 a z částky 170 970 Kč od 2. 2. 1999 do zaplacení a zaplatit žalobkyni náklady, ve zbývajících částech úroku z prodlení z uvedených částek rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl. Současně rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně má právo na zaplacení kupní ceny v celkové částce 170 970 Kč, neboť na základě kupních smluv uzavřených účastníky dne 8. 7. a 17. 7. 1998, 30. 6. a 3. 7. 1998, 26. 6. a 3. 7. 1998, 8. 7. a 27. 7. 1998, 26. 6. a 2. 7. 1998 podle § 409 a násl. obč. zák. dodala žalované zboží a kupní cenu v celkové částce 207 871 Kč jí vyfakturovala devíti fakturami. Žalovaná však zaplatila žalobkyni pouze částku 36 901 Kč. Ztotožnil se i s právním závěrem soudu prvního stupně, že předmětná pohledávka žalobkyně nezanikla na základě jednostranného započtení pohledávky žalované, která tuto pohledávku za žalobkyni ve stejné výši uplatnila v řízení jako obranu. Pohledávka žalované nemůže být považována za pohledávku způsobilou k započtení podle § 524 obč. zák. Tvrzená pohledávka přešla na žalovanou smlouvou o postoupení pohledávky představující nezaplacený členský příspěvek na rok 1998, kterou dne 7. 1. 1999 uzavřela ve smyslu § 524 obč. zák. se Svazem polygrafických podnikatelů (dále jen „Svaz“). Vyšel ze zjištění, že členský příspěvek představuje podle stanov Svazu zúčtovatelnou zálohu, kterou s ohledem na § 525 odst. 1 obč. zák. nelze postoupit, neboť jde o pohledávku, jejíž obsah by se změnou věřitele změnil. Smlouvu o postoupení pohledávky tohoto charakteru posoudil jako neplatnou pro rozpor se zákonem podle § 39 obč. zák.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, v němž namítala, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci a je tudíž dán dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně spatřuje v tom, že obě rozhodnutí odporují právu, a to § 525 odst. 1 obč. zák. Je přesvědčena, že postoupením pohledávky – zálohy na služby – nedošlo k poškození dlužníka ani ke změně obsahu závazku a není proto dán důvod neplatnosti smlouvy o postoupení pohledávky. Dovolatelka proto požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání navrhla dovolání odmítnout, neboť rozhodnutí odvolacího soudu je věcně správné.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno včas k tomu oprávněným subjektem (žalovanou) řádně zastoupeným advokátem (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval otázkou, zda dovolání je přípustné.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu je dovolání přípustné za podmínek uvedených v § 237 odst. 1 písm. b), c) o. s. ř.

Podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. O takový případ se v posuzované věci nejedná.

Dovolání je však přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť odvolací soud řešil otázku postoupení pohledávky v rozporu s hmotným právem. Podle tohoto ustanovení je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce podle § 237 odst. 3 o. s. ř. zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Dovolací soud je dle § 242 odst. 3 o. s. ř. vázán uplatněným dovolacím důvodem (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), a to z hlediska jeho obsahového vymezení v dovolání.

Nesprávným právním posouzením je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci právních předpisů se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil.

Podle § 525 odst. 1 obč. zák. nelze mimo jiné postoupit pohledávku, jejíž obsah by se změnou věřitele změnil.

Postoupením pohledávky, tak jak je upraveno § 524 obč. zák., dochází ke změně závazku v osobě věřitele a na nového věřitele přechází pohledávka v té podobě, v jaké v okamžiku postupu existovala, tedy nejen spolu s příslušenstvím, ale též včetně všech vedlejších práv. Podle zjištění soudů představovala postoupená pohledávka členský příspěvek člena zájmového sdružení – Svazu na rok 1998, který byl splatný do 30. 4. 1998, přičemž členský příspěvek má podle stanov Svazu povahu zúčtovatelné zálohy na služby s tím, že po skončení správního roku (kterým je kalendářní rok), nejpozději do konce února, provede dozorčí rada Svazu vyúčtování, se kterým seznámí členy Svazu a prezidium, jež současně předběžně rozhodne o započtení přeplatku nebo vybrání nedoplatku, toto rozhodnutí podléhá dodatečnému schválení nejbližší valnou hromadou. Členství ve Svazu může být mimo jiné zrušeno rozhodnutím prezidia v případě, nezaplatí-li člen stanovené příspěvky, a to ani po písemném upozornění, obsahujícím poučení o možnosti zrušení členství. Členský příspěvek žalobkyně pro rok 1998 činil 170 970 Kč a žalobkyně jej Svazu ani na základě upomínky ze dne 28. 5. 1998 nezaplatila. Smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 7. 1. 1999 přešla na žalovanou pohledávka v tom stavu, v jakém náležela Svazu, tedy splatná pohledávka představující právo na zaplacení členského příspěvku ve výši 170 970 Kč.

Postoupením pohledávky nevstupuje postupník vždy do celého obligačního vztahu v té podobě, v jakém vznikl a existoval v původním vzájemném poměru postupitele a dlužníka, ale jen v tom rozsahu, v jakém byl nebo mohl být postup uskutečněn, tj. v rozsahu postupovaného práva na plnění. Při postoupení zúčtovatelné zálohy na členský příspěvek nemůže Svaz jako postupitel převést na postupníka celý závazkový vztah, zejména nelze převést oddělitelné související právo postupitele na vyloučení člena pro nezaplacení členského příspěvku, včetně povinnosti provést vyúčtování zálohy postupem stanoveným ve stanovách; postoupení se v daném případě týká jen pohledávky představující právo na zaplacení splatné zálohy, i když je, jak je výše uvedeno, podmíněno povinností postupitele provést ke konci příslušného roku vyúčtování předmětné zálohy. Tato pohledávka představující v době postupu existující právo věřitele na peněžité plnění náleží věřiteli, neboť spadá do jeho majetku a on s ní může disponovat, tj. jde o pohledávku převoditelnou. Postoupení pohledávky na zaplacení zúčtovatelné zálohy členského příspěvku nemůže zbavit postupitele – Svaz povinnosti provést vyúčtování zálohy a v případě stanovení přeplatku tento započítat na členský příspěvek roku následujícího, resp. v případě stanovení nedoplatku práva vymáhat tuto další pohledávku po dlužníkovi s možností práva na zrušení členství dlužníka v případě jejího nezaplacení postupiteli – Svazu, i když právo

na zaplacení zálohy přešlo na nového věřitele – postupníka, (žalovanou). Ustanovení § 525 odst. 1 obč. zák. obsahuje zákaz postupu takových pohledávek, jejichž obsah by se záměnou v osobě věřitele změnil podstatně, a to v neprospěch dlužníka, protože tento zákonný zákaz míří na jeho ochranu. Z výše uvedeného vyplývá, že pohledávka představující zúčtovatelnou zálohu na členský příspěvek není vázaná na osobu věřitele, protože se nejedná o právo, které je natolik spjato s osobou původního věřitele, že by jeho výkon jinou osobou byl nemožný resp. nemožný beze změny jeho obsahu, kdy míra plnění se řídí osobou věřitele, neboť při postupu by se změnil i předmět závazku, což by se neobešlo bez souhlasu dlužníka. Postoupením splatné zúčtovatelné zálohy na členský příspěvek se nezhoršilo postavení dlužníka. Obsah závazku se nezměnil, rozsah a obsah povinností dlužníka zůstal stejný. Závěr odvolacího soudu, že zúčtovatelnou zálohu nelze považovat za pohledávku způsobilou k postoupení s ohledem na zákaz v § 525 odst. 1 obč. zák., tedy není správný, dovolání je tedy přípustné a současně i důvodné.

Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil a protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil podle § 243b odst. 3 o. s. ř. i rozsudek soudu prvního stupně a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

Jsou-li manželé společnými nájemci bytu ve smyslu ustanovení § 703 a § 704 obč. zák. a přešel-li dům, v němž se byt nachází, do vlastnictví bytového družstva, vzniklo jim právo společného nájmu družstevního bytu a společné členství v družstvu, jestliže se alespoň jeden z nich stal členem tohoto družstva.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2005, sp. zn. 26 Cdo 2198/2003)

O k r e s n í s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 21. 10. 2002 zamítl žalobu na vyklizení žalované z bytu č. 21, o velikosti 3+1 s příslušenstvím, v 5. podlaží domu č. p. 446, N. (dále „předmětný byt“ nebo „byt“ a „předmětný dům“) a rozhodl o nákladech řízení.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 31. 3. 2003 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Soudy obou stupňů vzaly za prokázáno, že účastníci, společní nájemci předmětného bytu, od roku 1992 společně ne hospodaří a nežijí spolu jako manželé, i když v bytě oba bydlí, že jejich manželství bylo pravomocně rozvedeno ke dni 29. 1. 2000, že se po rozvodu nedohodli o dalším užívání bytu, že v roce 1998 nabylo vlastnické právo k předmětnému domu „Bytové družstvo domu 446“ (dále „bytové družstvo“ nebo „družstvo“), že členem družstva se stal žalobce, že žalovaná též podala (v roce 1996) přihlášku do družstva, avšak jeho členkou se nestala, a že dne 20. 3. 2001 a dne 16. 4. 2002 uzavřel žalobce s družstvem smlouvu o nájmu předmětného bytu na dobu neurčitou. Odvolací soud dospěl ve shodě se soudem prvního stupně k závěru, že – za situace, kdy členy družstva nejsou oba účastníci – nedošlo k přeměně jejich práva společného nájmu nedružstevního bytu na společný nájem družstevního bytu; předmětný byt má proto vůči oběma manželům charakter nedružstevního bytu a nadále jim trvá právo společného nájmu bytu manžely, jakožto k bytu nedružstevnímu. Protože žalobce se stal členem družstva v době, kdy účastníci spolu trvale nežili, je podle názoru odvolacího soudu vyloučeno, aby se vznikem jeho členství došlo zároveň ke vzniku společného členství manželů v družstvu. Odvolací soud dovodil, že otázku, zda v dané věci došlo ke změně práva společného nájmu manželů k nedružstevnímu bytu na nájem bytu družstevního (s tím, že právo nájmu by svědčilo toliko žalobci), je nutno posoudit především podle ustanovení § 680 odst. 2 obč. zák., z něhož vyplývá, že změna v osobě pronajímatele nemá sama o sobě vliv na trvání právního vztahu. Má-li dojít k jeho změně (uvedl dále odvolací soud), musí zde vedle změny v osobě pronajímatele existovat další právní skutečnost – zejména právně relevantní úkon nájemce, případně společných nájemců, jde-li o společný nájem. V dané věci však ke změně nájemního vztahu dohodou účastníků (podle § 516 nebo § 570 obč. zák.) nedošlo, a protože ani nezanikl žádným ze způsobů uvedených v zákoně (§ 705 odst. 1 a 2, § 708 obč. zák.), je třeba

uzavřít, že společný nájem nedružstevního bytu svědčící účastníkům, nadále trvá, a to i přesto, že došlo ke změně v osobě pronajímatele, jímž se stalo bytové družstvo, a jeden z manželů je členem tohoto družstva. Za tohoto stavu nemůže být žaloba na vyklizení žalované z bytu důvodná.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a v němž uplatnil dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Dovolatel má za to, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam, neboť „soudní praxe dosud neřeší právní otázky posouzení vlivu změny bytu nájemního na byt družstevní v těch případech, kdy celý dům s byty zakoupí od obce jako nový vlastník bytové družstvo nájemníků prodávajícího domu, a to za situace, kdy společní nájemci bytu spolu v době vzniku družstevního vlastnictví trvale nežijí a následně dojde i k rozvodu jejich manželství, přičemž členem družstva se stane pouze jeden z manželů, který také sám splatí členský podíl a složí členský vklad.“ Vyjadřuje nesouhlas s právním posouzením věci odvolacím soudem a namítá, že ustanovení § 680 odst. 2 obč. zák. řeší toliko vztah mezi pronajímatelem na straně jedné a nájemcem na straně druhé, a že na danou věc je nutno za použití analogie (§ 853 obč. zák.) aplikovat ustanovení § 685 a násl. obč. zák. o nájmu bytu. Dovolatel má za to, že změnou vlastnictví k domu dochází k transformaci práva nájmu bytu na právo nájmu družstevního bytu a že v případě trvajících práva společného nájmu „obecního“ bytu manželů dojde k transformaci na právo společného nájmu družstevního bytu manželů a tím vznikne i společné členství manželů v družstvu; to však podle § 705 odst. 3 obč. zák. neplatí v případě, jestliže manželé spolu trvale nežijí. Vzhledem k tomu, že v dané věci účastníci spolu v době změny vlastnictví k domu trvale nežili, nemohlo se jejich právo společného nájmu bytu transformovat na právo společného nájmu družstevního bytu. Dovolatel uvádí, že se jako zakladatel stal individuálním členem družstva, a dovozuje, že dnem, kdy se družstvo stalo vlastníkem předmětného domu, došlo ke změně charakteru bytu z nedružstevního na družstevní a došlo buď k transformaci na individuální nájemní vztah člena družstva a žalované svědčilo pouze tzv. odvozené právo bydlení z titulu rodinněprávního vztahu (jež by zaniklo rozvodem jejich manželství), nebo se oba účastníci stali individuálními nájemci družstevního bytu (a analogicky podle § 705 odst. 2, věty první, obč. zák. by zaniklo individuální právo nájmu žalobkyně a vylučným nájemcem bytu a členem družstva by se stal žalovaný). Dovolatel dále namítá, že mu uzavřením nájemní smlouvy vzniklo právo nájmu družstevního bytu, a proto nemůže být současně společným nájemcem bytu, a že se odvolací soud nezabýval okolností, že žalovaná projevila zájem o členství v družstvu, a nevyvodil z ní právní důsledky, ačkoliv dle názoru dovolatele žalovaná tímto způsobem projevila „právně relevantním způsobem svůj souhlas se změnou charakteru bytu na byt družstevní a nezáleží na důvodech, proč se následně členkou družstva nestala.“ Navrhl, aby rozsudky soudů obou stupňů byly zrušeny a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná (nezastoupena advokátem) ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že podala přihlášku do družstva, kterou družstvo neakceptovalo; současně předložila listiny dokladující průběh řízení ve věci o zrušení práva společného nájmu účastníků k předmětnému bytu, vedené u Okresního soudu v Ostravě.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se nejprve zabýval přípustností tohoto mimořádného opravného prostředku.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu upravuje ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř.

Ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. přípustnost dovolání nezakládá, jelikož rozsudek soudu prvního stupně, potvrzený napadeným rozsudkem odvolacího soudu byl jeho prvním rozhodnutím ve věci.

Zbývá posoudit přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., z něhož ji dovozuje dovolatel.

Podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž byl potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo odvolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Z toho, že přípustnost dovolání je ve smyslu citovaných ustanovení spjata se závěrem o zásadním významu rozsudku po stránce právní, vyplývá, že také dovolací přezkum se otevírá pro posouzení otázek právních; způsobitelným dovolacím důvodem, jímž lze dovolání odůvodnit, je zásadně důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci; není jím naopak důvod, kterým by bylo možné vytýkat nesprávnost skutkových zjištění (§ 241a odst. 3 o. s. ř.). Jelikož ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. je dovolací soud – s výjimkou určitých vad řízení – vázán uplatněným dovolacím důvodem, jsou pro úsudek, zda rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam či nikoliv, relevantní jen otázky (z těch, na kterých napadené rozhodnutí spočívá), jejichž posouzení odvolacím soudem dovolatel napadl, resp. jejichž řešení v dovolání zpochybnil.

S přihlédnutím k právnímu posouzení věci odvolacím soudem a k obsahové konkretizaci uplatněného dovolacího důvodu shledává dovolací soud dovolání přípustným pro posouzení otázky, zda i poté, co vlastnické právo k předmětnému domu nabylo bytové družstvo, jehož členem se stal žalobce za trvání manželství účastníků, zůstalo oběma zachováno právo společného nájmu k předmětnému bytu jako k bytu nedružstevnímu.

Z ustanovení § 680 odst. 2 obč. zák. vyplývá, že dojde-li ke změně vlastnictví k pronajaté věci, vstupuje nabyvatel do právního postavení pronajímatele. Uvedené platí i ve vztazích nájmu bytu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdo 863/97, uveřejněný v časopise Soudní judikatura 11/1997, pod pořadovým číslem 84). Se změnou vlastnictví k předmětnému domu vstoupilo tudíž bytové družstvo jako nabyvatel do právního postavení předchozího pronajímatele ve vztahu k již existujícím nájemním vztahům k bytům. Nelze však přitom ztratit se zřetele, že nabytím vlastnického práva bytového družstva k bytovému domu dochází ke změně charakteru bytů v něm se nacházejících, a to z bytů nedružstevních na byty, mající objektivně charakter bytů družstevních. Dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu (srov. rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2001, pod pořadovým číslem 12) se družstevním bytem rozumí byt, který družstvo pronajímá nebo jiným způsobem dává do užívání svým členům. Bytovými družstvy jsou i družstva, která založili nájemci bytů nacházejících se v domech ve vlastnictví obce za účelem zakoupení těchto domů. Pro takto vymezené družstevní byty pak platí zvláštní úprava obsažená v občanském zákoníku (srov. např. § 685, § 687 odst. 3, § 700 odst. 3, § 714 obč. zák.), a to za předpokladu, že nájemce takového bytu je členem bytového družstva.

Změna vlastnického vztahu k bytovému domu, spojená se změnou charakteru bytu na byt družstevní, nemůže zůstat bez vlivu na již existující nájemní vztahy k bytům. Protože občanský zákoník (ani jiný právní předpis) neupravuje právní následky spojené s nabytím vlastnického práva bytového družstva k bytovému domu a s tím související změnou charakteru bytu na byt družstevní na existující právní vztah společného nájmu (do té doby nedružstevního) bytu manžely, je nutno ve smyslu ustanovení § 853 obč. zák. aplikovat ustanovení, která upravují vztahy obsahem a účelem jim nejbližší; tím je ustanovení § 703 odst. 2 obč. zák., upravující vznik práva společného nájmu družstevního bytu manžely. Uvedené ustanovení míří na případy, kdy jednomu z manželů nebo oběma vznikne za trvání manželství nové (dosud neexistující) právo nájmu družstevního bytu; jde-li však o případ, kdy již oběma manželům svědčí právo společného nájmu (do té doby) nedružstevního bytu, nelze než dovodit, že zde dochází k transformaci tohoto práva na právo společného nájmu družstevního bytu manžely, stal-li se alespoň jeden z nich členem družstva; současně s tím dochází i ke vzniku společného členství manželů v družstvu. Okolnost, že nejde o vznik nového práva, ale o transformaci práva stávajícího, se pak projeví i v tom, že se zde neuplatní ustanovení § 703 odst. 3 obč. zák. Spojuje-li

totiž právní úprava (srov. § 708 ve spojení s § 707 odst. 1 obč. zák.) zánik práva společného nájmu bytu manžely za trvání manželství toliko s opuštěním společné domácnosti, nelze jeho zánik dovozovat z okolnosti, že manželé spolu nevedou společnou domácnost. V této souvislosti lze poukázat i na právní názor, vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. 26 Cdo 2435/2002, uveřejněný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod C 2107, svazek 27 (ústavní stížnost proti tomuto rozsudku byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 31/04), podle kterého, jestliže ke dni, kdy bytové družstvo nabylo vlastnické právo k bytovému domu, svědčilo rozvedeným manželům právo společného užívání nedružstevního bytu v tomto domě, pak se toto jejich právo k uvedenému dni transformovalo na právo společného nájmu družstevního bytu manžely a vzniklo jim společné členství v bytovém družstvu.

Z uvedeného pro projednávanou věc vyplývá, že jestliže účastníkům svědčilo do nabytí vlastnického práva k předmětnému domu bytovým družstvem právo společného nájmu bytu, pak za situace, kdy jeden z nich byl členem družstva, se jejich dosavadní právo společného nájmu bytu (dnem, kdy bytové družstvo nabylo vlastnické právo k předmětnému domu) transformovalo na právo společného nájmu družstevního bytu manžely a spolu s tím vzniklo i jejich společné členství v družstvu. Byť odvolací soud v projednávané věci vycházel z názoru, že k uvedeným právním následkům nedošlo, je jeho rozhodnutí, opírající se o závěr, že žalované svědčí právní důvod užívání předmětného bytu, v konečném důsledku věcně správné. Se zřetelem k výše dovozeným závěrům nelze tedy shledat dovolání opodstatněným, a to ani z hlediska dovolací námitky, že právo nájmu předmětného bytu svědčí toliko žalobci, který uzavřel s bytovým družstvem nové nájemní smlouvy. Smlouva o nájmu bytu, jehož nájemcem již je jiná osoba, je totiž absolutně neplatná (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2001, sp. zn. 26 Cdo 2396/2000, uveřejněné v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod C 535, svazek 6).

Nejvyšší soud proto dovolání žalobce podle § 243b odst. 2, věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Vyplyvá-li ze stanov družstva nárok člena na přidělení družstevního bytu, je rozhodnutí členské schůze o tom, že byt bude přidělen konkrétnímu členovi nebo členům, nezbytné pouze tehdy, nelze-li ze stanov dovodit, který byt má být členovi přidělen, anebo je-li třeba rozhodnout o tom, kterému z více nebydlících členů má být byt přidělen.

Určují-li stanovy, že členům družstva přísluší právo na užívání konkrétního bytu (např. při privatizaci domu právo na užívání bytu, ve kterém bydlí), popřípadě určují-li stanovy obecně, že členu přísluší právo na přidělení bytu, přičemž družstvo má pouze jediného nebydlícího člena, může se takový člen za situace, kdy mu družstvo neodůvodněně odpírá právo přiznané stanovami, domáhat tohoto práva soudní cestou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2005, sp. zn. 29 Odo 920/2004)

Rozsudkem ze dne 9. 7. 2002 **M ě s t s k ý s o u d** v Praze uložil žalovanému uzavřít se žalobkyní do tří dnů od právní moci rozsudku smlouvu o nájmu družstevního bytu č. 14 v domě čp. 2340 v P. 3, V. ul., s náležitostmi uvedenými ve výroku rozsudku.

V odůvodnění rozsudku, odkazuje na výsledky provedeného dokazování a nesporná tvrzení účastníků, soud prvního stupně uvedl, že žalovaný je vlastníkem domu čp. 2340 na V. ulici v P. 3, na žalobkyni přešlo členství v družstvu smrtí K. M., nikoliv však právo nájmu bytu, neboť byt v den úmrtí byl bytem obecním, nikoliv družstevním, žalovaný se stal vlastníkem domu až následně. Žalobkyně je jedinou nebydlící členkou družstva, o přidělení bytu má zájem, neboť by tak lépe vyřešila svou bytovou situaci s ohledem na potřeby invalidního manžela, když bydlení v bytě oproti dosud obývanému rodinnému domku je pro ně vhodnější. Žalovanému žádné objektivní důvody v uzavření nájemní smlouvy k předmětnému bytu nebrání, opakovaně však nájemní smlouvu odmítl uzavřít. Stanovy žalovaného obsahují ustanovení o přidělení uvolněného bytu členům družstva podle jejich potřeb, nestanoví však zásady, podle nichž by družstvo mělo bytové potřeby členů posuzovat. Soud prvního stupně uzavřel, že pokud je žalobkyně jediným nebydlícím členem družstva majícím zájem byt užívat a je nepochybné, že členství v bytovém družstvu je spojeno s užíváním bytu, pak byla postupem žalovaného odmítajícím přidělit byt, zbavena práva vyplývajícího z členství v družstvu. Z těchto důvodů žalovanému uložil uzavřít se žalobkyní smlouvu o nájmu bytu.

K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 22. 10. 2003 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl. Své rozhodnutí odůvodnil závěrem, že rozhodnutí o povinnosti uzavřít nájemní smlouvu nepředcházelo doporučení představenstva k dispozici s bytem, o obsazení bytu nerozhodla členská

schůze družstva a soud nemůže svým rozhodnutím (jak to učinil soud prvního stupně) tento postup nahradit; takovýto postup neumožňuje žádný právní předpis ani stanovy žalovaného. Uložením povinnosti žalovanému uzavřít se žalobkyní nájemní smlouvu by bylo významně zasaženo do práv žalovaného jako vlastníka domu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, odkazující co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a co do důvodu na ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím namítá, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Konkrétně odvolacímu soudu vytýká nesprávnost názoru, že ze stanov žalovaného sice vyplývá přednostní nárok členů družstva na přidělení bytu, pokud však o přidělení bytu členskou schůzí nebylo rozhodnuto, soudu nepřísluší nahrazovat rozhodnutí členské schůze, neboť tento postup neumožňuje žádné ustanovení zákona a takovýto postup by byl závažným zásahem do práv žalovaného. Dovolatelka zdůrazňuje, že základní podstatou členství v bytovém družstvu je získání nároku na bydlení v družstevním bytě. Dovolatelka je jediným nebydlícím členem družstva a vlastnická práva žalovaného jsou determinována samotnou podstatou žalovaného jako bytového družstva, i jeho stanovami. Výkon vlastnických práv tak musí respektovat stanovami přiznaná práva členů družstva. Pokud žalovaný vykonává svá vlastnická práva způsobem, kterým diskriminuje některé své členy, pak není důvod pro soudní ochranu takového výkonu vlastnických práv. Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný označil ve vyjádření dovolání za bezdůvodné a uvedl, že pokud se mají otázky „fungování“ družstva, včetně přidělování bytů ve vlastnictví družstva, řešit v rámci vnitrodružstevní demokracie, musí být řešeny stanovami nebo o nich musí rozhodnout orgány družstva. Pokud stanovy družstva nespojují členství v družstvu s nájmem bytu, může takovou otázku řešit pouze příslušný orgán družstva. Členská schůze ani jiný orgán družstva však o uzavření nájemní smlouvy nerozhodl. Poukazuje i na to, že bytové potřeby žalobkyně jsou plně uspokojeny, neboť je spoluvlastnicí rodinného domu v P. 10.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

N e j v ý š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud se dále – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval správností právního posouzení, tedy tím, zda je dán dovolatelkou uplatněný dovolací důvod.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Se zřetelem k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění zákonů č. 264/1992 Sb., č. 591/1992 Sb., č. 600/1992 Sb., č. 286/1993 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 142/1996 Sb., č. 77/1997 Sb., č. 15/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 356/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 29/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 370/2000 Sb., č. 120/2001 Sb., č. 239/2001 Sb., č. 353/2001 Sb., č. 501/2001 Sb., č. 15/2002 Sb., č. 125/2002 Sb., č. 126/2002 Sb., č. 151/2002 Sb., č. 308/2002 Sb., č. 312/2002 Sb., č. 476/2002 Sb., č. 87/2003 Sb. a č. 88/2003 Sb. (dále též jen „obch. zák.“).

Podle ustanovení § 226 odst. 1 písm. c) obch. zák. stanovy družstva musí obsahovat úpravu vzniku a zániku členství a práv a povinností členů k družstvu a družstva k členům.

V daném případě odvolací soud správně určenou právní normu na daný skutkový stav nesprávně aplikoval, dospěl-li k závěru, že rozhodnutím, kterým uloží družstvu povinnost uzavřít s členem družstva smlouvu o nájmu družstevního bytu, nemůže nahradit soud rozhodnutí členské schůze o přidělení družstevního bytu členu družstva. Vyplývá-li ze stanov družstva nárok člena na přidělení družstevního bytu, je rozhodnutí členské schůze o tom, že byt bude přidělen konkrétnímu členovi či členům, nezbytné pouze tehdy, nelze-li ze stanov dovodit, který byt má být členovi přidělen, anebo je-li třeba rozhodnout o tom, kterému z více nebydlících členů má být byt přidělen.

Naproti tomu, určují-li stanovy, že členům družstva přísluší právo na užívání konkrétního bytu (např. při privatizaci domu právo na užívání bytu, ve kterém bydlí), popřípadě určují-li stanovy obecně, že členu přísluší právo na přidělení bytu, přičemž má družstvo pouze jediného nebydlícího člena, může se takový člen za situace, kdy mu družstvo neodůvodněně odpírá právo přiznané stanovami, domáhat svého práva soudní cestou.

Odvolací soud se proto v dalším řízení bude zabývat otázkou, zda žalobou uplatněný nárok vyplývá ze stanov žalovaného či nikoliv.

Poněvadž rozhodnutí odvolacího soudu co do posouzení nároku na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu je nesprávné a dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl dovolatelkou uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. a odst. 3, věty první, o. s. ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Důvodností žaloby o určení pravosti nebo výše nevykonatelné pohledávky popřené správcem konkursní podstaty se soud zabývá, i když dospěje k závěru, že přihlášená pohledávka žalujícího konkursního věřitele je pohledávkou vykonatelnou; v takovém případě však důkazní břemeno o tom, že uplatněná pohledávka není pohledávkou pravou nebo že v konkrétním rozsahu není důvodná co do výše, nese žalovaný správce konkursní podstaty.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2005,
sp. zn. 29 Odo 327/2004)

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 6. 5. 2002 zamítl „žalobu ze dne 27. 7. 2001“ a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení.

V odůvodnění rozsudku soud prvního stupně uvedl, že podáním ze dne 27. 7. 2001 se žalobkyně domáhala vydání rozhodnutí, kterým by bylo určeno, že její pohledávky ve výši 1 438 685 Kč proti úpadkyni jsou po právu. Konstatoval, že při přezkumném jednání žalovaný přihlášenou pohledávku popřel z důvodu, že „daňová povinnost není“, když úpadkyně od 17. 12. 1998 není bankou, nehledě k tomu, že „daňové přiznání podala neoprávněná osoba“. Dne 30. 6. 1999 podala úpadkyně vyúčtování daně z příjmů vybíraných srážkou za období od 1. 1. 1999 do 11. 2. 1999 a správce daně 9. 8. 1999 vystavil platební výměr, který byl správcí konkursní podstaty (žalovanému) doručen 13. 8. 1999, s tím, že tímto výměrem vyúčtovaná částka 1 438 685 Kč nebyla zaplacená.

Soud prvního stupně založil své zamítavé rozhodnutí na závěru, že „uvěřil tvrzení žalovaného, že od odnětí povolení působit jako banka nevybíral srážkovou daň z příjmů, a proto ji také nemohl odvádět.“ Zdůraznil, že úpadkyně podáním vyúčtování daně z příjmů vybíraných srážkou uvedla „správce daně“ v omyl. V platebních výměrech, vydaných po prohlášení konkursu, pak – pokračoval soud prvního stupně – musí být jako plátce daně uveden správce konkursní podstaty (a nikoli úpadkyně, jak tomu bylo v projednávané věci, která sice prohlášením konkursu na její majetek neztratila způsobilost k právním úkonům, nicméně oprávnění nakládat s jejím majetkem přešlo na správce konkursní podstaty), když zákon o konkursu a vyrovnání má přednost „před daňovými zákony“.

V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 7. 11. 2003, k odvolání Finančního úřadu v Ú., rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Vycházejí ze zjištění učiněných z platebního výměru č. 14 ze dne 9. 8. 1999, doručeného žalovanému dle ustanovení § 14 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), odvolací soud uzavřel, že vedle označení úpadkyně byl

ve výměru uveden – jako jeho adresát – i správce její konkursní podstaty (žalovaný), přičemž daň byla vyměřena na základě vyúčtování daně z příjmů fyzických osob ze dne 21. 5. 1999 podle ustanovení § 36 a § 38d zákona č. 586/1992 Sb.

Jelikož žalovaný správce konkursní podstaty žádným opravným prostředkem „předmětné výměry“ nenapadl, nabyly právní moci a staly se vykonatelnými. Popřel-li při přezkumném jednání konaném ve dnech 3. – 5. 4. a 10. 4. 2001 žalovaný takto přihlášenou pohledávku a vyzval-li žalobce, odkazuje na ustanovení § 23 odst. 2 ZKV, aby podal do 30 dnů žalobu na její určení, byl jeho postup – podle přesvědčení odvolacího soudu – vadný, jelikož v intencích ustanovení § 24 odst. 2 ZKV byl takové popření povinen uplatnit nikoliv žalobce, nýbrž žalovaný.

Protože pohledávka, jež je předmětem řízení, se ze zákona považuje za zjištěnou, nemůže se žalobkyně úspěšně domáhat jejího určení, i když byla žalovaným k podání takové žaloby vyzvána. Proto odvolací soud – byť ze zcela jiných důvodů – rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. a namítá, že závěry odvolacího soudu, podle nichž žalobkyně vydala platební výměry oprávněně a tyto nabyly právní moci, jsou v rozporu s hmotným právem.

Dovolatel zdůrazňuje, že pohledávka žalobkyně byla v rámci přezkumného jednání popřena z důvodu, že úpadkyně nebyla za zdaňované období plátcem srážkové daně podle ustanovení § 36 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění účinném v době vydání platebních výměrů, když jí bylo s účinností od 17. 12. 1998 odňato povolení působit jako banka. Proto úpadkyně nemohla ani vybrat srážkovou daň od poplatníků daně (klientů banky, kteří přijali plnění od Fondu pojištění vkladů), ani takto vybranou daň odvést správci daně. Platební výměry pak byly – dle názoru žalovaného – „vydány neexistujícímu subjektu“. Odvolací soud navíc svým rozhodnutím, které je v podstatě rozhodnutím prvoinstančním, znemožnil žalovanému „napadnout rozsudek odvoláním“ a uplatnit námitky proti závěru, že pohledávka žalobkyně „se považuje“ za zjištěnou.

Proto dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání požaduje, aby Nejvyšší soud dovolání žalovaného jako nepřipustné odmítl, popř. zamítl.

N e j v ý š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud se v první řadě zabýval otázkou, zda dovolání žalovaného je subjektivně přípustné.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

K podání dovolání je oprávněn (tzv. subjektivní přípustnost) pouze ten účastník, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma, odstranitelná tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2000, sp. zn. 2 Cdon 1648/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 12, ročník 2000, pod číslem 138, jakož i důvody rozhodnutí uveřejněného pod číslem 38/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Přestože rozhodnutím odvolacího soudu bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby na určení pravosti pohledávky, tj. bylo rozhodnuto „ve prospěch“ žalovaného, je z důvodů tohoto rozhodnutí nepochybné, že odvolací soud – na rozdíl od žalovaného (správce konkursní podstaty) – dospěl k závěru, že sporná pohledávka žalobkyně je pohledávkou vykonatelnou, přičemž k uplatnění popření této pohledávky je legitimován správce konkursní podstaty, který takovou pohledávku popřel (§ 24 odst. 2 ZKV).

Shledal-li odvolací soud právní názor žalovaného co do (ne)vykonatelnosti uplatněné pohledávky nesprávným a dospěl-li k závěru, že žalobkyní přihlášená pohledávka „se považuje za zjištěnou“, zasáhl do právních poměrů žalovaného natolik výrazně, že – podle přesvědčení Nejvyššího soudu – je nezbytné žalovaného považovat za osobu, které svědčí subjektivní legitimace k podání dovolání.

Dovolání žalovaného považuje Nejvyšší soud v intencích ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. za přípustné, pokud jde o výklad ustanovení § 24 odst. 1 a 2 ZKV a řešení otázky aktivní legitimace k podání žaloby na určení pravosti pohledávky.

Právní posouzení věci je obecně správné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 24 ZKV správce je oprávněn popřít nevykonatelný nárok přihlášený konkursním věřitelem, výši nároku nebo jeho právní důvod. O tom správce vyrozumí konkursního věřitele, o jehož nárok jde, a současně ho vyzve, aby svůj nárok, jeho výši nebo právní důvod uplatnil do 30 dnů u soudu, který prohlásil konkurs, s tím, že jinak nelze k popřenému nevykonatelnému nároku, jeho výši nebo právnímu důvodu přihlížet (odstavec 1).

Popřel-li správce nárok už vykonatelný, uplatní své popření do 30 dnů od přezkumného jednání u soudu, který prohlásil konkurs, jinak se popřený vykonatelný nárok bude považovat za zjištěný (odstavec 2).

Z výše citovaného ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání je zřejmé, že prvotní (předběžné) posouzení, zda nárok přihlášený konkursním věřitelem (a popřený správcem konkursní podstaty) je vykonatelný či nikoli, přísluší právě správci konkursní podstaty, jenž svůj právní názor vyjádří tím, že příslušného konkursního věřitele vyzve, aby svůj nárok nebo jeho výši uplatnil u soudu (§ 24 odst. 1 ZKV), nebo že sám uplatní své popření (§ 24 odst. 2 ZKV).

Vyzve-li správce konkursní podstaty, má – byť nesprávně – za to, že přihlášená pohledávka není vykonatelná, věřitele k uplatnění nároku nebo jeho výše u soudu, je tím dána i aktivní legitimace tohoto věřitele k podání žaloby ve smyslu ustanovení § 24 odst. 1 ZKV.

V případě, že se soud s právním názorem správce konkursní podstaty v tomto směru neztotožní a dospěje k závěru odlišnému (tj. k závěru o tom, že přihlášená pohledávka je pohledávkou vykonatelnou), nezabývá je to povinností zabývat se důvodností žaloby na určení pravosti nebo výše pohledávky.

Jiný názor soudu na (ne)vykonatelnost přihlášené pohledávky tak má – podle Nejvyššího soudu – pouze ten důsledek, že důkazní břemeno o tom, že uplatněná pohledávka není pravá nebo že v konkrétním rozsahu není důvodná co do výše, tíží správce konkursní podstaty (ačkoli v řízení vystupuje jako žalovaný), který navíc je – obdobně jako kdyby popřel vykonatelnou pohledávku – vázán důvody, pro které pravost nebo výši pohledávky popřel (viz ustanovení § 24 odst. 2 ZKV a v něm obsaženou formulaci „... uplatní své popření ...“). Nesprávné posouzení otázky (ne)vykonatelnosti pohledávky správcem konkursní podstaty totiž nemůže mít negativní dopad do poměrů přihlašujícího věřitele spočívající v přenosu důkazního břemene.

Jestliže odvolací soud – v rozporu s výše uvedenými závěry – dovodil, že žalobkyně není nositelkou aktivní legitimace k podání žaloby na určení pravosti pohledávky proto, že jde o pohledávku vykonatelnou, je jeho právní posouzení věci nesprávné a dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl dovolatelem uplatněn právem.

Podle ustanovení § 242 odst. 3, věty druhé, o. s. ř., je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Jinými vadami řízení je postiženo i řízení před soudy obou stupňů v dané věci.

Jak je zřejmé z obsahu spisu, žalobu na určení pravosti pohledávky podal Finanční úřad v Ú. (srov. žalobu ze dne 27. 7. 2001), přičemž soudy obou stupňů ve věci rozhodly s žalobkyní Českou republikou – Finančním úřadem v Ú., aniž by se k důvodům této „změny“ v osobě žalobce jakkoliv vyjádřily.

Soud prvního stupně navíc nejenže ve věci neprovedl žádné dokazování, ale v písemném vyhotovení rozsudku nepostupoval ani ve shodě § 157 odst. 2 o. s. ř., podle něž v odůvodnění rozsudku soud uvede, čeho se žalobce domáhal a z jakých důvodů a jak se ve věci vyjádřil žalovaný, stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce. Odvolací soud pak pochybil, jestliže rozsudek soudu prvního stupně podle ustanovení § 221 odst. 1 písm. c) o. s. ř. jako nepřezkoumatelný nezrušil (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze

dne 31. 8. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1045/99, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 1, ročník 2001, pod číslem 14, jakož i rozhodnutí uveřejněné pod číslem 40/2002 Soudních rozhodnutí a stanovisek.)

Odvolací soud rovněž pochybil, pokud, aniž ve smyslu ustanovení § 129 odst. 1 o. s. ř. k důkazu listinu nebo její část u jednání přečetl nebo sdělil její obsah, učinil z platebního výměru č. 14 ze dne 9. srpna 1999 skutková zjištění (srov. např. důvody rozsudku uveřejněného pod číslem 76/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 130/2004, uveřejněného v časopise Soudní judikatura č. 8, ročník 2004, pod č. 162).

Protože rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci a protože řízení před soudy obou stupňů je postiženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud ve smyslu ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, a odst. 3 o. s. ř. tato rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Vzhledem k tomu, že v řízení došlo k závažným vadám, Nejvyšší soud podle ustanovení § 221 odst. 3 a § 243c o. s. ř. nařídil, aby v dalším řízení před soudem prvního stupně věc projednal a rozhodl jiný samosoudce.

Důvod k okamžitému zrušení pracovního poměru podle ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce je dán i tehdy, jestliže zaměstnavatel zaměstnanci v rozporu jeho žádostí nepoukáže mzdu nebo její část na jeho účet u banky nebo pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrního družstva ani do 15 dnů po uplynutí pravidelného termínu výplaty mzdy nebo jiného písemně sjednaného termínu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2019/2004)

Dopisem ze dne 29. 3. 2001 žalovaná sdělila žalobci, že s ním podle ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce okamžitě zrušuje pracovní poměr. Důvod k tomuto opatření spatřovala v tom, že „dosud neobdržela mzdu za měsíc únor 2001, která byla splatná ve výplatním termínu.“

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Mostě dne 25. 4. 2001 domáhal, aby bylo určeno, že uvedené okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné. Žalobu odůvodnil zejména tím, že žalovanou dopisem, odeslaným dne 8. 3. 2001, „informoval o tom, že mzda jí nebude zaslána na účet, ale bude v den její splatnosti, tj. dne 12. 3. 2001, připravena k vyplacení v sídle firmy, které je současně místem výkonu práce žalované.“ Protože při výplatě mzdy pro žalovanou postupoval žalobce v souladu s ustanovením § 120 odst. 2 zák. práce, podle něhož se mzda vyplácí v pracovní době a na pracovišti, není okamžité zrušení pracovního poměru platným právním úkonem.

Žalovaná namítala, že při nástupu do zaměstnání bylo dohodnuto (s požadavkem žalobce v tomto směru žalovaná souhlasila), že jí žalobce bude zasílat mzdu na její účet u banky. Tímto způsobem také „po celou dobu trvání pracovního poměru mzdu dostávala,“ dopis žalobce ze dne 8. 3. 2001 obdržela až po dni 13. 3. 2001 a mzdu si nemohla vyzvednout, neboť byla v době od 6. 3. do 2. 4. 2001 v pracovní neschopnosti. Protože žalobce jí měl mzdu zaslat „v den stanovený pro její výplatu, popřípadě nejpozději v nejbližší pracovní den,“ a protože mzda dosud nebyla vyplacena, zrušila pracovní poměr se žalobcem v souladu s ustanovením § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce.

O k r e s n í s o u d v Mostě rozsudkem ze dne 11. 4. 2002 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení 5300 Kč. Při svém rozhodování vycházel ze zjištění, že pracovní poměr účastníků byl navázán dne 19. 4. 2000, že v době od května 2000 do února 2001 žalobce zasílal žalované mzdu na její účet u banky, že splatnost mzdy žalované za únor 2001 nastala dnem 12. 3. 2001 a že tato mzda jí na účet poukázána nebyla. Protože „existovala dohoda, i když nijak písemně stvrzená, o tom, že zaměstnavatel bude zasílat mzdu žalované na její účet,“ a protože „dopis ze dne 8. 3. 2001 nemůže být změnou této dohody

a jedná se o jednostranný projev vůle žalobce,“ měl žalobce zaslat mzdu žalované za měsíc únor 2001 „i v době její pracovní neschopnosti“ na účet u banky. Mzda nebyla žalované poukázána na její účet ani do 15 dnů po uplynutí její splatnosti (k výplatě mzdy došlo až v lednu 2002), a proto žalovaná okamžitě zrušila pracovní poměr v souladu s ustanovením § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 29. 11. 2002 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě vyhověl, a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů 12 000 Kč „na účet“ advokáta JUDr. J. K. Odvolací soud poté, co poukázal na ustanovení § 119 odst. 1 a 2 a § 120 odst. 3 zák. práce a na účel (cíl) ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce, dovodil, že žalovaná, která „činila kroky ke skončení pracovního poměru a žádala o skončení dohodou k 5. 3. 2001,“ nepřišla dne 6. 3. 2001 do zaměstnání a „neinformovala o důvodech“ (doklad o pracovní neschopnosti žalované byl poštou doručen žalobci až později). Dopis žalobce ze dne 8. 3. 2001 nelze „za této situace“ považovat za neplatné odstoupení od smlouvy, neboť „existence a obsah“ smlouvy (o tom, že žalobce bude zasílat žalované mzdu na její účet u banky) „zůstaly naprosto nedotčeny,“ ale „o informaci žalobce žalované o tom, že mzda za únor jí bude vyplacena zákonným způsobem.“ I když mzda za únor 2001 nebyla žalované vyplacena ve výplatním termínu a ani do 15 dnů později a i když „je tak naplněn důvod okamžitého zrušení pracovního poměru podle § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce“, jde podle názoru odvolacího soudu o zneužití práva ve smyslu ustanovení § 7 odst. 2, věty první, zák. práce a okamžité zrušení pracovního poměru ze dne 29. 3. 2001 je neplatným právním úkonem.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Namítá, že se žalobcem při nástupu do práce uzavřela dohoda, podle které se žalobce zavázal zasílat jí mzdu vždy ke 12. dni v měsíci na účet u banky. I když dohoda nebyla sjednána písemně, z ustanovení § 120 odst. 3 zák. práce vyplývá, že je platná i dohoda uzavřená ústně nebo konkludentně. Dovolatelka současně poukazuje na to, že od samého počátku jí žalobce zasílal mzdu na účet u banky a že jí mzdu nikdy nevyplatil jinak, a dovozuje, že za této situace byl obsah dohody „nepochybně jasný, určitý a srozumitelný“. Žalobce tím, že jí dopisem ze dne 8. 3. 2001 vyzval, aby si vyzvedla mzdu na pracovišti, uvedenou dohodu nerespektoval a žalovaná, která byla od 6. 3. do 2. 4. 2001 v pracovní neschopnosti, dopis obdržela až po výplatním termínu (dne 13. 3. 2001). Žalovaná dále namítá, že žádala žalobce o skončení pracovního poměru dohodou ke dni 5. 3. 2001 s ohledem na doporučení lékaře (zjištěnou alergii), že žalobci svoji pracovní neschopnost oznámila a že po okamžitém zrušení pracovního poměru nastoupila do jiného zaměstnání, které jí bylo nabídnuto na úřadu práce. Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že by při okamžitém zrušení pracovního poměru postupovala v rozporu s ustanovením § 7 odst. 2 zák. práce. Žalovaná navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl. Uvedl, že svým zaměstnancům vždy mzdu řádně vyplácel a že i žalovanou vyzval, aby si mzdu „zákonným způsobem převzala,“ a poukázal na to, že žalovaná nebyla od 6. 3. 2001 v pracovní neschopnosti „pro alergii“, ale pro „neurotickou poruchu nejasné etiologie (diagnóza F 489)“. Odvolací soud věc podle názoru žalobce posoudil správně.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné. Zrušil proto rozhodnutí soudu druhého stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Projednávanou věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že žalovaná pracovní poměr se žalobcem okamžitě zrušila dopisem ze dne 29. 3. 2001 – posuzovat podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 88/1968 Sb., č. 153/1969 Sb., č. 100/1970 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb., č. 22/1985 Sb., č. 52/1987 Sb., č. 98/1987 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 3/1991 Sb., č. 297/1991 Sb., č. 231/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 590/1992 Sb., č. 37/1993 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 287/1995 Sb., č. 138/1996 Sb., č. 167/1999 Sb., č. 225/1999 Sb., č. 29/2000 Sb., č. 155/2000 Sb., č. 220/2000 Sb., č. 238/2000 Sb., č. 257/2000 Sb. a č. 258/2000 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 30. 5. 2001, a při řešení otázek poskytování mzdy žalované podle zákona č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výděлку, ve znění zákonů č. 590/1992 Sb., č. 10/1993 Sb., č. 37/1993 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 118/1995 Sb. a č. 217/2000 Sb., tedy podle zákona o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výděлку ve znění účinném do 30. 4. 2004 (dále jen „zákon o mzdě“), neboť tento zákon upravuje poskytování mzdy pro pracovní právní účely (srov. § 1 zákona o mzdě) s výjimkou zaměstnanců, jejichž platové poměry upravují zvláštní právní předpisy (srov. § 2 zákona o mzdě), a použití ustanovení § 111 a § 119 až 121 zák. práce na tyto vztahy je – vzhledem k tomu, že v projednávané věci se uvedená výjimka neuplatní – vyloučeno (srov. § 22 zákona o mzdě).

Podle ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce zaměstnanec může pracovní poměr okamžitě zrušit, jestliže zaměstnavatel mu nevyplatil mzdu nebo náhradu mzdy do 15 dnů od uplynutí její splatnosti.

Podle ustanovení § 55 zák. práce okamžité zrušení pracovního poměru musí zaměstnavatel i zaměstnanec provést písemně, musí v něm skutkově vymezit jeho důvod tak, aby jej nebylo možno zaměnit s jiným, a musí je ve stanovené lhůtě doručit druhému účastníku, jinak je neplatné; uvedený důvod nesmí dodatečně měnit.

Platnost právních úkonů (včetně právních úkonů učiněných podle pracovněprávních předpisů) je třeba posuzovat k okamžiku a se zřetelem na okolnosti, kdy byl právní úkon učiněn (srov. například § 240 odst. 1 a 3 zák. práce). Tato zásada se uplatňuje rovněž při posuzování platnosti právních úkonů směřujících k rozvázání pracovního poměru (dohody, výpovědi, okamžitého zrušení, zrušení ve zkušební době) (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 9. 1998 sp. zn. 2 Cdon 829/97, který byl uveřejněn pod č. 54 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998). Zkoumání podmínek stanovených pracovněprávními předpisy pro podání platného okamžitého zrušení pracovního poměru se proto děje podle stavu existujícího v době okamžitého zrušení, a nikoliv například podle stavu, který je dán v době rozhodování soudu. Vzhledem k tomu, že právní účinky okamžitého zrušení pracovního poměru nastávají dnem, v němž bylo okamžité zrušení doručeno (popřípadě se považuje za doručené) druhému účastníku, posuzuje soud platnost okamžitého zrušení pracovního poměru k tomuto dni.

Smyslem (účelem) ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce je zaměstnanci umožnit, aby mohl ihned (tj. bez nutnosti rozvažovat pracovní poměr výpovědí) skončit takový pracovní poměr, v němž zaměstnavatel významným způsobem porušil svou povinnost (srov. § 35 odst. 1 písm. a/ zák. práce) vyplatit zaměstnanci za vykonanou práci mzdu nebo mu poskytnout v zákonem stanovených případech náhradu mzdy a tuto svou povinnost nesplnil ani v dodatečně lhůtě 15 dnů po splatnosti těchto nároků. Nesplnil-li totiž zaměstnavatel ani v dodatečně patnáctidenní lhůtě povinnost vyplatit zaměstnanci splatnou mzdu nebo náhradu mzdy, nelze po zaměstnanci spravedlivě požadovat, aby pro zaměstnavatele, který tak významně porušil svou povinnost z pracovního poměru, nadále pracoval.

Důvodem k okamžitému zrušení pracovního poměru podle ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce je – jak vyplývá z jeho znění – skutečnost, že zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci mzdu nebo náhradu mzdy do 15 dnů po uplynutí její splatnosti. Naplnění uvedeného výpovědního důvodu tedy nespočívá v tom, že zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci mzdu nebo náhradu mzdy do uplynutí její splatnosti, popřípadě v tom, že zaměstnavatel neuspokojil splatný nárok zaměstnance na mzdu nebo na náhradu mzdy (a je tedy ve smyslu ustanovení § 256 odst. 1 zák. práce v prodlení s uspokojením těchto nároků), ale právě (a jenom) v tom, že nastala splatnost mzdy nebo náhrady mzdy a, současně, že zaměstnavatel neuspokojil nárok na mzdu nebo náhradu mzdy ani v dodatečně lhůtě 15 dnů poté, co se mzda nebo náhrada mzdy stala splatnou. Vzhledem k tomu, že v ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce se nerozlišuje mezi mzdou a částí mzdy, náhradou mzdy a částí náhrady mzdy, zálohou na mzdu a jejím doplatkem apod., je důvodem k okamžitému zrušení pracovního poměru i neuhrazení části mzdy nebo náhrady mzdy, tedy neuhrazení každé splatné mzdy nebo náhrady mzdy, která nebyla zaměstnanci nejpozději do uplynutí dodatečné lhůty patnácti dnů vyplacena proto, že zaměstnavatel porušil svoji povinnost vyplývající z pracovního poměru uloženou ustanovením § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce platit zaměstnanci za

vykonanou práci mzdu. Důvod k okamžitému zrušení pracovního poměru podle ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce je současně dán i v případě, že zaměstnavatel ještě před doručením okamžitého zrušení uspokojil nárok zaměstnance na mzdu nebo náhradu mzdy, jestliže zaměstnanci vyplatil dlužnou mzdu nebo náhradu mzdy až po uplynutí 15 dnů po její splatnosti (srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2002 sp. zn. 21 Cdo 1151/2001, který byl uveřejněn pod č. 19 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2003).

Poskytnutí mzdy žalované za měsíc únor 2001 (včetně splatnosti mzdy a její výplaty) se řídilo – jak uvedeno již výše – zákonem o mzdě. Soudy proto v projednávané věci postupovaly v rozporu se zákonem, když otázky splatnosti a výplaty mzdy žalované za měsíc únor 2001 posuzovaly podle ustanovení § 119 a § 120 zák. práce.

Podle ustanovení § 10 odst. 1 zákona o mzdě je mzda splatná po vykonání práce, a to nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém vznikl zaměstnanci nárok na mzdu nebo na některou její složku, pokud nebylo v pracovní smlouvě nebo v kolektivní smlouvě sjednáno kratší než měsíční období splatnosti mzdy. Podle ustanovení § 10 odst. 2 zákona o mzdě v rámci období uvedeného v odstavci 1 určí zaměstnavatel po projednání s příslušným odborovým orgánem pravidelný termín výplaty mzdy, není-li tento termín sjednán v kolektivní smlouvě.

Podle ustanovení § 11 odst. 3 zákona o mzdě se mzda vyplácí v pracovní době a na pracovišti, nebylo-li v kolektivní smlouvě nebo v pracovní smlouvě dohodnuto jinak. Nemůže-li se zaměstnanec dostavit k výplatě z vážných důvodů, zašle mu zaměstnavatel mzdu v den stanovený pro její výplatu, popřípadě nejpozději v nejbližší následující pracovní den na svůj náklad a nebezpečí, pokud se se zaměstnancem nedohodli jinak.

Podle ustanovení § 11 odst. 6 zákona o mzdě na žádost zaměstnance je zaměstnavatel povinen při výplatě mezd, popřípadě jiných peněžitých plnění ve prospěch zaměstnance, po provedení případných srážek ze mzdy podle příslušných právních předpisů poukázat částku určenou zaměstnancem na svůj náklad a nebezpečí na jeden účet zaměstnance u banky nebo pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrního družstva, a to nejpozději v pravidelném termínu výplaty, pokud se zaměstnancem nesjedná písemně jiný termín.

Pro žádost o poukázání mzdy nebo její části na účet u banky nebo pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrního družstva zákon o mzdě nestanoví formu; zaměstnanec proto může požádat zaměstnavatele o postup podle ustanovení § 11 odst. 6 zákona o mzdě nejen písemně, ale i ústně. Učinil-li zaměstnanec takovou žádost, je zaměstnavatel povinen v pravidelném termínu výplaty (nebo v jiném písemně sjednaném termínu) mzdu nebo její část určenou zaměstnancem poukázat na jeho účet u banky nebo pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrního družstva; v pracovní době a na pracovišti, popřípadě na jiném dohodnutém místě nebo v jiné sjednané době, pak zaměstnavatel může (je povinen) vyplatit zaměstnanci jen tu část mzdy, o jejíž poukázání na účet zaměstnanec nepožádal. Tím, že poukáže zaměstnanci

na jeho žádost mzdu nebo její část na jeho účet u banky nebo pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrního družstva, zaměstnavatel splní svou povinnost zaplatit mu za vykonanou práci mzdu (srov. § 35 odst. 1 písm. a/ zák. práce). Vzhledem k tomu, že zaměstnavatel je povinen žádosti zaměstnance vyhovět a že mu nesmí mzdu nebo její část v rozporu se žádostí zaměstnance vyplatit jinak, je třeba dospět k závěru, že je dán důvod k okamžitému zrušení pracovního poměru podle ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce, jestliže zaměstnavatel v rozporu se žádostí zaměstnance mu nepoukáže mzdu nebo její část na jeho účet u banky nebo pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrního družstva ani do 15 dnů po uplynutí pravidelného termínu výplaty mzdy nebo jiného písemně sjednaného termínu.

V projednávané věci soudy vycházely ze zjištění (správnost zjištění soudů v tomto směru dovolatelka nezpochybňuje), že mzda žalované za únor 2001 byla splatná (v pravidelném výplatním termínu) dne 12. 3. 2001. Z ustanovení § 11 odst. 3 a 6 zákona o mzdě vyplývá, že žalobce byl povinen vyplatit tuto mzdu žalované dne 12. 3. 2001 v pracovní době a na jejím pracovišti, nebylo-li v kolektivní smlouvě nebo v pracovní smlouvě dohodnuto jinak (tedy nebyly-li v kolektivní smlouvě nebo v pracovní smlouvě sjednány jiné místo nebo doba výplaty), a že žalobce byl povinen zaslat žalované tuto mzdu nejpozději dne 13. 3. 2001 na svůj náklad a nebezpečí, nemohla-li se žalovaná dostavit z vážných důvodů k výplatě, pokud se s ní nedohodl jinak. Jestliže však žalovaná požádala žalobce, aby poukazoval mzdu nebo její část na účet žalované u banky či pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrního družstva, byl žalobce povinen nejpozději dne 12. 3. 2001 (nesjednal-li se žalobkyně písemně jiný termín) poukázat žalované mzdu za měsíc únor 2001 nebo její část (po provedení srážek ze mzdy podle příslušných právních předpisů) na svůj náklad a nebezpečí na stanovený účet, aniž by byl oprávněn bez souhlasu žalované přistoupit k jinému způsobu výplaty mzdy.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že se účastníci dohodli (i když dohoda nebyla „písemně stvrzena“) na tom, že žalobce bude žalované poukazovat mzdu na její účet. Odvolací soud oproti tomu dovodil, že „existence a obsah takové smlouvy zůstaly naprosto nedoložené.“ Vzhledem k tomu, že zůstala nezpochybněna zjištění, že žalobce již od vzniku pracovního poměru poukazoval žalované mzdu vždy na její účet u banky a že žalobce dopisem ze dne 8. 3. 2001 žalované sdělil, že jí mzda „nebude zaslaná na účet, ale bude dne 12. 3. 2001 připravena k vyplacení ve firmě E. G., spol. s r.o., Areál D. v B., s. r. o., v hotovosti,“ nemá názor odvolacího soudu oporu v provedeném dokazování; uvedená zjištění totiž nasvědčují tomu, že na poukazování mzdy na účet žalované u banky se účastníci určitě a srozumitelně alespoň ústně dohodli (a v takové dohodě je samozřejmě „žádost“ zaměstnance konsumována) nebo že žalovaná o ně alespoň ústně požádala. Protože žalobce nemohl platně v rozporu s touto dohodou (žádostí) jednostranně změnit způsob výplaty mzdy žalované za měsíc únor 2001, nemůže obstát ani závěr odvolacího soudu, podle kterého žalobce dopisem ze dne 8. 3. 2002 žalované sdělil, že „mzda za únor jí bude vyplacena zákonným způsobem.“

S odvolacím soudem lze souhlasit v tom, že okamžité zrušení pracovního poměru provedené zaměstnancem podle ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce je neplatné, jestliže jednání zaměstnance představovalo zneužití práva ve smyslu ustanovení § 7 odst. 2 zák. práce (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2002 sp. zn. 21 Cdo 1151/2001, který byl uveřejněn pod č. 19 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2003).

Podle ustálené judikatury soudů lze považovat za zneužití práva ve smyslu ustanovení § 7 odst. 2 zák. práce takové jednání, jehož cílem není dosažení účelu a smyslu sledovaného právní normou, nýbrž které je v rozporu s ustálenými dobrými mravy vedeno přímým úmyslem způsobit jinému účastníku újmu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000 sp. zn. 21 Cdo 992/99, uveřejněný pod č. 126 v časopise Soudní judikatura, ročník 2000).

Odvolací soud v posuzovaném případě založil svůj závěr, že žalovaná okamžitým zrušením pracovního poměru ze dne 29. 3. 2001 zneužila právo ve smyslu ustanovení § 7 odst. 2 zák. práce, na tom, že žalovaná „dne 6. 3. 2001 nepřišla do zaměstnání a neinformovala o důvodech, neboť doklad o pracovní neschopnosti byl poštou doručen až později,“ že žalovaná „předtím činila kroky ke skončení pracovního poměru a žádala o skončení dohodu k 5. 3. 2001, tedy ke dni, po kterém se do zaměstnání nedostavila,“ a že žalobce dopisem ze dne 8. 3. 2001 žalovanou informoval o tom, že „jí mzda za únor bude vyplacena zákonným způsobem.“ S tímto závěrem nelze souhlasit.

Okolnosti, že žalovaná žádala o rozvázání pracovního poměru účastníků dohodou ke dni 5. 3. 2001 a že dne 6. 3. 2001 nepřišla do zaměstnání, totiž – jak vyplývá z výše uvedeného – nemohly být pro žalovaného důvodem, aby v rozporu s dohodou účastníků (žádostí žalované) o poukazování mzdy na její účet u banky jí sdělil (dopisem ze dne 8. 3. 2001), že jí mzdu za měsíc únor 2001 nepoukáže na účet u banky, ale že ji žalované vyplatí v pracovní době a na pracovišti, a aby jí tuto mzdu na účet u banky skutečně v době splatnosti mzdy (a až do ledna 2002) nepoukázal. I kdyby ho žalovaná neinformovala o důvodech své nepřítomnosti v práci (a to ani dodatečně), žalobce byl povinen vyplatit mzdu za měsíc únor 2001, na niž měla nepochybně nárok, způsobem účastníky dohodnutým nebo odpovídajícím žádosti žalované; jestliže tak neučinil a jestliže jednostranně změnil (hodlal změnit) způsob výplaty mzdy žalované za měsíc únor 2001, pak v úkonu žalované, kterým po uplynutí 15 dnů od splatnosti mzdy se žalobcem okamžitě zrušila pracovní poměr podle ustanovení § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce, nelze spatřovat jednání, jehož cílem by nebylo dosažení účelu a smyslu sledovaného tímto ustanovením a které by v rozporu s ustálenými dobrými mravy bylo vedeno přímým úmyslem způsobit žalobci újmu.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud proto napadený rozsudek podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc podle ustanovení § 243b odst. 3, věty první, o. s. ř. vrátil Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- No. 25 I. Die Beteiligung (§ 10 Abs. 1 des Strafgesetzes) an der Straftat des Diebstahls gemäß § 247 Abs. 1 Buchst. e) des Strafgesetzes kommt nur dann in Betracht, wenn der Täter (§ 9 des Strafgesetzes) sich den Diebstahl unter den in dieser Bestimmung aufgeführten Bedingungen zuschulden kommen lässt, also obgleich er in den letzten Jahren für eine solche Tat verurteilt oder bestraft wurde, und wenn gleichzeitig dieser Umstand, der den Täter betrifft, auch vom absichtlichen Verschulden des Beteiligten gedeckt ist. Es ist nicht erforderlich, dass der Beteiligte selbst in den letzten drei Jahren wegen der Straftat des Diebstahls verurteilt oder bestraft wurde. II. Das Hindernis, das in Bestimmung § 259 Abs. 5 Buchst. a) der Strafprozessordnung aufgeführt ist, laut dem das Berufungsgericht selbst den Angeklagten nicht der Tat für schuldig befinden kann, von der er durch das angefochtene Urteil befreit wurde, begründet in einer solchen Sache, in der ein Schuldspruch in Betracht kommt, das Vorgehen gemäß § 259 Abs. 1 der Strafprozessordnung, also die Rückgabe der Sache an das Gericht erster Instanz, damit es sie erneut im notwendigen Umfang verhandelt und entscheidet.
- No. 26 Das Handeln des Täters, das im Einschließen des Geschädigten in einem Fahrzeug beruht, das nicht von Äußerungen physischer Gewalt oder Androhung unmittelbarer Anwendung von physischer Gewalt gegen ihn begleitet ist, und bei dem es dabei auch nicht um Wehrlosmachung durch Hinterlist handelt, ist keine Anwendung von Gewalt und auch keine Anwendung der Androhung unmittelbarer Gewalt im Sinne der gesetzlichen Kennzeichen der Straftat des Raubs gemäß § 234 Abs. 1 des Strafgesetzes. Ein solches Handeln kann deshalb nicht als Straftat des Raubs qualifiziert werden, auch wenn es sich auf die Aneignung einer fremden Sache richten sollte. Es kommt jedoch seine Beurteilung als Straftat der Freiheitsberaubung gemäß § 231 Abs. 1 des Strafgesetzes, ggf. wenn Anzeichen der Androhung eines anderen schweren Nachteils vorgefunden werden, als Straftat der Erpressung gemäß § 235 Abs. 1 des Strafgesetzes in Betracht.
- No. 27 Die Straftat der Nichtabführung der Steuer, des Versicherungsbeitrags zur Sozialversicherung, zur Krankenversicherung und des Beitrags zur staatlichen Beschäftigungspolitik gemäß § 147 des Strafgesetzes kann eine sich fortsetzende Straftat sein und sich aus einzelnen Teilattacken zusammensetzen. Als solche einzelnen Teilattacken sind in einem solchen Falle die Nichtabführung obligatorischer Zahlungen in den einzelnen festgelegten Perioden, sei es auch an unterschiedliche Subjekte, anzusehen. Das Gericht kann gemäß § 220 Abs. 1 der Strafprozessordnung im Hinblick auf Bestimmung § 12 Abs. 12 der Strafprozessordnung nur über solche Teilattacken entscheiden, die im Klageantrag aufgeführt sind.
- Wenn im Falle der Straftat der Nichtabführung der Steuer, des Versicherungsbeitrags zur Sozialversicherung und des Beitrags zur staatlichen Beschäftigungspolitik gemäß § 147 des Strafgesetzes die schuldigen Beträge für die aufgeführten nichterstatteten obligatorischen Zahlungen erst mittels der Vollstreckung ohne Zutun des Verklagten bezahlt wurden, werden in diesem Teil die Bedingungen der tätigen Reue im Sinne von § 147a des Strafgesetzes nicht erfüllt. Um tätige Reue kann es sich nur dann handeln, wenn der Täter auf irgendeine Weise sicherstellt oder dazu beiträgt, dass die rückständigen Beträge erstattet werden, sei es auch durch eine andere Person, ggf. durch eine juristische Person, für die er handelte.
- No. 28 Einer Person unter fünfzehn Jahren kann eine Maßnahme gemäß § 93 des Gesetzes Nr. 218/2003 GBl., über das Jugendgerichtswesen, nur dann auferlegt werden, wenn bewiesen ist, dass der Minderjährige eine sonst strafbare Tat verübte. Ohne Verhandlung der Sache vor Gericht oder dem Staatsanwalt kann nicht von der Auferlegung der Maßnahme abgesehen werden (§ 93 Abs. 7 des zitierten Gesetzes).
- No. 29 Wenn die Strafverfolgung während der gesamten Zeit wegen einer Tat geführt wird, die als mehrere Straftaten qualifiziert wird, die in Tateinheit verübt wurden, und diese rechtliche Qualifikation auch im rechtskräftigen Urteil verwendet wird, kann dem Verteidiger keine außervertragliche Vergütung für Straftaten, die in Tateinheit verübt wurden, gemäß § 12 Abs. 4 der Verordnung Nr. 177/1996 GBl., in der Fassung der späteren Vorschriften, zuerkannt werden, und zwar auch dann nicht, wenn der Verteidiger einwendet, dass die aufgeführte rechtliche Qualifikation offenbar falsch ist und die Strafhandlung als Straftaten qualifiziert werden sollte, die in Tateinheit verübt wurden.
- No. 30 Die Geheimhaltung des Einkommens, das durch eine Straftat erzielt wurde, und die Nichtabführung der Steuer für ein solches Einkommen kann nicht als Steuerhinterziehung im Sinne von § 148 des Strafgesetzes beurteilt werden. Das gilt auch dann, wenn es sich um ein Einkommen aus der Straftat des Wuchers gemäß § 253 des Strafgesetzes handelt, die in sog. Wucherzins aus einem Darlehen besteht, einschließlich dieses Teils davon, der den üblichen Zins darstellen würde.

Entscheidungen in bürgerlichen, handelsrechtlichen und verwaltungsrechtlichen Sachen

- No. 37 Die Schiedsklausel, die mit einem späteren Bankrotteur gemäß § 2 Abs. 3 Buchst. b) des Gesetzes Nr. 216/1994 GBl., über Schiedsverfahren und den Vollzug von Schiedssprüchen, abgeschlossen wurde, bezieht sich auch auf den Konkursverwalter, der im Verlauf des Konkurses die Forderung aus der Rechtsbeziehung geltend macht, auf welche sich die Schiedsklausel bezieht.
Stellt das Gericht das Verfahren gemäß Bestimmung § 106 Abs. 1 ZPO ein, entscheidet nicht der Schiedsrichter über die Abtretung der Sache.
Eine Revision gegen die Entscheidung des Berufungsgerichts, von dem die Entscheidung des Gerichts erster Instanz über die Einstellung des Verfahrens gemäß § 106 Abs. 1 ZPO bestätigt wurde, ist gemäß § 239 Abs. 2 Buchst. a) ZPO unzulässig.
- No. 38 Der Vergütungstarif des Anwalts für das Verfahren in einer Instanz über die klage auf Bestimmung der Echtheit einer Forderung gemäß dem Gesetz Nr. 328/1991 GBl., über Konkurs und Vergleich, in der Fassung der späteren Vorschriften, wird in einer Instanz gemäß § 8 Buchst. b) der Verordnung Nr. 484/2000 GBl., in der Fassung der späteren Vorschriften, bestimmt.
- No. 39 Die Verzugszinsen, die erst in Zukunft nach der Verkündung (Herausgabe) der Gerichtsentscheidung fällig werden, sind ihrem Charakter nach ein sich wiederholender Posten im Sinne der Bestimmung § 154 Abs. 2 ZPO
Die bis zum Zeitpunkt der Verkündung (Herausgabe) der Entscheidung fälligen Verzugszinsen erkennt das Gericht im Ausspruch seiner Entscheidung so zu, dass es entweder deren Höhe genau beziffert oder deren Höhe (Satz) in Prozenten und den Zeitraum, für den sie in dieser Höhe bezahlt werden müssen, aufführt.
Die Verzugszinsen, die gemäß Bestimmung § 1 der Regierungsverordnung Nr. 142/1994 GBl., in der Fassung von Art. 1 der Regierungsverordnung Nr. 163/2005 GBl., bestimmt sind und die erst in Zukunft fällig werden, erkennt das Gericht im Ausspruch seiner Entscheidung so zu, dass es beginnend mit dem Tag, der nach der Verkündung (Herausgabe) der Entscheidung folgt, bis zur „Bezahlung“ ihre Bezahlung in der Höhe auferlegt, die jedem einzelnen Kalenderhalbjahr der Verzugsdauer in Prozenten der Summe der Zahl 7 und des Repo Satzes (Limitsätze für zweiwöchentliche Repo Operationen) entspricht, der im Anzeiger der Tschechischen Nationalbank in der Höhe veröffentlicht wird, die immer zum ersten Tag des entsprechenden Kalenderhalbjahres gilt.
Die Klage ist in dem Teil, der die Verzugszinsen betrifft, nicht unvollständig, unbestimmt oder unverständlich, wenn aus ihm ersichtlich ist, dass der Kläger das Recht (den Anspruch) auf Verzugszinsen eintreibt, für welchen Zeitraum ihm die Verzugszinsen zugestanden werden sollen und ob ihm die gemäß der Durchführungsvorschrift verlangten Verzugszinsen in voller Höhe oder nur teilweise zugestanden werden sollen, und ob es sich – wenn Gegenstand des Verfahrens ein geschäftliches Verbindliche itsverhältnis ist – um Zinsen handelt, die zwischen den Teilnehmern vereinbart sind oder durch die Durchführungsvorschrift bestimmt sind, die auf der Grundlage der Ermächtigung herausgegeben wurde, die in Bestimmung § 517 Abs. 2, Teil des Satzes hinter dem Semikolon, BGB, enthalten ist.
- No. 40 Durch den Rücktritt vom Vertrag über die Übertragung des Eigentums an einer Immobilie erlischt der Rechtstitel, auf dessen Grundlage der Teilnehmer des Vertrags das Eigentumsrecht entwarf, und der ursprüngliche Zustand erneuert sich auch dann, wenn der Erwerber die Immobilie, noch bevor es zum Rücktritt vom Vertrag kam, auf eine weitere Person übertragen hat.
- No. 41 Genugtuung gemäß Artikel 41 der Menschenrechtskonvention (veröffentlicht unter Nr. 209/1992 GBl., mit den Änderungen und Ergänzungen, die durch die Mitteilung Nr. 41/1996 GBl. und Nr. 243/1998 GBl. erfolgten) kann kein tschechisches Gericht zuerkennen.
- No. 42 Der Mietgliedsbeitrag von Mietglieder einer Interessenvereinigung juristischer Personen (§ 20f BGB), der eine verrechenbare Anzahlung darstellt, ist eine Forderung, die zum Abtritt im Sinne von § 525 Abs. 1 BGB geeignet ist.
- No. 43 Sind Eheleute im Sinne von Bestimmung § 703 und § 704 BGB gemeinsame Mieter einer Wohnung und ging das Haus, in dem sich die Wohnung befindet, in das Eigentum einer Wohngenossenschaft über, entstand ihnen das Recht einer gemeinsamen Miete der Genossenschaftswohnung und einer gemeinsamen Mitgliedschaft in der Genossenschaft, sofern wenigstens einer von ihnen Mitglied dieser Genossenschaft wurde.
- No. 44 Geht aus der Satzung der Genossenschaft der Anspruch des Mitglieds auf Zuteilung einer Genossenschaftswohnung hervor, ist die Entscheidung der Mitgliederversammlung darüber, dass die Wohnung einem konkreten Mitglied oder konkreten Mitgliedern zugeteilt wird, nur dann unerlässlich, wenn aus der Satzung nicht abgeleitet werden kann, welche Wohnung dem Mitglied zugeteilt werden soll, oder wenn darüber entschieden werden muss, wem von mehreren nicht wohnenden Mitgliedern die Wohnung zugeteilt werden soll.

Bestimmt die Satzung, dass den Mitgliedern der Genossenschaft das Recht auf Nutzung einer konkreten Wohnung zusteht (z. B. bei Privatisierung des Hauses das Recht auf Nutzung der Wohnung, in der sie wohnen), ggf. bestimmt die Satzung allgemein, dass dem Mitglied das Recht auf Zuteilung einer Wohnung zusteht, wobei die Genossenschaft nur ein einziges nichtwohnendes Mitglied hat, kann ein solches Mitglied in der Situation, wenn die Genossenschaft ihm unbegründet das von der Satzung zuerkannte Recht verweigert, dieses Recht auf dem Rechtsweg eintreiben.

No. 45 Mit der Stichhaltigkeit einer Klage auf Bestimmung der Echtheit oder Höhe einer unvollstreckbaren Forderung, die vom Konkursverwalter bestritten wird, befasst sich das Gericht auch dann, wenn es zu dem Schluss kommt, dass die angemeldete Forderung des klagenden Konkursgläubigers eine vollstreckbare Forderung ist; in einem solchen Falle trägt jedoch der verklagte Verwalter der Konkursmasse die Beweislast, dass die geltend gemachte Forderung keine echte Forderung ist oder dass sie im konkreten Umfang betreffs der Höhe nicht stichhaltig ist.

No. 46 Ein Grund zur außerordentlichen Auflösung des Arbeitsverhältnisses gemäß Bestimmung § 54 Abs. 1 Buchst. b) des Arbeitsgesetzbuches ist auch dann gegeben, wenn der Arbeitgeber dem Arbeitnehmer in Widerspruch zu seinem Antrag auch 15 Tage nach Ablauf des regelmäßigen Lohnauszahlungstermins oder eines anderen schriftlich vereinbarten Termins den Lohn oder seinen Teil nicht auf das Konto bei der Bank oder der Niederlassung der ausländischen Bank oder der Spar- oder Kreditgenossenschaft überweist.

CONTENTS*)

Resolutions in Criminal Law Cases

- No. 25 I. Participation (Section 10, Sub-section 1 of the Criminal Code) in a criminal act of theft under Section 247, Sub-section 1 e) of the Criminal Code can be taken into consideration only if the offender (Section 9 of the Criminal Code) commits theft under the conditions stipulated in this provision, that is to say even though he was sentenced or punished for such a crime within the last three years, and if simultaneously this circumstance, relating to the offender, is covered with wilful wrongdoing of a participant. It is not necessary for the participant himself/herself to have been sentenced or punished for a crime of theft within the last three years. II. An obstacle stipulated in the provisions of Section 259, Sub-section 5 a) of the Code of Criminal Procedure, according to which the court of appeal itself cannot find the accused guilty of an act, for which he/she was acquitted with a contested judgement, substantiates in such a case, when a sentencing judgment can be considered, a procedure subject to Section 259 Sub-section 1 of the Code of Criminal Procedure that is to say returning the case to the court of first instance to discuss it again at the necessary scope and adjudicate in it.
- No. 26 Conduct of an offender lying in locking an aggrieved person in a vehicle, which is not accompanied by displays of the use of physical strength or a threat of imminent use of physical strength against him/her and is not a case of putting this person in a state of being defenceless by deceit is not an act of using violence or using a threat of imminent violence in accordance with statutory facts of a criminal act of robbery pursuant to Section 234, Sub-section 1 of the Criminal Code. Therefore, such conduct cannot be qualified as a criminal act of robbery, even if it led to seizing someone else's property. However, it may be classified as a criminal act of limitation of personal freedom in compliance with Section 231, Sub-section 1 of the Criminal Code, or possibly if elements of a threat of other serious injury are established, then as a criminal act of blackmail pursuant to Section 235, Sub-section 1 of the Criminal Code.
- No. 27 A criminal act of non payment of taxes and contributions to social security, health insurance and state employment policy pursuant to Section 147 of the Criminal Code may be a continuing criminal act and may consist of individual partial attacks. In such a case it is necessary to consider cases of not settling compulsory payments in individual prescribed periods, though to different entities, to be the individual partial attacks. In compliance with Section 220, Sub-section 1 of the Code of Criminal Procedure taking into account provisions of Section 12 Sub-section 12 of the Code of Criminal Procedure the court may decide only about such individual partial attacks that are included in the petition.
If in a case of a criminal act of non payment of taxes and contributions to social security, health insurance and state employment policy pursuant to Section 147 of the Criminal Code, outstanding sums from the unsettled compulsory payments are paid only through distraint without the endeavour of the accused, in this part the conditions of active repentance in accordance with Section 147a of the Criminal Code shall not be met. Active repentance may be considered only if the offender ensures in any way or assists in the outstanding sums being paid, though possibly by another person, or possibly the legal entity, on behalf of which he/she acted.
- No. 28 A person under fifteen years of age can be imposed with a measure pursuant to Section 93 of Act No. 218/2003 Coll., on Judiciary in Juvenile Issues, only if it has been proven that the minor committed an act, normally classified as a crime. Without discussing the matter in court or before the public prosecutor it is not possible to waive the imposition of the measure (Section 93, Sub-section 7 of the quoted act).
- No. 29 If during the entire period the prosecution is conducted for one act qualified as more criminal acts committed in one-act concurrence and this legal qualification is used in the final judgement, the defence counsel cannot be awarded a non-contractual fee for criminal acts committed in multi-act concurrence pursuant to Section 12, Sub-section 4 of Decree No. 177/1996 Coll., as amended by subsequent regulations, not even in the case when the defence counsel objects that the legal qualification in question is clearly incorrect and the criminal conduct should be qualified as crimes committed in multi-act concurrence.
- No. 30 Concealing an income achieved through a criminal act and not paying taxes from such an income cannot be judged as tax fraud in compliance with Section 148 of the Criminal Code. The same shall apply in a case that concerns income from the criminal act of usury pursuant to Section 253 of the Criminal Code, lying in the so called usurious interest on a loan, including that part of the interest which would represent the usual interest.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 37 An arbitration clause, arranged by the future bankrupt in compliance with Section 2, Sub-section 3 b) of Act No. 216/1994 of the Collection of Laws, on Arbitration Proceedings and Execution of Arbitration Awards, relates also to a receiver in bankruptcy who in the course of the bankruptcy proceedings asserts a claim from the legal relation, which the arbitration clause relates to.
Should the court discontinue the proceedings subject to the provisions of Section 106, Sub-section 1 of the Code of Civil Procedure, it shall not make a decision to transfer the case to an arbitrator.
An appeal on points of law against the decision of an appellate court, which uphold the decision of the court of first instance concerning discontinuation of proceedings subject to Section 106, Sub-section 1 of the Code of Civil Procedure shall be admissible in accordance with Section 239, Sub-section 2 a) of the Code of Civil Procedure.
- No. 38 The rate of solicitor's fee for proceedings in one instance concerning the petition to determine the legitimacy of the claim pursuant to Act No. 328/1991 Coll., on Bankruptcy and Composition, as amended by subsequent regulations, is in one instance determined in compliance with Section 8 b) of Decree No. 484/2000 Coll., as amended by subsequent regulations.
- No. 39 Default interest, which becomes due only in the future after delivery of a court ruling, is by its nature a recurring charge in accordance with the provisions of Section 154, Sub-section 2 of the Code of Civil Procedure. Default interest due for the period until delivery of the ruling shall be awarded by the court in the verdict of its decision either by calculating its amount precisely or by giving its amount (rate) in percents and the period, for which it has to be paid up at this rate. Default interest determined pursuant to the provisions of Section 1 of Governmental Order No. 142/1994 Coll., as amended by Article 1 of Governmental Order No. 163/2005 Coll., which shall become due only in the future shall be awarded by the court in the verdict of its decision in such a way that starting with the day following the delivery of the decision until the "full payment" the court shall impose its payment at the amount, which in each individual calendar half of the delay duration corresponds in percents to a total of 7 plus the repo rate (the limit rate for two week repo transactions) published in the Bulletin of the Czech National Bank at the rate valid as on the first day of the relevant calendar half. The action is not incomplete, indefinite or non-understandable in the part relating to default interest, if it is obvious from it that the petitioner demands his/her right (entitlement) to default interest, for which period the default interest is to be awarded to him/her and whether the default interest requested in compliance with the implementing regulation is to be awarded to him/her at the full amount or only partially and whether, should the object of the proceedings be privity of contract, it concerns interest agreed between the parties or determined by the implementing regulation issued on the basis of authorisation contained in the provisions of Section 517, Sub-section 2, a part of the sentence behind the semi-colon of the Civil Code.
- No. 40 By withdrawing from the contract of real estate ownership transfer, the legal title, on the basis of which a party to the contract acquired the proprietary right, shall cease to exist and the original conditions shall be renewed even if the transferee before the withdrawal from the contract took place had transferred the real estate to another person.
- No. 41 Satisfaction pursuant to Article 41 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (published under No. 209/1992 Coll., with amendments and supplements implemented by Notifications Nos. 41/1996 Coll., and 243/1998 Coll.,) cannot be awarded by a Czech court.
- No. 42 A membership fee of members of an interest association of legal entities (Section 20f of the Civil Code), representing an accountable deposit, is a claim qualified to be assigned in accordance with Section 525, Sub-section 1 of the Civil Code.
- No. 43 If spouses are joint tenants of a flat in accordance with the provisions of Sections 703 and 704 of the Civil Code, and if the building, where the flat is located, passes into the possession of a housing co-operative, they become entitled to joint tenancy of a co-operative flat and joint membership in the co-operative, if at least one of them becomes a member of this co-operative.
- No. 44 If the entitlement of a member of the housing co-operative to have a co-operative flat allocated arises from the Statutes of the housing co-operative, the decision of a members' meeting of whether a flat will be allocated to a specific member or members shall be necessary only if it is not possible to deduce from the Statutes which flat should be allocated to the member or if it is necessary to decide to which of several members not residing in a co-operative flat, the flat is to be allocated.
Should the Statutes stipulate that co-operative members are entitled to use a certain flat (e.g. in the case of privatisation of the building, the right to use the flat, which they live in), or possibly should the Statutes stipulate in general that a member is entitled to have a flat allocated, while the co-operative has only one non-residing member, such a member, in a situation where the co-operative unjustifiably denies him/her the right awarded by the Statutes, may demand this right through court proceedings.

No. 45

The court shall deal with the legitimacy of a petition to determine the legitimacy or the amount of the unenforceable claim denied by the receiver in bankruptcy, even though it arrives at the conclusion that the registered claim of the suing bankruptcy creditor is an enforceable claim; however in such a case the burden of proof corroborating that the asserted claim is not a legitimate claim or that at the specific extent it is not justified as to its amount shall be borne by the defending receiver in bankruptcy.

No. 46

A reason for an immediate termination of employment pursuant to the provisions of Section 54, Subsection 1 b) of the Labour Code shall be met even if contrary to the employee's request, the employer does not remit a wage or a part thereof to the employee into his/her account with a bank or a branch of a foreign bank or a savings and loan association, even within 15 days after expiration of a regular wage payday or a different date agreed to in writing.

Konto KOMFORT

Pro maximálně komfortní služby a vysoké zhodnocení úspor

- kreditní a debetní karta zdarma
- až 45denní bezúročné období u kreditní karty
- 2 výběry debetní kartou měsíčně z kteréhokoliv bankomatu v ČR zdarma
- úroková sazba na účtu v nejvyšším pásmu 1,1 % p. a.
- internetové, telefonní a GSM bankovníctví
- 22 transakcí platebního styku každý měsíc zdarma

Podrobnější informace o Kontu KOMFORT Vám poskytneme v Kompetenčním centru pro svobodná povolání, tel.: 221 119 950, 955, e-mail: kompeteneni.centrum@cz.hvb-cee.com, nebo v kterékoliv pobočce HVB Bank.

Banka, která Vám opravdu rozumí.

HVB Bank

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, jenž se opírá o zákonné zmocnění. Jejím vydavatelem je Nejvyšší soud České republiky. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodnutí do Sbírky rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 5/2006 (ročník LVIII) z 15. 6. 2006.

Vydává Nejvyšší soud ČR v nakladatelství LexisNexis CZ s. r. o., Limuzská 2110/8, 10000 Praha 10, IČO 45808937, zapsaném v OR u Městského soudu v Praze dne 1. 9. 1992, oddíl C, vložka 12305, ve spolupráci s firmou Havlíček Brain Team

Připomínková místa: Nejvyšší správní soud, Vrchtní soud v Praze, Vrchtní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Redigují: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Krbek a JUDr. Zdeněk Krčmář.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 541 593 111.

Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků. E 1200.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává:

LexisNexis CZ s. r. o., Limuzská 8, 100 00 Praha 10.

Nakladatelská redakce: JUDr. Karel Havlíček, Zdeněk Relich

Administrace: LexisNexis CZ s. r. o.: tel.: 274 013 266, fax: 274 013 256, e-mail: info@lexisnexus.cz.

Distribuce: ADLEX spol. s r. o., Xaveriova 1888/45, Praha 5